पद्मसम्भवको जीवनी तथा मुक्ति

THE LIFE AND LIBERATION OF PADMASAMBHAVA

सम्पादक

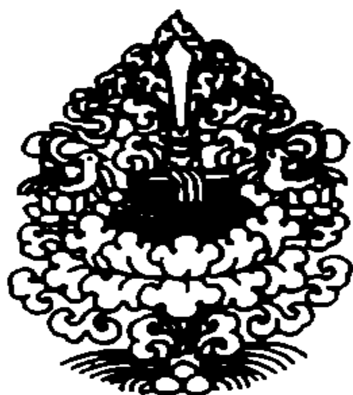
मीन बहादुर शाक्य

पद्मसम्भवको जीवनी तथा मुक्ति

तारथाङ्ग टुल्कु

अंग्रेजीबाट अनुवादः
बौद्ध ग्रन्थ अनुवाद समिति

सम्पादकः
मीन बहादुर शाक्य

सिद्धि ईन्द्र स्मृति गुठी

पिम्बहाल, ललितपुर

ने.सं. १११९

बि.सं. २०५६ ई.सं. १९९९

प्रकाशक:
सिद्धि – ईन्द्र स्मृति गुठी
ल.पु. पिम्वहाल
फोन: ५३३३१०

प्रथम संस्करण - १०००

बुद्ध सम्वत - २५४३
नेपाल सम्बत - १११९
विक्रम सम्बत - २०५६
ईश्वी सम्बत - १९९९

मुद्रण :
बागमति छापाखाना
ल.पु. वनबहाल
फोन: ५३३८४७

༄། ཨོཾ་སྭསྟི། སྐྱབས་མཆོག་རྣམ་འཛིན་ཀླུ་ཡི་རྒྱལ་པོ་ཡིས།།
དཔལ་ལྡན་སངས་རྒྱས་བཅུ་སྐྱེས་ཞེས་བ་ཏེ། ཁ་བ་བརྒྱན་པས་སྐུ་གཅིག
མཚན་གྱི་རྣམ་གྲངས་བསྒྲུབ། དུས་གསུམ་རྒྱལ་ཀུན་འདུས་ཞལ་སྐྱོ་མོ
མཚོད། ཀྱེ་རྒྱལ་བ་བཤད་ལམ་ལྟ་བའི་འགྲོ་རྣམས་ལ། སྐྱབས་པར་
བཞེར་དགོངས་བཟང་གི་ལྟར་བསྟན་ཅན། ངང་གསུམ་བདུད་བས་བཞེངས
ལམ་ཡིད་ཅན་རྣམས། མགོན་ཆོས་དྲན་རེག་སྐྱོབས་པའི་ལྷུར་ལྷུར་ཅིག
[illegible]
[illegible]

H. E. NGAWANG CHHOKYI LODOE
DZARONG TRULSHIK SHARTRUL RINPOCHE

༄༅། ཨོཾ་སྭ་སྟི་སིདྡྷཾ། སྲིད་ཞིའི་སྤྲོ་དཔལ་སྐྱབས་ཀུན་འདུས་པའི་རྗེ། །ཨོ་རྒྱན་མ་
ཧཱ་གུ་རུའི་ཡེ་ཤེས་གཅིག །རྣམ་འཕྲུལ་དཔག་ཡས་གདུལ་བྱའི་མོས་དབང་བཞིན།
།གང་འདུལ་མཚན་མཆོག་བརྒྱད་ཀྱི་མཛད་པར་འདུད། །ཤིན་ཏུ་སྙིགས་མ་ལྔ་ཡིས་
གཟིར་བའི་འགྲོར། །ཤེས་ནས་དད་པའི་ས་བོན་བསྐྱུན་སྐད་དུ། །བསྡུ་དེབས་འདི་
བཞིན་ཡོངས་ལ་སྤྱན་པ་ཡིས། །ལྷག་བསམ་བཟང་པོས་སྤེལ་བ་དགེ་གྱུར་ཅིག །ཅེས་
སྨིན་བདག་རྣམ་བུ་དུར་ཤཱཀྱས་བསྐུལ་ངོར་རིག་པ་འཛིན་པ་སངས་རྒྱས་རྡོ་རྗེས་སྦྱོར་ཚིག་ཏུ་བྲིས་པ་མཾ་ག་ལཾ།

Ven. Chatral samgye dorjee.

स्व. सिद्धि राज शाक्य
ने.स. १०३२ - ११०५

स्व. ईन्द्र कुमारी शाक्य
ने.स. १०३७ - ११९६

पद्मसम्भवको जीवनी तथा मुक्ति

विषयसूची

दुई शब्द

द्वितीय बुद्ध नामले चिनिनु हुने गुरु पद्मसम्भवको जीवनी तथा उहाँका निमार्णकायहरुको वृत्तान्त प्रकाशन गर्न पाउँदा मलाई ठूलो हर्ष लागेको छ ।

यो पुस्तक मेरो बुवा आमाको सम्भनामा हालैमात्र स्थापित सिद्धि - ईन्द्र स्मृति गुठीको नाममा प्रकाशन गर्न लागिरहेको हो । यस प्रकाशनद्वारा पाठकवर्गमा पद्मसम्भवको बुद्धचर्याहरु अवगत हुनेछन् र त्यसको फलस्वरुप कसैले गुरु पद्मसम्भव तथा सद्धर्मप्रति श्रद्धा जागृत गर्न सकेमा मेरो यो सानो प्रयास सफल भएको ठान्दछु । यस पुण्यले दिवंगत पूज्य पिता सिद्धिराज शाक्य तथा माता ईन्द्रकुमारी शाक्य लगायत जगतप्राणी सवै बुद्धत्व लाभ गरुन् भनी प्रणिधान गर्दछु ।

बुद्धो भवेऽयं जगतो हिताय्

विनित

धर्मबहादुर शाक्य

ल.पु. पिम्बहाल

पद्मसम्भवको जीवनी तथा मन्त्र

भूमिका

परिनिर्वाणमा प्रवेश गर्नलाग्नुहुँदा भगवान बुद्धले आफ्ना अनुयायीहरुलाई भन्नुभयो, "यो साँसारिक जीवन क्षणिक छ र विछोड अपरिहार्य छ । तर आजबाट आठ वर्षपछि उडियानाको उत्तर पश्चिम भूमिको निश्चल सरोवरको बीचबाट एक त्यस्तो महान व्यक्ति उत्पन्न हुनेछन् जो म भन्दा बुद्धिमान र शक्तिशाली हुनेछन् । कमल फूलको मध्यबाट जन्मने हुनाले उनी पद्मसम्भव नामले चिनिनेछ र समस्त प्राणीहरुलाइ दुःखबाट मुक्त गर्नका निमित्त गुह्य मन्त्रहरुको उपदेश प्रकाश गर्नेछन् ।

येशे छोग्याल

आठौ शताब्दीका सुप्रसिद्ध मुनि तथा विद्वान पद्मसम्भव तिब्वतमा बौद्ध धर्मको इतिहाँस निर्माण कार्यमा महत्त्वपूर्ण तथा प्रमुख व्यक्तित्वको रुपमा देखापरे । करुणारुपी कमलको फुलबाट जन्मिई दोश्रो बुद्धको रुपमा प्रख्यात पद्मसम्भव यस लोकमा सारा प्राणीहरुलाई बोधिज्ञान प्रदान गर्नको लागि प्रवेश गरे । उनको जीवनकथामा उल्लेख भए अनुसार पद्मसम्भव अवलोकितेश्वर बोधिसत्त्वको चित्त, अमिताभबुद्धको वाक् र शाक्यमुनिबुद्धको कायको अभिव्यक्ति वा निर्माणकाय हुन् । दश दिशाका सर्वबुध्दहरु र भूत, वर्तमान र भविष्य त्रिकालका सवै बुद्धहरुको सार एउटै छन् र ती पद्मसम्भवमा एककृतरुपले विद्यमान छन् । जसरी बुद्धको उपदेश सवैका लागि समान छन् तर धर्म मार्गमा लागेका विभिन्न तहका मानिसहरुले त्यसलाई विभिन्न अर्थले बुझ्छन् बोध गर्छन् , त्यसरी नैं मुक्ति खोज्ने प्राणीहरुको ग्रहण क्षमताअनुसार पद्मसम्भव पनि विभिन्न किसिमले देखा पर्छन् ।

पद्मसम्भवको जीवनी [illegible] [illegible] तहहरुमा सञ्चालित छन् । उनको उत्पत्ति तथा जीवनचर्याका विभिन्न शृंखलाहरु रहस्यमा छोपिएका छन । तैपनि हामीलाई यो थाहा छ कि उनले यस पृथ्वीमा वज्रयानको एक महान ज्ञानपिपासु एवं एकिकरणकर्ताको रुपमा पदार्पण गरे । साँसारिक प्रकरणहरु जस्तै भाषा, तर्क, पृथ्वी विज्ञान, ललितकला यहांसम्म कि शिल्पकलामा पनि, पद्मसम्भव एक सच्चा विकसित महापुरुषको सारतत्त्व थिए । आफ्नो यात्रा दौरानमा उनले मनुष्य तथा अमनुष्य मार्गदर्शकहरुका उपदेशहरु पूर्णरुपले ग्रहण गरेका थिए । राग द्वेष र मोहरुपी राक्षसहरुलाई दमन गर्न कठोर दुष्करचर्या गरी थुप्रै अभिषेक र दर्शनहरु प्राप्त गरिसकेका थिए । र जव उनलाई तिब्वतमा आमन्त्रण गरियो त्यसबखत उनी नालन्दाका सर्वोच्च विद्वान तथा तान्त्रिक गुरुका रुपमा परिचित भईसकेका थिए । तिब्वतमा आइसकेपछि पनि उनले वाधा अर्चना त्यतिकै सहेर बसेनन् । वरु यसको सट्टा अकुशल धर्महरुका अनगिन्ती अभिव्यक्तिहरुलाई तत्क्षणै परिवर्तन गरिदिए । अल्प समयमै पद्मसम्भवले तिब्वती जनताको मानसपटलमा तान्त्रिक उपदेशहरु संरक्षित गरिदिए ।

शालिनतापूर्ण गौरव बोकेका पहाडी भेगहरुमा, पद्मसम्भवले असंख्य चपलतापूर्ण यक्षहरुसित सामना गर्नुपर्‍यो । ती यक्षहरु सम्पूर्ण तिब्वती जनताका चित्तका मानवरुपहरु थिए । एकैचोटि उनको सामना सनातन गुढ धारणाहरु, प्रतिकूल प्राकृतिक शक्तिहरु र क्रोधले चूर भएका प्रलयकारी जादुगरहरुसित भयो । तसर्थ, उनको [illegible] नै प्राचीन सुझबुझलाई नविनतमरुपले व्याख्या गरी कुशल तथा निष्कपट तरीकाद्वारा मनुष्य जीवनका सबैभन्दा गहिरो तथा सबभन्दा गुह्य पक्षलाई प्रदर्शन गरेर देखाउनु थियो । उनले तिब्वतमा पहिलेदेखि विद्यमान जादुमन्त्र र पिशाचजगतप्रतिको मोहलाई पनि वेवास्ता गर्न सक्दैनथे किनकी बौद्ध धर्ममा जहिलेपनि पिशाच वा दैवी रुपलाई हाम्रो आफ्नै चित्तका अभिव्यक्तिका रुपमा चिनिन्छन् । क्रोधी पिशाचहरुलाई शान्तदान्त पार्नु भनेकै हाम्रो आफ्नै मनलाई शान्त र विनित गर्नु हो । यसरी, हाम्रो धार्मिक प्रगतिको बाधालाई हटाउनु हो । त्यसैले कसैकसैलाई पद्मसम्भवले प्रदर्शन गर्नुभएको मायावी चर्या ऋद्धिबलको एक आडम्वरीपूर्ण प्रदर्शन जस्तो लाग्नसक्छ । तर, उनको ऋद्धि चर्या वास्तवमा भन्ने हो भने अर्कै कुनै चीजको द्योतक

थिया । ती भूतिया पिशाचहरुलाई सामना गर्न उनले तिनीहरुको आक्रमक प्रदर्शनलाई सशक्त धर्म ज्ञानमा परिणत गरिदिए । र उनीहरुको काँधमा सद्धर्म रक्षा तथा संरक्षण गर्ने उत्तरदायित्व सुम्पिनुदिए । त्यसरी नै उनको वचन र चर्याले तिव्वती जनताका मनमा भयका किरणहरु प्रस्फुटित हुन्थ्यो र उनीहरुमा आशाका लहरहरु पलाएर आउँथ्यो । उनले राजा र जनताहरुलाई आफूमा श्रद्धा प्रकट गर्ने एक नाटकीय अवसर प्रदान गरे । यसरी उनले तन्त्रका मोक्षदायी उपदेशहरु ग्रहण गर्न तयार पारिदिए । गुरुले देखाए कि जवसम्म तिव्वती मानिसहरुले आफ्नै मनभित्र सत्यको खोजी गर्दैनन् तवसम्म देशमा यातना फैलाउने यक्षहरु विरुद्ध तिनीहरु असहाय नै हुनेछन् ।

अन्धकारनाशक एवं बुद्धत्वको तत्काल अभिव्यक्ति दिने पुरुषको रुपमा गुरु रिम्पोछेले सबै प्राणीहरुको चेतनामा आफूलाई व्याप्त पारे । परिलक्षितरुपले पद्मसम्भवको जीवनीका श्रृँखलाहरुले बाह्य लोकका घटनाहरुको अनुभूतिहरु प्रकट गर्छन् । उदाहरणको रुपमा, कसैकसैलाई पद्मसम्भव, सदाछलकपटी आत्मलाई आफ्नो पैतालामुनि कुल्चिराखेको, तीनकोणे वज्रकिलाद्वारा कर्मको पाशोलाई काटिराखेको क्रोधी देवता दोर्जेद्रोलोको रुपमा देखापर्दछन् । कसैकसैलाई भने देदिप्यमान मण्डलको मूलदेवताको रुप, एक सर्वज्ञानी मित्र, शरण र आन्तरिक मार्गदर्शकका रुपमा पनि देखापर्छन् । आफैले सृजना गरेका अकुशलप्रवृत्तिरुपी राक्षस तथा हाम्रो व्यक्तिगत संस्कारप्रतिको प्रलोभनलाई वशमा पारी उनले सबै आत्मकेन्द्रित लक्ष्यहरुको दानवी रुपलाई छर्लङ्ग पार्छन् । चित्तको पूर्णरुपले शुद्ध रुपलाई अनावरण गरेर त्यसलाई जुनसुकैचीजपनि विना पूर्वाग्रह ग्रहण गर्न तत्पर पारिदिन्छन् । जीवनका हरेक अवस्था, जसको वाह्य रुप जस्तोसुकै भएपनि, सद्धर्मको एक शिक्षा सावित हुनसक्छ । उनको यो धारणा अकुशल धर्मका हरेक अभिव्यक्तिका सामु एक चुनौतिको रुपमा खडा हुन्छ ।

पद्मसम्भवको जीवनकथा पढ्दाखेरी कुनै कुनै घटनाहरु अस्पष्ट वा लाक्षणिक भाषाले भरिएको जस्तो लाग्न सक्छ । यसको कारण के हो भने सारगर्भित अर्थ मौनतावाट वोध हुन्छ जसको प्रभावले कुनै पनि मानिस भित्री ध्यानबाट आफ्नो चित्त ज्ञानको प्रमाणिकता मापण र परीक्षण

गन बाध्य हुन्छ ।

अझ भित्री तहवाट हेर्ने हो भने, पद्मसम्भवलाई हामीहरु जस्तो केवल पञ्चस्कन्धदेहयुक्त ऐतिहासिक मानवको रुपमा मात्र हेर्न मिल्दैन किनकी उनी साधारण मानव होइनन् । उनी एक ईन्द्रेणी जस्तै शुद्ध, पारदर्शी, अस्पृह तथा स्वच्छ छन् । उनी सर्वज्ञ एवं सर्वसुन्दर छन् – उनको चर्मका छिद्रबाट त्रिकाल बुद्धहरु चम्कदै प्रकट हुन्छन् । महामुद्राको जगतमा उनको सम्पूर्ण रुप नै एक शुद्ध प्रकाश हो । उनी करुणारुपी पद्मासन र साधकको हृदयमा रहेको अनुत्तर प्रज्ञारुपि सूर्यासनमा विराजमान छन् । यहाँबाट गुरुको प्रकाशमान चित्त जुन त्रिकायको मूर्तरुप हो आकाशका दश दिशामा सूर्यका किरणझैं व्याप्त हुन्छ : उनको दृष्टि सर्वव्यापी धर्मकाय, उनका चिन्तन सबै परिस्थितिसंग पूर्णरुपले मिल्ने संभोगकाय, र उनका सवै कार्यहरु संसारका परम स्वभावको अभिव्यक्ति (निर्माणकाय) हुन् । अकाल, अजरा, अमर, अनुत्पन्न, अप्रत्युत्पन्न, दुःखरहीत भई पद्मसम्भव विभिन्न कालहरुमा विभिन्न रुपहरुमा प्रकट हुन्छन् – यसपटक बज्रयान प्रचार गर्ने हेतुका रुपमा प्रकट भए ।

गुरु रिम्पोछेको विशुद्ध सार माथि निरन्तर र स्मृतियुक्त भावना गर्नाले सवै आत्मोत्कर्षी तृष्णाहरु, अकुशल गुणहरु र अनावश्यक मोहहरु नष्ट भएर जान्छन् जसले गर्दा प्राणीले हरेक परिस्थितिलाई यही जुनीमा बुद्धत्व प्राप्त गराउने माध्यमका रुपमा हेर्न सिक्छ । साधारणतवरले, चित्त विचलित तथा भ्रान्तिमय हुन्छ, तर जव यो भावनालाई उचितरुपले अभ्यासमा उतारिन्छ, प्राणीले देख्ने हरेक रुप पद्मसम्भवको कायमा परिणत हुन्छ, प्राणीले सुन्ने हरेक शव्द पद्मसम्भवको वाकमा परिणत हुन्छ, र सवै कार्यहरु पद्मसम्भवको चित्तमा परिणत हुन्छ ।

जन्म

उडियान भूमिमा एक ईन्द्रभूति नाम गरेका राजा बस्थ्यो । उ एक करुणावान राजा थियो । उनले पूर्वकालमा स्वतन्त्ररुपले आफ्ना धन र आफ्नो आंखा समेत आफ्ना जनताहरुको कल्याणको लागि दान दिएका थिए । उनको एकलौटी पुत्र एवं उत्तराधिकारीको मृत्यु हुँदाखेरी उनलाई असह्य दुःख पीडा भयो र दुःखले छतपटिए । भूमिमा अनिकाल र खडेरी परेर हाहाकार

मच्चियो । राजकीय बुकुटी पनि सिद्धियो, र मानिसहरु अन्न र फूलहरु काच्चै खान बाध्य भए । आफूसंग भएभरका सम्पत्तिहरु चढाएर राजा र उनका प्रजाले बुद्धहरुको प्राथना गरे ।

अवलोकितेश्वरले यो सबै कुरा सुखावती भुवनबाट हेरिरहनुभएका थिए र उहाँले आदिबुद्ध अमिताभलाई ती जनताहरुका दुःखप्रति करुणायुक्त दृष्टि पुऱ्याउनको लागि अपील गर्नुभयो । अमिताभ बुद्धबाट सबै बुद्धहरु प्रकट हुन्छन् । तत्काले अमिताभ बुद्धको जिब्रोबाट एक रातो प्रकाशको किरण निस्क्यो । त्यो किरण उल्काझैं खसेर तल धनकोष सरोवरको बीचमा पस्यो जहाँबाट स्वस्फूर्तरुपले एक कमलको फूल फुल्यो । एकैसाथ, उहाँले आफ्नो हृदयबाट एक मन्त्र अक्षर *ह्री* प्रकट गरे । त्यो अक्षर एक स्वर्ण बज्रको आकृतिमा कमलको बीच भागमा खस्यो । त्यहाँ इन्द्रेणी प्रकाशको बादल अगाडि सबै बुद्धको सार समाहित भएको एक आठ बर्षे बालक विराजमान भएको देखियो । उक्त बालकलाई डाकिनीहरुले घेरिराखेका थिए । यसरी अत्यन्तै करुणामयी बुद्धको हृदयबाट पद्मसम्भव गुरु सारा प्राणीहरुको कल्याणार्थ यस लोकमा पदार्पण भयो ।

यसैबीच, बेदना र सतापले उद्विग्न भइरहेका ईन्द्रभूति आफ्नो ज्यानै जोखिपमा पारेरपनि जनताको सेवा गर्ने अठोट लिई समुद्रमुनि वास गरेका नागहरुबाट अद्‌भूत चिन्तामणि रत्न प्राप्त गर्नको लागि निस्के । अत्यन्तै जोखिमपूर्ण यात्रा गरी उनी सफलतापूर्वक त्यहाँ पुगे । नागहरुले उनलाई विभिन्न दूर्लभ पत्थरहरु चढाएर स्वागत गरे र आकाशदेवीले उक्त देदिप्यमान नीलरत्न अनावरण गरीन् । यो मंगलमय रत्नलाई सुरक्षितरुपले आफ्नो लुगाभित्र लुकाएर राजाले एक प्रणिधान गरे र उनको बायाँ अन्धो आखा तत्कालै खुल्यो ।

नागहरुको दरवारबाट फर्केपछि, राजाले धनाकोष सरोवर वरिपरि पञ्चवर्णीय ईन्द्रेणी झुमिरहेको देखे । त्यहाँ उनले एक भर्खरको बालक एक विशाल पद्‌मको आसनमा बसिरहेको देखे – जसको शरीर सूर्य जस्तो चम्किलो थियो । यो प्रकाशमान दृष्य कही सपना त होइन भनी सोंच्दै राजाले बालकलाई तिमी को हौ र कहाबाट आएका हौ भनी सोधे, र वालकले जवाफ दिए, "मेरा मातापिता छैनन्, तर म अमिताभ र अवलोकितेश्वरको उपहारको रुपमा आध्यात्मिक तवरले जन्मेको हुँ । (शाक्यमुनि) बुद्धले भविष्यवाणी गरे मुताविक म सवै प्राणीहरुलाई सहायता गर्न र भित्री मन्त्रहरुका धर्म प्रकट गर्न आएको हुँ ।" यो सुनेपछि राजाले आफ्नो दृष्टि पुन: प्राप्त गरे र हर्षोल्लासका साथ त्यस बालकलाई आफ्नै छोरोझै एवं उत्तराधिकारी मानी पद्‌म जुङ्ने (पद्‌मसम्भव) भन्ने नाम राखी सिंहासनमा राखिदिए । त्यसपछि, उडियान भूमिमा, समुद्रबाट वाष्प उत्पति भएर आकाशमा गइ बादलहरु बन्यो, जसबाट वर्षा बर्स्यो । पुष्पहरु फुल्न थाले र फलहरु पाक्न थाले ; जनताहरुको हृदयबाट सबै नैरास्यता र भय हटिएर गए ।

जव पद्‌मसम्भव बयस्क अवस्थामा पुगे, बुढो भइसकेका इन्द्रभूतिले पद्‌मको विवाह सिंहलका एउटी सुन्दर राजकुमारीसित गरिदिए र युवा राजकुमारलाई उडियानाको राजा पद्‌म ग्याल्पो (पदमराज) बनाइदिए । अति गोप्यरुपले राजाले पद्‌मलाई त्यो चिन्तामणिरत्न उपहारस्वरुप दिंदै भने, "यसले तिम्रा इच्छाहरु परिपूर्ति गर्नेछन् ।" तर राजकुमारले यस्तो जवाफ दिइ त्यो रत्न फर्काइदिए, "मैले देख्ने सबै चीज मेरो चिन्तामणि रत्न हो ।" र राजालाई आफ्नो हात खोली अगाडि फैलाउन आग्रह गरे,

तत्क्षणै उनले हातमा अर्को चिन्तामणि रत्न उत्पन्न गरिदिए ।

तर आफूले प्राप्त गरेको सांसारिक शक्तिको शिखर र भोगविलासले नै पद्‌मलाई तुरुन्तै सबै वस्तुको मायावत् तथा अतृप्त स्वभावलाई साक्षात्कार गर्नेतिर अग्रसर तुल्याए । (शाक्यमुनि) बुद्धको महाभिनिष्क्रमण स्मरण गरी, उनले आफ्नो गृह र नातागोता त्याग गर्ने निर्णय गरे र भने, "यस सांसारिक जीवन क्षणिक छ, संसारचर्या अनन्त छन्, र विछोड अपरिहार्य छ । यही नै लोकको नियम भएकोले म मोक्ष प्राप्ति गर्नेतर्फ आफ्नो मति स्थिर गर्छु ।" तर शीघ्रनै, के घटना घट्यो भने आफ्नो कर्मको प्रभावले, पद्‌मलाई मन्त्रीका पत्नी र असुर पुत्रको हत्याको लागि जिम्मेवार ठहऱ्याइए र सासांरिक सम्पति केही नदिइकन निर्वासित गरिदिए । तदोपरान्त उनले स्वतन्त्रपूर्वक एक योगीको जीवन अंगाले ।

उपदेशहरुको खोज

भारतका आठ प्रख्यात शमसानहरुमा घुम्दै पद्‌मले अविक्षिप्तपूर्वक ध्यानको अभ्यास गरे । त्यसपछि, उनी बोधगया नजीकै रहेको शीतल चन्दन शमसानमा गए । लासहरुलाई आफ्नो आसनको रुपमा प्रयोग गरी उनी अति गम्भीर समाधिमा प्रवेश गरे र पाँच वर्षसम्म ध्यान नै गरिरहे । शान्त स्वभावका डाकिनीहरु उनीकहाँ आएर उनलाई थुप्रै अभिषेक तथा मौखिक उपदेशहरु दिएर जान्थे । खानाको लागि मृतकहरुलाई चढाउन ल्याइएका प्रसादहरु खान्थे, र वस्त्रको लागि लासहरुका कात्रो प्रयोग गर्थे । हरेक अष्ट शमसानमा उनले लोकपाल हेरुक (क्रोधी पुरुष देवता) हरु र बोधिगुह्य उपदेश धारी सिद्ध गुरुहरुबाट साधनाहरु प्राप्त गरे । त्यस्ता शमसानहरुमा कैयौं वर्ष ध्यान गर्दा गर्दै पद्‌म आकाशमा उडेर विभिन्न गति तथा लोकधातुहरुमा जान्थे र ती ठाउँहरुमा गएर गुह्य उपदेशहरुको लागि अनुरोध गर्थे । निरन्तर अभ्यासको फलस्वरुप उनले प्रकृतिका सबै परिवर्तनशील तथा विनाशकारी शक्तिहरुमाथि नियन्त्रण प्राप्त गरे र उनको नाम वज्रगुरु रहन गयो ।

त्यसपछि पद्‌मसम्भव बोधगया गए र आफ्नो शरीरबाट अरु शरीरहरु निकालेर बहुसंख्यक योगीहरुको समूह देखाए र त्यो दृष्य हेर्नेहरु भीडहरु सबै आश्चर्यचकित भए । जब मानिसहरुले पद्‌मलाई तपाई को र

तपाइं कुन गुरुको अनुयायी हुनुहुन्छ भनी सोधे, पद्मले जवाफ दिए, "मेरा गुरु छैनन्, म स्वयं उत्पन्न बुद्ध हुँ" तैपनि ती मानिसहरु र आउँदो पिढींको लागि धार्मिक मार्गदर्शनको खाँचो पर्नेछ भन्ने अनुभव गरी, पद्मले आफूलाई काय, वाक र चित्त का तीन योगहरुमा अभ्यस्त पारे र मानव र अमानव दुवै लोकहरुका गुरुहरुसित अध्ययन गरिनै रहे । किनभने उनले एक त्यस्तो धर्म पत्ता लगाउन चाहेका थिए जसलाई अति संक्षिप्त शब्दहरुमा व्याख्या गर्न सकियोस्, एक त्यस्तो धर्म जसलाई प्रयोग गर्नासाथै प्रभावकारी सावित होस्, जस्तो कि सूर्य जसरी सूर्योदय हुनासाथ त्यसले तुरुन्तै ताप र प्रकाश दिन्छ ।

पद्मावतीको देशमा यात्रा गरी, पद्मले भैषज्यकला पूर्णरुपले सिके, उनले रोगनिदान तथा असंख्य उपचार विधिहरु पनि सिके । रगल भूमिमा पद्मले एक बृढ, सेतो कपाल भएको सर्वमित्र नाम गरेका पुरुष लाई भेटे र उसलाई सोधे, "हे बृद्ध पुरुष ! तपाईको ज्ञान के हो ?" र बृद्ध पुरुषले जवाफ दियो, "भाषा र लेखन सिकाउनमा सूर्यमुनिको यस संसारमा मेरो जोड कोही पनि छैन ।" "त्यसोभए," पद्मले भने, "कृपया मलाई भाषा र लेखन सिकाइदिनुस् न " र यसरी पद्मले देवताहरुको भाषा संस्कृत, र अरु भाषाहरु गरी जम्मा ३६० वटा भाषाहरु र ६४ वटा लिपिहरु सिके । त्यसपछि उनले शिल्पविद्या र मृत्तिका शास्त्र पूर्णरुपले सिके र सबै कलाहरुमा निपुण भए । यस प्रकारले, आफूले मागेका सबै शिक्षाहरु प्राप्त गर्दै अगाडि बढे ।

आनन्दबाट उनले लिखित अभिलेखको रुपमा राखिएका सबै सूत्र तथा भाष्यहरुको वृतान्त प्राप्त गरे । बुद्धगुह्य बाट उनले महायोग तन्त्र प्राप्त गरे , श्री सिंहबाट महाहेरुक तन्त्रहरु प्राप्त गरे , गाराव दोर्जेबाट तन्त्रहरु मध्ये सर्वोच्च झोग्चेन (महासन्धि) का शिक्षाहरु प्राप्त गरे । अरु लोकहरुबाट बोधिसत्त्वहरु उनलाई भेट्न आउँथे । तसर्थ उनी सम्पूर्ण ज्योतिषविद्या, दर्शन, तर्क, भौतिकशास्त्र र सबै अरु लोकधातुहरुका संयुक्त ज्ञान का बारे ज्ञाता भए । उनको अर्को गुरु एक प्रव्रजित डाकिनी थिइन् जसले उनीसामु एकसय शान्त र क्रोधी देवताहरु प्रकट गरिदिइन् र उनलाई हूं अक्षरमा परिणत गरिदिइन् । अनि उनले पद्मलाई हयग्रीव मण्डलको अभिषेक दिई सबै विरोधी आध्यात्मिक तथा मानसिक शक्तिहरुमाथि

विजय प्राप्त गर्न समर्थ तुल्याइदिइन् । यसरी त्रिपिटकका बाह्य, भित्री र गुह्य परम्परा अभ्यास गरिसकेपछि र तन्त्रहरुका समय, व्याख्या, अभिषेक र दिक्षा लिइसकेपछि पद्म सबै विद्यमान ज्ञानको पूर्ण स्वामी बने । अमिताभ बुद्धको चित्तको निर्माणकायको रुपमा उत्पन्न भएका पद्मसम्भवसामु अनायास *सर्वबुद्धसमागममण्डल* देखापऱ्यो । बाह्यरुपमा पद्मसम्भव एक खैरोरङ्गको वस्त्र धारी भिक्षुको रुपमा देखापरे तर भित्रीरुपमा भने उनी अनुत्तर गुह्य मन्त्रका स्वामी थिए ।

त्यसपछि पद्मले दुष्करचर्या अभ्यास गरेर दिव्य दृष्टि, दिव्य श्रोत, दिव्य वेदना, दिव्य घ्राण, दिव्य जिव्हाका ऋद्धि प्राप्त गरे । दुष्कर चर्याले नैं उनलाई श्वासप्रश्वास नियन्त्रणमा विकास गर्न मद्दत गऱ्यो जसको फलस्वरुप उनले 'चण्डाली (अध्यात्मिक ताप)' प्राप्त गरे । पद्मले तान्त्रिक देवता महाकाल बास गरेको मसानमा यात्रा गरे । त्यहाँ दूर्लभ रत्नहरु जडित स्तूपमा आफ्नो पिठ्यूँ अडेस लगाएर, उनले डाकिनीहरुलाई महायान तथा बज्रयानका उपदेशहरु दिए । उनी अत्यन्तै टाढा टाढा सबै ठाउहरुमा यात्रा गरिसकेपछि, भारतमा उनी निमा ओजेर (सूर्यका किरण) र नेपालमा लोडेन छोग्से (सर्वलोकहरुमा ज्ञानको प्रचारक) नामले चिन्न थाले ।

विश्व भ्रमण

पद्म त्यसपछि साहोरभूमिमा गएर त्यहाँका राजाकी छोरी राजकुमारी माण्डारवालाई धर्म उपदेश दिए र मन्त्रयानको शिक्षा दिए । तर, मानिसहरुले एक भिक्षु स्त्रीसित विहार गर्दैछ भन्ने गलत अफवाहहरु फैलाउदै हिंडे र यो कुरा राजालाई पनि सुनाइयो । राजा रिसले चूर भएर आफ्नी छोरीलाई काँढैकाँढा भएको खाडलमा थुनेर राख्यो र पद्मलाई जिउदै जलाउन लगायो । तर सबै प्राकृतिक शक्तिहरु आफ्नो पूर्ण नियन्त्रणमा पार्न सक्ने शक्ति भएको हुँदा पद्मले आफ्नो चितालाई प्रज्वलित खाडल वरिपरि एक विशाल सरोवरमा परिणत गरिदिए । सरोवरको बीचमा हस्तदन्त पत्रदलहरु भएको कमलले आठवर्षीय बालकलाई टेवा दिइराखेको थियो । त्यस बालकको पारदर्शी शरीर सामुद्रिक शंखहरुको वैजनीरंगले चम्किरहेको थियो । आँखा मिच्दै राजाले माथि हेर्दा सम्पूर्ण आकाश नै ईन्द्रेणी रङ्गको प्रकाशले भरिएको

देख्यो । र आफ्नो गल्तीप्रति पछुतो गरी पद्मलाइ सिँहासन चढाध्यो र उनको नाम पद्मसम्भव राखिदियो ।

अनि त्यसपछि पद्मसम्भव र माण्डरवा एउटा गुफामा ध्यान गरिरहेका बेला अमितायु बुद्ध उनीहरुको स्वप्नमा आउनुभयो । अपरिमित आयुको पात्र उनीहरुको शीरमा राखेर उनीहरुको शरीर देदिप्यमान पारि दिनुभयो र त्यसवेलादेखि –बुद्धहरुको अमर सार– रोग, व्याधि र मृत्युले नछुने पारिदिनुभयो । त्यसपछि उहाँले क्रोधी देवताको मण्डल बनाएर धर्म र चर्याको प्रभावकारी उपायहरु प्रदर्शन गरेर देखाउनुभयो जसले गर्दा प्राणी क्रमवद्धरुपले निर्वाणसम्म पुग्न सक्नेछ ।

त्यसपछि, हिरा झैं दागरहित भएर गुरु उनको जन्मभूमि उडियानमा फर्की जनतासामु आफ्नो स्त्री अनुयायीका साथ भिक्षा माग्दै हिँडे । तर शाही मन्त्रीहरुले उनलाई चिने र यस्तो कुरा गरे, "यो पूर्व राजकुमार हो जसले आफ्नी पत्नी त्यागेका थिए र मन्त्रीको छोरालाई हत्या गरिदिएका थिए । अब फेरी उसले यस देशमा के विजोग गर्ने होला ?, उसको उद्देश्य राम्रो काम गर्ने होइन वरु अपराध गर्ने हो ।" यसमा सबै मन्त्रीहरु सहमत

भए । तसर्थ भारीका भारी चन्दन काठ र अत्यन्तै ठूलो परिमाणमा तेल संग्रह गरे र पद्म र माण्डरवालाई जलाईदिए । तर एक्काइस दिनसम्म पनि चिताबाट धुवा निस्किनै रह्यो । मन्त्रीहरुसहित राजा त्यो स्थलमा पुग्यो र राजाले त्यहाँ एक विशाल सरोवर देख्यो । पद्मसम्भव र माण्डरवा सरोवरको बीचमा फुलिरहेको कमलपुष्पमाथि नृत्य गरिराखेको दृष्य पनि उसले देख्यो । त्यो कमल वरिपरि ईन्द्रेणीका किरणहरु थिए । अति विनित तवरले उडियानका राजाले आशीष र उपदेशको लागि आग्रह गऱ्यो र पद्मले उत्तर दिए, "त्रिलोकधातु एक कारागार सरह हो । तपाई एक बुद्धिमान राजा हुनुभएतापनि र तपाईसित हरेक भौतिक सुख भएतापनि, तपाई भौतिक र कामोत्पन्न तृष्णाहरुबाट उम्कन सक्नुहुन्न जसले गर्दा तपाईलाई नैरास्यता र दु:ख हुनेछ । तर अनित्य र मृत्यु अवश्यंभावीताको ज्ञानले तपाईलाई यो दूर्लभ जीवनको कदर गर्न, सांसारिक मायाहरु त्यागनतर्फ अग्रसर तुल्याउँछ र तपाईको मनलाई वशमा पार्न सिकाउंछ ।" यति भनेपछि पद्म दोर्जे द्रोलो (सर्वप्राणीहरुको शाश्वत सुखप्रदायक) नामबाट चिनिए र उनी जनताहरुलाई वाह्य, भित्री र गुह्य मन्त्रको शिक्षा दिँदै उडियानमा तेन्ह वर्षसम्म रहे । कतिपय यी जनताहरु सफल साधक बने र पछि कुनैपनि भौतिक अस्तित्व नछाडि जाज्वल्यमान ईन्द्रेणी प्रकाशमा उनीहरु निर्वाण भएर गए ।

पद्मसम्भवले भारत तथा नेपालभरी मन्त्रयानका उपदेशहरु दिँदै यात्रा गरे । उनले यस विश्वभरी र सुगतिहरुमा पनि यात्रा गरे । दक्षिण भारत र श्रीलंका, इन्डोनेशिया, बर्मा, मध्य एशिया, चीनका प्रान्तहरु, रुस, अफगानिस्तान, पर्सिया, इजिप्ट, र अरु विभिन्न गुह्य भूमिहरु जस्तै सम्भला र सुमेरु तथा अरु कैयन भूमिहरु मा यात्रा गरे । ती सबै भूमिहरुमा, उनले भयंकर पहाडका देवताहरु, असभ्य जंगली मांसाहारी प्रेतपिशाचहरु, महामारी फैलाउने राक्षसहरुलाई दमन गरे । सबै अन्धकार ग्रह शक्तिहरुका लागि उनले धर्मको शान्त प्रभाव ल्याए । र मानसिक पीडा, मनको अस्थिरता, र श्रद्धाहीनताले ग्रस्त प्राणीहरुका भ्रान्ति, असन्तोष, नैराश्यता र अकुशलता का कारण तथा अभिव्यक्तिहरु सबै निवारण गरे र समता विकास गराए ।

दक्षिणपूर्वीय एशियामा, तामारङ्को जाङ्लिङ भूमिमा, एकजना तिर्थीक (अबौद्ध) राजाले उनलाई बाँधेर नदीमा फ्याक्न लगाए । तर पद्म

हावामा नृत्य गरी आकाशमा उडेर गए र शासक र उसका प्रजालाई परिवर्तन गरिदिए । यसरी उनी बज्र गरुड को नामले चिनिए । अर्को तीर्थिकले उनलाई धर्म उपदेश दिनबाट रोक्न विष खुवाए तर श्रद्धेय गुरुले उनको शरीरमा भएको उक्त विषलाई सर्वाधिक शुद्ध प्रकाशमा परिणत गरिदिए ।

एकपल्ट, प्रख्यात बौद्ध विश्वविद्यालय नालन्दा महाविहारमा, तीर्थिक धर्मका अति शक्तिशाली व्याख्याकारहरुले बौद्ध विद्वानहरुलाई दर्शन सम्वन्धी शास्त्रार्थ गर्नको लागि चुनौति दिए, अनि बौद्ध विद्वानहरुले एकआपसमा कुरा गरे, "हामीले तिनीहरुलाई वादविवादमा हराउन सकेतापनि, तिनीहरुको गुह्य शक्तिमाथि विजय पाउन सक्दैनौ ।" अत: अनेक प्रार्थना तथा पूजा चढाएर ती बौद्ध विद्वानहरुले पद्मसम्भवलाई आमन्त्रण गरे । भोलिपल्ट विहानसवेरै, एक महापंक्षीसरह रुखका हाँगाहरुबाट तल ओर्लीइ पद्म दरवारमा आइपुगे, र उनी जस्तै देखिने चार व्यक्तिहरुलाई प्रकट गरे जवकी उनी आफै ध्यानमा लीन भई बसिरहेका थिए । शीघ्र नै द्वैततापूर्ण वादविवादलाई चुनौती दिंदै उनले आफ्ना प्रतिपक्षहरुलाई आफ्नै दृष्टिमा शंका गर्न बाध्य तुल्याए । अर्को प्रतियोगितामा, तीर्थिकहरुले चमत्कारीपूर्वक आगोको लप्काहरु उत्पन्न गरे । त्यसवेला पद्मले भूइमा छोए । त्यतिखेरै एक कमल फूल उत्पन्न भयो, कमलफूलको परागबाट एक सूर्यजत्तिकै प्रज्वलित बलिरहेको आगोको चक्र उत्पन्न भयो, त्यो चक्र घुम्दै घुम्दै माथि आकाशमा गएर अदृश्य भयो । अत: बुद्धधर्मको अनुत्तर स्वभावसम्वन्धी विचिकित्साहरु निवारण गरेको हुनाले उनी सेङ्गे ड्रा डोग (ज्ञानको सिंहगुरु) नामले चिनिए ।

पद्मसम्भव नेपालमा पनि आए जहाँ त्यसवेला अनेक प्राकृतिक प्रकोप – भूकम्प, आधीवेरी, इत्यादिले भूमिलाई अस्तव्यस्त पारिराखेको थियो र पशु र अन्नबाली दुवैलाई क्षति पुऱ्याइराखेको थियो । याङ्ग ले शोड गुफामा ध्यान गर्दा गर्दै उनले बज्रकिला (दोर्जे फुर्बु) को भयंकर क्रोधी रुप धारण गरे र उनको समाधिको तीव्रताले गर्दा उनले आठ विभिन्न समूहका विरोधी र प्रतिकूल शक्तिहरुलाई नेपालमा धर्मको रक्षा गर्न प्रतिबद्ध तुल्याए । आफ्नो चर्याबाट पद्मले भ्रान्तिका आवरणयुक्त शक्तिहरुलाई शान्तिपूर्ण जीवनको प्रवाहमा परिवर्तन गरिदिए र सवै बुद्धहरुको एकता तथा करुणालाई नमुना बनी देखाइदिए ।

बोधिसत्व उपाध्यायको परामर्श

मनुष्यलाई परिपक्व पार्ने कार्यलाई तीन बोधिसत्त्वहरु जसलाई त्रिकुलदेव भनिन्छन् द्वारा मार्गदर्शित छन् । ती हुन् प्रज्ञादेव मञ्जुश्री, करुणादेव अवलोकितेश्वर, ऋद्धिदेव वज्रपाणी । तिब्बती पठारमा बौद्धधर्म पुऱ्याउन ती देवहरु तीन प्रारम्भिक राजाहरुका रुपमा देखापरे । अवलोकितेश्वरले श्रोङ्ग चङ्ग गम्पो, तिब्बतका प्रथम राजाको रुपमा आफूलाई प्रकट गरे । श्रोङ्ग चङ्ग गम्पो को दुइजना पत्नी एक चिनिया र अर्की नेपाली करुणामयी ताराका निर्माणकायहरु थिइन् । बोधिसत्त्व मञ्जुश्री राजा ठ्रि सोङ्ग दे छेन र बज्रपाणी राजा राल्पाचेनको रुपमा प्रकट भए । ठ्रि सोङ्ग दे छेन आफ्नो अधिराज्यमा बौद्धधर्म प्रचार गर्न अत्यन्तै उत्सुक भई भारतवर्षबाट प्रकाण्ड विद्वान र भद्र बोधिसत्त्व शान्तरक्षितलाई आमन्त्रण गरे । साम्ये को स्वयं उत्पन्न मन्दिर उनको निर्देशनमा निर्माण गराउन लगाए । एक मंगलमय विहान, राजा सेतोवस्त्र पहिरिएर लेपनहरुद्वारा प्रलेपित गरिएको कोदालो लिई साम्ये मन्दिरको लागि एक हात जति गहिराईमा खाल्डो खने, त्यसपछि तीन तेलहरु रातो, पहेलो र सेतो जमीनबाट निस्के । ती तेलहरु लिई उनले आफ्नो अनुहारमा लगाए र शीरमा दलेर प्रमुदितभइ हिमभूमिमा बुद्धधर्मको आगमनको घोषणा गरे । यसरी साम्ये गुम्वाको भवनका लागि शिलान्यास गरियो ।

बोन्पो धर्मका पुरोहित तथा झांक्रीहरुलाई भने आफ्नो आधिपत्यसहितको सामाजिक मर्यादा वा सांस्कृतिक सम्पदा त्याग्ने इच्छा थिएन । तिनीहरुले कडाइका साथ नया र बेग्लै खालको धर्मको प्रवेशमा अवरोध खडा गरेका थिए । तिनीहरुले क्रोधी नागहरुलाई बोलाए । ती नागहरुले दिनमा जे जति निर्माण गरिएको थियो ती सबै एकै रातमा ध्वस्त पार्थे, माटा तथा पत्थरहरु जहाँबाट ल्याइएका थिए त्यही लग्थे । यदि शान्तरक्षित तिब्बतमा रह्यो भने सामाजिक उपद्रोह र अस्तव्यस्तता फैलिने छन् भन्ने महसुस गरी ठ्रि सोङ्ग दे छेनले उनलाई नचाहेरै पनि तिब्बत छोड्नको लागि आग्रह गर्न बाध्य भए । तर उपाध्यायले भने, "मैले बोधिसत्वको भावलाई पूर्ण गर्ने कोशिस गरेको थिए । यदि शान्तिले विजय पाउन सक्दैन भने हामी त्यस्तो व्यक्तिमाथि निर्भर हुनुपर्छ जो पञ्च ज्ञानमा विज्ञ छन् र जसका सामु सबै नकारात्मक शक्तिहरु काँप्छन् र शक्तिहीन

हुन्छन् । यस बखत, उडियानका प्रकाण्ड विद्वान पद्मसम्भव बोधगया नजिकै बस्नुहुन्छ । यदि तपाईहरुले उहाँ त्रिकालबुद्धका निर्माणकायलाई तिब्बतमा आमन्त्रण गर्नुभयो भने तिब्बती जनताहरुको लागि तपाईका सारा आशाहरुले मूर्तरुप लिनेछन् ।"

पद्मसम्भवलाई तिब्बतमा निमन्त्रणा

सिद्धिराज, भारतमा यात्रा गरिसकेपछि राजा ठ्रि सोङ्ग दे छेनकहाँ यो समाचार लिएर पुगे, "भारत भूमिमा पण्डितहरुको भीड असंख्य ताराहरुको समूह जस्तै छ । उहांहरुमध्ये सवैभन्दा राम्रो सावित हुनुभएका गुरु पद्मसम्भव हुनुहुन्छ । उहाँ उच्चपत्रेचट्टान पर्वतका गुफामा विराजमान हुनुहुन्छ । आमाबावुबाट नजन्मिइ उपपादुक तवरले जन्मिनुभएका पद्मसम्भव एक प्रख्यात निर्माणकाय हुनुहुन्छ ।" यस्ता वचमहरु सुनी राजा अत्यन्तै प्रशन्न भए र उनले तीनजना दूतहरुलाई पठाए । स्वा उपत्यकाका खी जीर, मार धर्षणबज्र, चीम बंशका शाक्यप्रभ र सैन्यप्रमुख यश सिंह यी चारैजनालाई उनले बोधगयामा सुनका चूर्ण तथा सुनका पात्रहरु दिएर पठाए ।

ती चार लोचावाहरु (अनुवादक) भारतीय समतल भूमि पार गरेर गए । राजा सूर्यलाई उनीहरुले सुनको धूलोका केही परिमाण, एउटा स्वर्ण पात्र र एउटा सन्देश टक्र्याए ; महा आधिकारिक पण्डितलाई केही परिमाण सुनको धूलो दिए ; उडियानका पद्मलाई केही परिमाण सुनको धूलो र एक स्वर्ण पात्र दिए । महागुरुले अति कृपापूर्वक शाही उपहारलाई स्वीकार गरे । अनि दूतहरुले भने: "तिब्बतका राजा ठ्रि सोङ्ग दे छेनले श्रद्धाको लागि एक भवन, ध्यानको गुम्वा निर्माण गर्ने निर्णय गर्नुभएको थियो तर यक्षहरुले उहाँलाई विघ्न वाधा पुऱ्याइराखेका छन् । हामी उक्त कृपायुक्त माटोलाई अभिषिक्त पार्न, बुद्धधर्मलाई सुरक्षा र संरक्षण गर्नको लागि तपाईलाई आमन्त्रण गर्छौं ; हामी तपाईलाई यसप्रति उत्सुकता देखाउन आग्रह गर्छौं ।" उडियानका महामुनिले यस अनुरोधलाई बडो कृपालुभावले हेरे र पृथ्वी–पुरुष–बाघ–वर्षमा, शीतकालको मध्यचन्द्रका पन्ध्रौ दिनमा, उनी उच्चपदस्थ व्यक्तिहरुको हस्ताक्षर लिई आफ्नो यात्रामा गए । पूर्णिमाको दिन उनी नेपाल पुगे । अनि पद्म उडियानाचार्यले भने: "परिवर्तन, दमन गर्ने कार्य सम्पादन गरेर अन्ततोगत्वा म आइपुगे । जरायुजवाट जन्मेका

यक्षहरु शान्तसग रहनैपर्छ । तपाई लोचावाहरु अगाडि बढ्नुहोस् ।" र यसरी उनले तिनीहरुलाई सुरक्षाको आशीष दिएर अगाडि नै पठाइदिए ।

उडियान महामुनिले नेपालमा तीन महिना विताए । नेपाली वसुधर र अनेक नेपाली मानिसहरुलाई उपदेशहरु दिइसकेपछि उनले एकार विहारमा एक निधि तेर्मा लुकाए । त्यसपछि याङ्ग ले शोडको गुफा, असुर गुफा र अरु गुफाहरुमा, साँखुको विहारमा र अरु नेपाली विहारहरुमा, शक्तिशाली माटो नामक खण्डहरमा, र अरु कैयन घुमन्ते इलाकाहरुमा उनले तेर्माहरु लुकाए । प्रथम ग्रीष्मकालीन चन्द्रको पहिलो दिनमा आफ्नो यात्रा जारी राख्ने निधो गरिसकेपछि उनले भारत तथा नेपालका रुखहरुको शिखर तिव्वततिर झुकिरहेको, तिव्वततर्फ मुख परेका फूलहरु फुलेर विकसित भएको, भारत र नेपालका पण्डितहरुले सपनाहरुलाई रहस्यमय संकेत सूचकको रुपमा हेरेको, तिव्वतमा सूर्य र चन्द्र एकैसाथ उदाएको, भारतको धर्म सम्पूर्णरुपले तिव्वतमा प्रसारित भएको र त्यस असभ्य क्षेत्र नवीनतमरुपले गुम्वा विहारहरुद्वारा सजिएको सपना देखे ।

यो देखेर सबै चतुपरिषद डाकिनीहरु अत्यन्तै चिच्याउदै कराए:
"गुरु तिब्बतको लागि प्रस्थान गर्दै हुनुहुन्छ । यस्तो निर्णय स्थगित गर्नुहोस् !
बज्रगुरु, मतिनिधिवान, रुखका शिखरलाई उपदेश दिनु के त्यो उपाय हो ?
पुष्पदल के त्यसको दक्षिण हुन्छ ?
पण्डितहरुका दुस्वप्न के त्यो उपाय हो ?
एकपल्ट श्रीमण्डल गयो भने फेरी त्यही चक्रमा तुरुन्तै फस्नेछ ।
गुरु जादैहुनुहुन्छ । अट्टल, अचल आकाश छोडेर गए सरह भयो ।
चतुर्महाभूतको अचिन्त्य रुप हुनुभएका गुरु जाँदै हुनुहुन्छ, रहनुहुन्न ।
प्राणीहरुलाई स्वस्फूर्त कल्याण प्रदान गर्नको लागि
हामी गुरुलाई नजानको र यही रहनको लागि आग्रह गर्छौं ।"

यसरी तिनीहरुले हठ गरे । गुरुले उत्तर दिए:
"हे षडयन्त्रकारी डाकिनीहरु ! मेरो कुरा सुन ।
गर्मी यामको कारणले फलहरु रसले फुल्छन् ।
विनयजनहरुको आग्रह सुनी दया जागृत हुन्छ ।
कर्मको नियम देखेपछि, यहाँ रोक्ने मेरो समय छैन ।
गरुड आफ्ना पखेटाहरु फैलाएर आकाशमा उडिरहेको छ ।
मेरो लागि, लाभ र सुख भनेका चीज त अतीतका अलंकार मात्र हुन् ।
अरुलाई निष्पक्षरुपले कल्याण गर्ने समय आएको छ ।
माता तथा दिदी डाकिनीहरु, धर्मले तपाईहरुको साथ देउन् ।"

यति भनिसकेपछि, उनी माङ्ग युल (तिब्बतको सीमाना) मा आइपुग्छन् ।
त्यहाँ नेपाली महिला शाक्यदेवीको उपस्थितिमा उनले भविष्यवाणी गरे:
दुइ शयभन्दा बढी पुस्ताहरु पछि पुराङ्ग र माङ्गयुल प्रान्तमा एक त्रिसहयोग
नामक राजा तिमीहरुकै सन्तानहरुमध्येबाट आउनेछ ।
काश्मिरमा, तुर्किस्तानका तीन आर्यबन्धुहरु प्रशिद्ध हुनेछन्।
नेपालमा एकार विहारको नेपथ्यबाट उडियानको प्रलुप्त सद्धर्म अनावरण
हुनेछ ।
लाडलार शहरमा पुण्य र ख्याति नामक विहार प्रकट हुनेछ ।
यदि गरीव जनताले धर्मको लागि शरीर र ज्यान अर्पण गर्छ भन्ने उनीहरु

एक ठोस खम्बा सावित हुनेछन् ।" यसरी उनले भविष्यवाणी गरे र शाक्यदेवी नेपाली महिला संसारलाई परिवर्तन गर्ने गुरु माथि आफ्नो श्रद्धा स्थापित गरे ।

विनयजनहरूलाई चर्याको बलले विनित गर्ने वेला आइसकेको छ भन्ने कुरो उडियानका महापुरुषले दिव्यदृष्टिद्वारा जानिसके र उनी नेपालको निमाखुद सरोवरमा गए । त्यहाँ उनले सातजना शाही दूतहरु भेटे । तिनीहरु उनलाई एकचोटि फेरी प्रार्थना गर्न आएका थिए । आकाशगर्भले ती दूतहरुको नेतृत्व गरेका थिए । उनको साथमा डाव माङ्ग, देवभुवनका देवताहरुबाट आकीर्ण प्रकाशका सिंह, डावका एकजना मानिस, खु जिङ्ग, कोग्रोबाट एकजना, आर्योपायका प्रतिपालक, नानाम बंशका मारघर्षण, साका पुत्रासी र अन्तमा बाघको अनुहार हेर्ने नामक मन्त्री।

"उनले माङ्गयुल (कुटी) लाई दमन गरे , त्यो कसरी सम्भव छ ? उनको खोजमा सवैथोक व्याप्त छन्, उनले परमसत्य प्रतिवेक्षण गर्छन् । धर्मको माध्यमले उनले प्रमुदिता अभिवृद्धि गराउने पर्व गराउँछन् । उनको आशीषले मानिसको मनभित्र आशाको बीजारोपण हुन्छ । उनैले गर्दा नैं मनुष्यजातिले धर्म अनुशरण गरिरहेका छन् ।" यसरी कुराकानी गर्दै, वेरिएको सन्देश पत्र, सूनको धूलो लिई तिनीहरु आफ्नो गन्तव्यसम्म आइपुगे । भारत अभिमुख नेपालको यस ठाउँबाट उनीहरु उडियानका महापुरुष पद्मसम्भव सम्म पुग्न सफल भए । त्यहाँ पुगेपछि, उनीहरुले पद्मसम्भवलाई राजाका उपहारहरुका साथमा त्यो पत्र दिए । त्यसपछि ती सात मध्यस्तकर्ताहरुलाई गुरुले आफू अगाडि नैं पठाइदिए ।

उडियानका महापुरुष आकाशबाट उडेर माङ्गयुलका मध्य समतलभागमा गए, र तीन चन्द्रमाससम्म त्यही रहे । आफूले रोजेका जुनसुकै अग्लो या होचो ठाउँहरुमा उनले एक एकवटा निधि लुकाए । र राजा ठ्रि सोङ्ग दे छेनले हतार हतार स्काबाका श्रीकुट, कोग्रोका मारघर्षणबज्र र नागध्वजलाई सुन बोकाई तुरुन्तै पठाइदियो । बाटोमा उनीहरु थकाइ लाग्ने गरी कुराकानीहरु गर्दै हिडे । र गुरुका डाकिनी लोकपालहरु आएर उनीहरुलाई आफ्नो इच्छा प्रकट गर भनी सोध्दा ती तीन वाहकहरुले थकाइले चूर भएका हुँदा माङ्गयुलका मध्य फाँटसम्म पुऱ्याइदिनुस् भनी आग्रह गरे ।

उनीहरुलाई गुरुको दर्शन गर्न दिइए र त्यसपछि गुरुले उनीहरु को हुन् भन्ने कुरा थाहा पाइकन पनि सोधे, "तपाईहरु को हुन् ?" "हामीहरु तिव्वती हौं, र गुरुलाई निमन्त्रणा दिन यहा आएका हौं।" उनीहरुले गुरुलाई अभिवादन गरे र एक परिमाण जति सूनको धूलो चढाए। "के यी उपहार हरु मृतक नगरका शासकको तर्फबाट हुन्?" अनि उनले माङ्युल र नेपालका सवभन्दा टाढा सीमासम्म फ्याकिदिए। तर यसले गर्दा पद्मसम्भवले दूतहरुलाई गहिरो चोट पुगेको अनुभव गरे, र भने, "तपाईहरुका लुगाका वाहुला समात्नुस्" र उनले त्यसमा माटो र कंकर भरिदिए। जव एक एक गरी सवैले आफ्ना वाहुलाहरु खोलेर हेरे, सवै सुन चाँदी, मणि र दूर्लभ पत्थरमा परिणत भएको पाए। पूर्ण श्रद्धाले ओतपोत भएका ती दूतहरुले मुनिप्रति ठूलो आदरभाव उत्पन्न गरे।

पद्मले तिब्वतका यक्षहरुलाई दमन गर्छन्

त्यसपछि गृष्म श्रृतुमा पद्मसम्भव माङ्युलको महलमा आए । शाङ्शुङ प्रान्तका एकक्रोधदेवी उग्रचण्डी जामुन प्रख्यात शत्रु नाम गरेकाले मनमनै गुरुलाई दुई पत्थर पहाड बीच थिचेर मार्न सक्छु भनी सोंचिन् । तर पद्मसम्भव आकाशमा उडेर गए र विवश चण्डीका आफ्नो जीवनको मुटू उनलाई अर्पण गरे । उनको गुह्य नाम हिरामोतीको श्रृण रहन गयो । गुरुले तिनीलाई संरक्षण गर्नको लागि एक महानिधि प्रदान गरे ।

त्यसपछि उनी आकाश पठारमाथि कृष्णमहलमा पुगे । हिमनदीका श्वेत डाकिनीले बज्रले उनलाई क्षति पुऱ्याउनेछु भनी सोंचिन् । तर गुरुले उसलाई एक औंलाको घेरामा पारी तलाउमा बगाइदिए । आतंकित यक्षणी पाल्मो पाल्थाङ्को तलाउसम्म भागिन् । तत्कालै पानी तात्तिन थाल्यो, उसको हड्डीबाट मासु झर्न थाल्यो र गुरुले बज्र फ्याकेर उसलाई कानो बनाइदिए । त्यसपछि उ पानीको सतहमाथि उत्रेर यस्तो विन्ती चढायो: "हे गुरुमुख ! हे बज्र! हे मृत्यु शीरमाला बल ! म प्रतिज्ञा गर्छु कि म कसैलाई अरु हानि पुऱ्याउँदिन । यसरी सोंच्दा म आनन्दित हुन्छु । म अरु के नै गर्न सक्थे र ? म आत्मसमर्पण गर्छु , र गुरुको पात्रको रुपमा आएको छु ।" यसरी उसले पनि आफ्नो जीवनको मुटू उनलाई अर्पण गरे । गुरुले उनलाई एक प्रतिज्ञा दिलाएर उनको देखरेखमा एक महानिधि सुम्पिदिए ।

त्यसपछि उनी ओयुग ब्रेमो भन्ने ठाउँमा आए । त्यहाँ १२ धर्ती देवीहरु हरेकले एउटा एउटा बज्र फ्याकेर उनलाई पहाडहरुबीच थिच्न खोजे । तर बज्र गोलमा बद्ल्यो र तिनीहरुको किच्ने प्रयास विफल रह्यो । अनि उनीहरु शान्त पारिए । १२ कूलदेवीहरु र माथि र तलबाट गरी १२ जनासहित तिनीहरु १२ जनाले आफ्नो जिवनको मुटू उनलाई अर्पण गरे । गुरुले तिनीहरुलाई प्रतिज्ञाको बन्धनमा बाधिदिए र सबैलाई एक एक बटा निधि सुम्पिदिए ।

अनि उनी ओयुगको पंक्षी गुँड भन्ने किलामा गए । सुरक्षात्मक सुबज्र नामक एक महा उपाशक तीनसय साठ्ठी भारदारहरुको जमात लिएर आयो । पद्मले तिनीहरुलाई पनि प्रतिज्ञाबद्ध तुल्याए तिनको रेखदेखमा एउटा निधि छोडेर गए । त्यसपछि, जब उनी श्याम्पोको उपत्यकामा पुगे, त्यहाँ पहाड जत्रो जीउ भएको, मुख र नाकका प्वालहरुबाट प्रचण्ड बायु

तथा हिमवात आंकल्ने श्वेत चौरीगाई देखापरे । गुरुले लोहअंकुश मुद्राले उसको नाकका प्वाल बेस्सरी ताने, पाशमुद्राले उसलाई बाधिदिए, सिक्रीमुद्राले पाशबद्ध पारे र घण्टमुद्राले उसको शरीर र मनमा हिर्काए । जब महाश्वेतगाईले आफ्नो जीवनको प्राण उनलाई अर्पण गऱ्यो, उसलाई प्रतिज्ञाको बन्धनमा बाधिदिए, एक वटा निधि दिए ।

गुरुलाई परीक्षण गर्नको लागि आर्गालि पठारका यक्षले एक श्वेत गोहीको भेषमा उनको मार्ग रोकिदियो। उसको टाउको उड्घुर जिल्लासम्म पुग्यो र पुच्छर खामस्थित सोग नदी र ग्यरमोथाङ्सम्म लम्बियो । गुरुले आफ्नो खट्वाङ्गले त्यो गोहीलाई बीच शरीरमै आरपार हुनेगरि छेडिदिए र भने, "तिमी पांच केश वेष्टनधारी गन्धर्वहरुका राजा नागराज खरीरङ हौ। जा, फर्किहाल र मण्डलाकार आहूति दिन आफैलाई तयार पार। अनि यक्ष अत्यन्तै चिसो हिँम स्थानमा गयो तर त्यहाँ हिउँ नैं पग्लेर गयो र हरियो रङ्गको हिउँ त्यसरी पगिलएको बेला कालो पहाडको शिखर देख्न सकिन्थ्यो। यक्षले अरु सहन सकेन त्यसैले उसले स्वादिष्ट भोजनहरुद्वारा सजिएको एउटा गणचक्रको बन्दोवस्त गरे । र आफैलाई मोति फिरिएको कपाल भएको र सेतो रेशमको पकडी लगाएको बालकको रुपमा परिवर्तन गऱ्यो। अनि उसले गुरुलाई वन्दना गरी प्रदक्षिणा गऱ्यो । आफ्नो जीवनको प्राण उनलाई अर्पण गऱ्यो र प्रतिज्ञामा बाँधिएपछि उसलाई रेखदेख गर्नको लागि भनी एकसय निधिहरु सुम्पिए। उसको गुह्य नाम *महाबलवज्र* भयो।

अनि उत्तरी पठारमाथि अवस्थित फानयुल उपत्यकामा गुरु आइपुगे। ती दुष्ट उत्तरी भेगका मानिसहरु टिङ्ग लो मान अनुहारहरुले उत्तरी भेगका प्रचण्डवात संग्रहित गरेर गुरु र उनका शिष्यमाथि प्रहार गरे। उनीसंगै रहेका व्यक्तिहरुलाई पानी प्यास लाग्यो त्यसैले गुरुले एक चिसो हावा तानेर लिए । त्यसपछि, त्यो वातलाई दिशा नियन्त्रण गरी उनले सूर्यले नौनीलाई पग्लाएजस्तै टिङ्ग लो मानहरुमध्ये एकजनालाई पग्लाइ दिए। अनि उसलाई प्रतिज्ञाको बन्धनमा बाँधे। सवैले आफ्नो प्राणै गएपनि त्यस्तो काम गर्दिन भन्ने बाचा गरेपछि गुरुले एक निधि तिनीहरुको संरक्षणमा सुम्पिदिए ।

त्यसपछि, *स्वर्गीय नीलधूपीवृक्ष*को लाङ ड्रोममा उनले अनुत्तर अर्थमण्डलमा प्रवेश गरे र सिद्धि हाँसिल गरे। सातौं दिनपछिको मध्यरात्रीमा

भय र पीडाको प्रभुत्व रह्यो । र उनले दृष्टि लगाए, त्यसबेला मारगणका नेताहरु झण्डा फहराएर उनलाई आग्रह गरिरहेका थिए । "हे गुरु ! अब हामीहरु भयभीत भइसकेका छौं । हामीलाई क्षमा गर्नुहोस् !" तिनीहरुले आत्मसमर्पण गरे र प्रतिज्ञा गरे । त्यसपछि सुरक्षित राख्नको लागि तिनीहरुलाई एक निधि प्रदान गरे।

त्यसपछि, उनी खामस्थित *एक्खुट्टे कस्तुरी* नामक ठाउँमा आइपुगे । त्यहाँ उनले कानो राक्षसहरु तथा उराङहरु सबैलाई प्रतिज्ञाको बन्धनमा बाँधिदए । त्यसपछि, उनी खाम सिंह नामक पत्थरी गुफामा रोके । *अशुद्ध शिलोत्पन्न* नामक एक बुढो व्यक्तिले आफ्नो शीर गुरुको छातिमा राख्यो, आफ्नो खुट्टा खामस्थित ग्यरमो थाङतर्फ फैलायो र आफ्नो एक हात कैलाशपर्वतको शिखरसम्म उचाल्यो र अर्को हात मानसरोवरसम्म फैलायो । दश खरब अमनुष्यहरु, साच्चैनै कल्पनातीत, त्यतातिर लम्के, र वर्षा वर्से जस्तै हरेक प्रकारका हतिहारहरु प्रक्षेपण गरे । त्यसबेला गुरुले पञ्चबर्गीय क्रुरदेवताहरुका भयंकर रुप धारण गरेर उनीहरुका नेता अशुद्ध शिलोत्पन्न मानव लगायत ती सबै राक्षसहरुलाई बशमा लिए ।

त्यसपछि उनी चुबो र खाराग पर्वतमा पुगे । त्यहाँ उनले सबै मामो तथा सेन्मोहरुलाई प्रतिज्ञाबद्ध तुल्याए । तत्पश्चात उनी छाङस्थित सिल्मामा आए जहाँ उनले सबै मान्मो तथा सबै ल्हास्मनहरुलाई प्रतिज्ञामा बाँधे ।

गेम्पा खोलातिर उनले सबै उपाशकहरुको आत्मसमर्पण स्वीकार गरे । राब्काको मरुभूमिमा उनले सबै आठ प्रकारका यक्षहरुलाई नियन्त्रणमा लिए । रोहाको चित्रित उपत्यकाभित्र उनले महामारी देवीहरुलाई बशमा पारे । रोङ रोङको कालो उपत्यकामा उनले दानवहरुलाई बशीभूत गरे । माल्ग्रोमा नाग जातहरुलाई प्रतिज्ञामा बन्धित पारे । यूको फग्मोमा, फोर्ग्युदहरुलाई प्रतिज्ञाबद्ध तुल्याए । कौडी वर्ण सिन्दुर चट्टानमा, उनले *सुगन्धभक्षी*हरुलाई प्रतिज्ञामा लिए ।

कैलाशपर्वतका हिमशिखरमाथि उनले अठ्ठाइस नक्षत्रहरुलाई बशमा पारे । प्रलुप्तहस्तिका खण्डहरमा उनले अर्को एउटा निधि पनि लुकाए । स्तारगो हिमनदीतिर, उनले अष्ट महाग्रह तथा उपग्रहहरुलाई शान्त पारे र एक्काइस वटा निधिहरु लुकाए । नील हिमनदीतिर, राक्षसहरुले एकै केन्द्र

भएका हवनकुण्ड यज्ञ तयार पारी संसारका सबै खानेकुरा तथा धनसम्पतिहरु त्यस हवनकुण्डमा होमिदिए । यहाँ र स्तारगो हिमनदीमा पनि गुरुले अरु सांकेतिक ग्रन्थहरु लुकाए । लोबोमा ९ डेन्मा दिदी बहिनीहरूलाई प्रतिज्ञामा लिए । पूर्णभद्र यक्षद्वारा आव्हान गरिएकोले उसलाइं पनि प्रतिज्ञाबद्ध पारे । शिखरराक्षस हिमनदीमा आव्हान गरिएको हुंदा उनले त्यस राक्षसलाइं पनि प्रतिज्ञाबद्ध पारे । उनलाई दिव्य पर्वतका राक्षसले आव्हान गरिए र उसलाई पनि प्रतिज्ञाबद्ध पारे र एक निधि सुम्पिदिए ।

यस घडीमा राजाबाट बारम्बार सन्देशहरु आए: "तोड लुङ्ग ग्रम्बु वाटिकामा हाम्रो भेटघाटको समय निश्चित गरिसकेको छ । म जस्तो विजयी र शक्तिशाली राजाले पनि तपाईलाई कैयौं दूतहरु पठाइसके अब म आफै आउन मात्र बाकि छ ।"

अर्को अझै एक शीतकाल र चन्द्रमाससम्म गुरु खलव्रग पर्वतमा बसे । पर्वतशिखरका असभ्य यक्षहरुलाई प्रतिज्ञामा बाँधेर उनीहरुलाई एक निधि प्रदान गरे । त्यसपछि उनी जुलफुगस्थित हिमोइनसको बाटिकामा बास बसे । प्रेत, ग्रह तथा डाम्री भूतहरुलाइ बशमा लिएपछि तिनीहरुलाई सुरक्षितसाथ राख्नको निमित्त एक निधि प्रदान गरे । त्यसपछि उनी पूरा बसन्तऋतु उच्च पत्रेचट्टान पर्वतमा बास गरे , र त्यहाँ जा कन्दराका गोन्पोहरु र सोशाका डाम्रीहरुलाई वशमा लिए ।

पद्म तिव्वतमा आइपुग्छन् र राजासित उनको जम्काभेट हुन्छ

त्यसपछि पद्मसम्भव ल्हासास्थित तोड् लुंग रम्यबाटिकामा पुग्छन् । ब्रम्हपुत्रनदीको किनारामा बास गरेका राजाले दूतका रुपमा भद्रदेव र नागश्रीलाई पठाए । तिनको साथ पाँच सय लोहकवचधारी घोडचढीहरुलाई पनि पठाए । अब तोड लुङ्ग जोङ्ग पा मियामा राजासित भेट्ने समय निकट भएको थियो । त्यसबेला प्रचण्ड गर्मी थियो र कतै पानी अथवा चिया उपलव्ध थिएन । तर उडियानका महापुरुष पद्मसम्भवले तोड्लुङ्ग कुवामा आफ्नो खट्वाङ्ग राखे । "हे भद्रदेव ! पानी वेगसित निस्कदैछ । भाँडो थाप्नुहोस् ! पद्मले भने । र त्यो स्थलको नाम नै भाडोको दिव्य जल रहन गयो ।

त्यसपछि, ब्रम्हपुत्र नदीको किनारको समीप रहेको हिमहलको वाटिकामा उनले राजालाई नैं भेटे । तिब्वतका राजा आफ्ना नोकर भारदारहरुको साथमा अघि उभिए । कुनै पनि मानिसलाई त्यो स्पन्दित तेज युक्त परेवाका वथान जस्तै लाग्नेछ । र दुइटी रानीहरु उपस्थित भइन् । तिनका वरिपरि सुनको जरी जडित पाल सरी विभिन्न टल टल चम्किने रङ्गका वस्त्रहरु पहिरिएका परिचारिकाहरु थिए । ढोल बजाएर, गीत गाएर मकुण्डो लगाई तालपूर्ण नृत्य गरी पद्मसम्भवको स्वागत गरे ।

उडियानका महापुरुष पद्मसम्भवले मनमनै सोंचे: ' मैले गर्भबाट जन्म लिएको होइन, म त उपपादुक हुँ: राजा गर्भबाट जन्मिए । जन्मको हिसावले म उनीभन्दा अधिक उच्च छु । यस समय उनको अधिराज्यमाथि उडियानको धर्मले आधिपत्य जमाएको छ । कलुषित तिब्वतका राजा आफ्नो पैतृक वंशको हिसावले उच्च छन् । तर हामी अर्थात उनी र म को हौ त आखिर ? उनको मन अन्धकारमा डुबेको छ ; म पन्चविद्याका ज्ञाता हुँ, एकै जन्ममा जन्म र मृत्युवाट छुटकारा पाई बुद्ध बनेको छु । आवश्यकता

परेर उनले मलाई यहाँ आमन्त्रण गरे। यो राजाले मलाई मैले भन्दा पहिले नै अभिवादन गर्न आइसके। म उनको अभिवादन फर्काउं कि नफर्काउं ? फर्काउं भने धर्मको शालिनता उपेक्षित हुनेछ। नफर्काउं भने उनी राजा भएको हुंदा रिसाउने छन्। जे होस् उनी जतिसुकै उच्च र महान भएतापनि म उनलाई अभिवादन गर्न सक्दिन।'

अनि राजा ठ्री सोङ्ग दि छ्वेनले पनि मनमनै विचार गरे: 'म तिव्वतका सवै कृष्णशीरधारी जनताहरुमाथि प्रभुत्व जमाउने शक्तिशाली राजा हुँ। बोधिसत्त्व उपाध्यायले त पहिले नै मलाई अभिवादन गरिसके। गुरुले पनि मलाई अभिवादन गर्नुपर्छ।' तसर्थ पहिलो अभिवादन चढाउन अनिच्छुक भई राजा त्यही अल्मलिएर उभिरहे।

अव गुरुले आफ्नो महानता तथा कुलिनता गीत गाएर सुनाए :
"त्रिकालका बुद्धहरु योनीद्वारबाट उत्पन्न भएका छन्।
उहाहरुसंग तीन असंख्य कल्पहरुसम्म संग्रहित पुण्य र ज्ञान छन्।
तर म पद्म बाट उत्पन्न भएको बुद्ध हुँ।
मेरो उपदेश धर्मका श्रेष्ठ सिद्धान्तबारे हो।
म सित तन्त्रग्रन्थका उपदेशहरु छ।
मे सवै यानहरुलाई स्पष्टरुपले छुट्टयाएर पूर्णरुपले धर्मोपदेश दिन्छु।

" म पद्मसम्भव सद्धर्म हुँ।
मेरो उपदेश धर्ममा सुनिश्चित उन्नतिको लागि हो।
बाह्यरुपले म एक खैरो रङ्गको चीवरधारी भिक्षु हुँ
तर भित्रीरुपले म परमगुह्य मन्त्रका योगी हुँ।

" म पद्मसम्भव स्तूप हुँ।
चित्तको संप्रजन्यता, ग्रन्थको सिद्धान्त र अभ्यासको उपदेश मेरो हो।
देवभुवनहरु भन्दा अधिक उच्च, कर्मरुपी चामल भोजन भन्दा सही मेरो सहजज्ञान हो।

" म पद्मसम्भव गुरु हुँ।

धर्मको हेतु रुप तथ्यांक माप गर्ने र छर्लङ्ग पार्ने उपदेश मेरो हो ।
संसार र निर्वाणको पुस्तकमा म प्रत्यक्ष इन्द्रिय र इन्द्रियातितको व्याख्या गर्छु ।

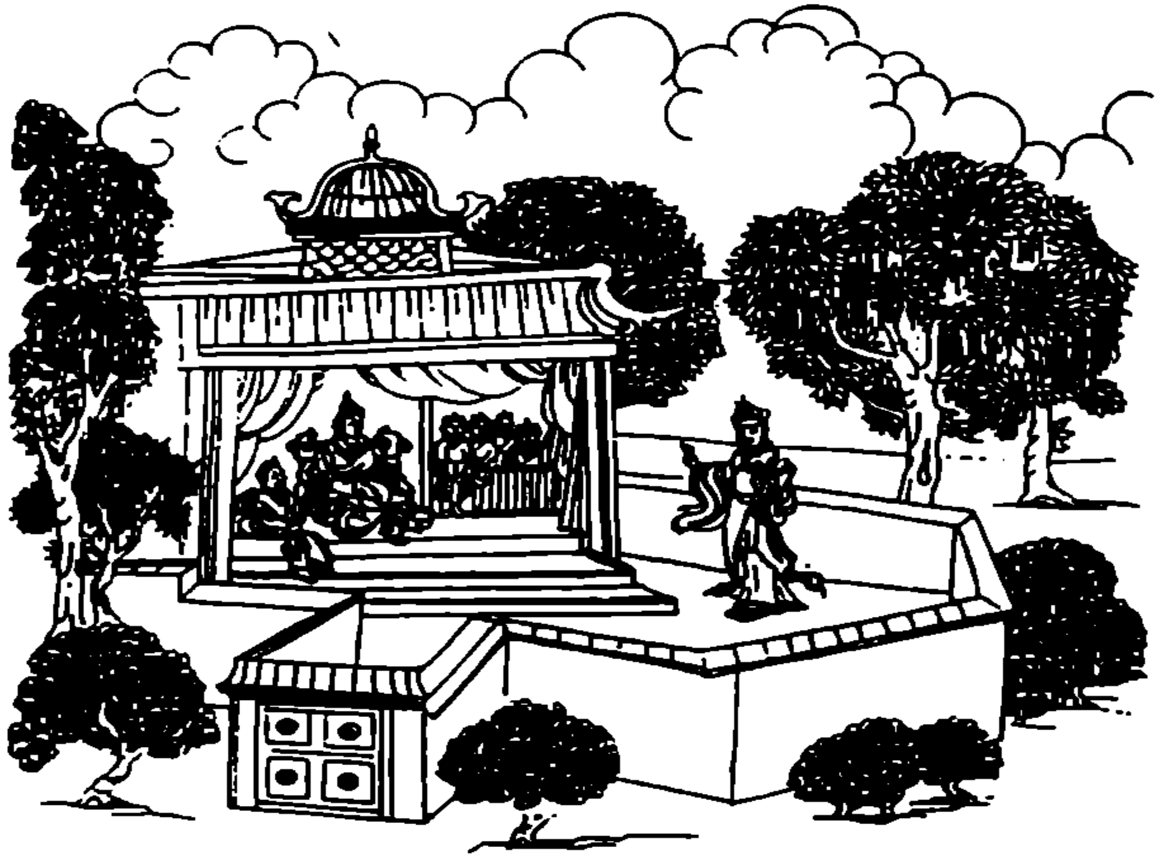
" म पद्मसम्भव कल्याणमित्र हुँ ।
धर्म अनुसार पाप र पुण्य वर्गीकरण गर्ने उपदेश मेरो हो ।
म पञ्च विद्याका कवचद्वारा सुशोभित छु ।
म पाँचपूर्ण प्राणीका पात्र हुँ ।

" म पद्मसम्भव वैद्य हुँ ।
मनुष्य बुद्ध बन्ने उपदेश मेरो हो ।
मैले प्रतिवेक्षण एवं शान्तिले भरिएको एकान्तवास जान्दछु ।
विना परिश्रम म महामुद्रा र यसका विषयवस्तुहरु प्रतिपादन गर्छु ।

" म पद्मसम्भव श्रेष्ठ ध्यान हुँ ।
विना विश्राम धर्मको चिन्तन गर्ने उपदेश मेरो हो ।
निर्वाणको विजयचक्रमा म देवत्व प्रदान गर्ने ध्यान ग्रहण वा त्याग गर्नमा म अनुपम छु ।

" म पद्मसम्भव मन्त्र धारणीहरुका स्वामी हुँ ।
धर्ममा देवत्व छल्ने उपदेश मेरो हो ।
सेतो र रातो रङ्गका भविष्यसूचन तालिकामा
म कस्तो कस्तो फलहरु हुन्छन् भनी व्याख्यान गर्छु ।

" म पद्मसम्भव गणक हुँ ।
तीन अविभाज्य समयका उपदेश मेरो हो ।
पञ्च विषरुपी व्याधिबाट पिडित प्राणीहरुलाई
म मनोज्ञ धर्म रुपी मल्हम प्रदान गर्छु ।

" म पद्मसम्भव चिकित्सक हुँ ।
मृत्युवाट मुक्त हुने उपचार धर्मामृत मेरो उपदेशमा छ ।
र रुप जस्तोसुकै भएतापनि प्रतिमाहरूलाई देवताहरुको बराबरीमा उकास्छु ।

" म पद्मसम्भव देवताहरुका निर्माता हुँ ।
सार को तहमा विशुद्ध प्रभास्वर ज्ञानको उपदेश मेरो हो ।
चित्तको त्यो चित्र अर्थात समता सम्वन्धमा
म त्यस्तो ग्रन्थ विश्लेषण गर्छु जसमा अर्थ दिनलाई कुनै शव्द नै छैन ।

" म पद्मसम्भव लेखक हुँ ।
अलिखित धर्मको उपदेश मेरो हो ।
चतुर्महाद्वीपमा जन्मेका मानिसहरुलाई

न त्रिकाल ज्ञानद्वारा प्रधानविद्या व्याख्या गर्छु ।

" म पद्मसम्भव ज्योतिषी हुँ ।
साधकहरु सबैलाई विनित गरिदिने मार्गका उपदेश मेरो हो ।
पञ्चविप तथा पञ्च कषायको शत्रुका रुपमा प्रकट भएर
म पञ्चविद्याको आधारमा बाढीको पानी समान बग्छु ।

" म पद्मसम्भव जादुगर हुँ ।
पञ्चविषलाई परिवर्तन गरिदिने उपदेश मेरो हो ।
म सुखलाइ त्याग्न चाहन्न, म सुखलाई पनि मार्गमा लैजान्छु ।
म कुशल धर्मको पञ्चज्ञानमा रमाउँछु ।

" म पद्मसम्भव बोन पो हुँ ।
दुर्भाग्य तथा सौभाग्य प्रदान गर्ने उपदेश मेरो हो ।
म षट्गतिमा सुख प्रदान गर्छु ।
मैले अष्टपरिषदका देवता तथा राक्षसहरुलाई मेरो सेवामा लगाएको छु ।

" म पद्मसम्भव राजा हुँ ।
त्रिधातुमा प्रामाणिकता भएको धर्म उपदेश मेरो हो ।
म गम्भीर कर्म, हेतुप्रत्ययका गम्भीर प्रतीत्यसमुत्पादचक्रलाई आलिङ्गन गरी थर्काउँछु ।
मनलाई नै दमन गरी म हरेक कार्य सिद्ध गर्छु ।

" म पद्मसम्भव मन्त्री हुँ ।
आफ्ना पूर्व कर्म जस्तोसुकै भएपनि धर्ममा प्रवेश गराउने उपदेश मेरो हो ।
म तृष्णाका परमफलप्रति निग्रानी राख्दछु ।
आफ्नो दृष्टि नहटाइकन त्रिरत्नमाथि चिन्तन गर्छु ।

म पद्मसम्भव रानी हुँ ।
मृत्यु समयमा बुद्धको सम्झने उपदेश मेरो हो ।

म महान श्रध्दा भएका व्यक्तिका कार्यहरु रक्षा गर्छु ।
म मानिसहरुको इतरको जन्मलाई पनि सुखी वनाउंछु ।

" म पद्मसम्भव स्वामी हुँ ।
दोष निरिक्षण तथा उच्चारण गर्ने धर्म उपदेश मेरो हो ।
बोधिसत्वको करुणारुपी धारले नास्तिकता एवं विचिकित्सारुपी शत्रुतायुक्त विचिकित्सा तथा अन्धविश्वासलाई मैल हत्या गरिसकेको छु ।

" म पद्मसम्भव नायक हुँ ।
प्रतिरोधी चक्रलाई पैतालामुनि कुल्चने धर्म उपदेश मेरो हो ।
तीनप्रकारकादानरुपि सम्पदालाई सुम्पेर म कृपालु पुत्रहरुलाई धर्ममा प्रतिष्ठापित गर्छु ।

" म पद्मसम्भव बुढो पुरुष हुँ ।
आफ्नो धर्मरुपि औलाले बुढो पुरुषहरुलाई छुने उपदेश मेरो हो ।
म तीन संवरलाई मार्ग निर्देशन गर्छु ।
म दिव्य सुखको मार्गमा यात्रा गर्छु ।

" म पद्मसम्भव बुढी महिला हुँ ।
बुद्धि महिलाहरुतर्फ औल्याउने धर्म उपदेश मेरो हो ।
म तीनप्रकारका क्षान्तिका कवच धारण गर्छु ।
शत्रुरुपी दु:ख र भ्रान्तिलाइ दमन गर्छु ।

" म पद्मसम्भव तरुणी महिला हुँ ।
चतुर्मारलाई अवरुद्ध पार्ने धर्म उपदेश मेरो हो ।
म तीनप्रंकारका वीर्यका अलंकार धारण गर्छु ।
म आफैलाई सवै प्राणीहरुको मित्रको रुपमा अर्पण गर्छु ।

" म पद्मसम्भव वयस्क हुँ ।
संवृति सत्य र परमार्थ सत्य दुवै धर्मको अर्थे उपदेश मेरो हो ।

म त्रिसुखका गढमा आँधी ग्रस्त पार्छु ।
सबै प्रकारका ठाउँहरुमा म खेल्न मन पराउँछु ।

" म पद्मसम्भव बालक हुँ ।
पापको विरोधमा मौनताले स्वीकृत गर्ने धर्म उपदेश मेरो हो ।
म ज्ञानका त्रिचक्षुद्वारा देख्दछु ।
म शून्यताको एकिक ज्ञानरुपि दुध चुस्छु ।

" म पद्मसम्भव सानो बालक हुँ ।
निंद्राबाट जगाउने र धर्मको आनन्द प्रदान गर्ने उपदेश मेरो हो ।
जब त्रिधातुमा अनित्यको बशमा रहेका मानिस मर्छन्,
म त्यो गौरवपूर्ण योग जीवनज्ञानपात्र आव्हान गर्छु ।

" म पद्मसम्भव अमर हुँ ।
धर्मको बज्रआयुका निमित्त प्रयुक्त उपदेश मेरो हो ।
म चतुर्महाभूतमा निर्भर छैन ।
न म मासु र रगतको शरीरभित्रै रहन्छु ।

म पद्मसम्भव अनुत्पन्न हुँ ।
महामुद्राको उपदेश मेरो धर्म हो ।
मेरो बज्र शरीर कहिल्यै क्षीण भएर जाँदैन ।
बोधमा मेरो मन सदाको लागि प्रभास्वर छ ।

" म पद्मसम्भव अजर हुँ ।
दु:खलाई शमन पार्ने धर्म उपदेश मेरो हो ।
आफ्नो बाणजस्तो सीधा शरीर भएको अनुभव गर्ने व्यक्तिले रोगमा आफूलाई समर्पण गर्छ ।
उपस्थिति नै शोभा भएका व्यक्तिले दूर्घटनाद्वारा त्यो शोभा गुमाउँछ ।

" म पद्मसम्भव व्याधि अज्ञात हुँ ।

महामुद्रा धर्मको उपदेश मेरो हो ।

- र तपाइं, असभ्य तिब्बतका राजा, धर्म नभएको देशका राजा
तपाइंको वरिपरी जंगली मानिस र प्रेतहरु छन् ।

दुष्कालका दासहरुमा आश्रित हुनुहुन्छ तपाई ।
न सुख नै तपाईको हो न त असल मिजास नै ।

तपाइंका रानीहरु मनुष्यरुपमा राक्षसीहरु हुन् ।
सुन्दर गुलाफी रङ्गका प्रेतहरु तिनका वरिपरी छन् ।
चन्दन, मोती र सुनले तिनीहरुलाई अलंकृत त गर्छन् ।
तर स्नेह र कान्तिले भने तिनीहरुलाई त्यागेका छन् ।

तपाई राजा हुनुभएकोले तपाईको फोक्सो फुलेको छ ।

ठूलो छ तपाइंको शक्ति, तपाइं कलेजो राम्ररी सन्तुष्ट छ ।
हातमा दण्ड लिएर तपाइं माथि अहंकारीपूर्वक उभिनुहुन्छ ।

तर म, हे महोदय, तपाइंलाई अभिवादन गर्दिन !
तरपनि मेरा संयुक्त प्रणिधानमुताविक
तिव्वतको राजधानीमा आएपछि म यही रहन्छु ।
महाराज, हेर्नुहोस्, म आएको छु ? "

यति भनिसकेपछि, उनले आफ्नो हात घुमाएर तिनीहरुतर्फ फर्काए र उनको औंलाबाट एक चमत्कारीपूर्ण आगोको ज्वाला निस्केर राजाको वस्त्र च्यातिदियो । राजा, मन्त्री, भारदारहरुले उहांको अगाडि टिक्न सकेन । हसिँयाले काटिए सरह तिनीहरुले एकैसाथ उनलाई दण्डवत गरी अभिवादन गरे ।

पद्मले सूत्र र तन्त्रहरु अनुवाद गर्छन्

साम्येमा पद्मले जमीनलाई परिशुद्ध पारी मन्दिरको लागि जग स्थापना गरे । त्यसपछि उनले वशमा पारिसकेका सबै प्रेत तथा यक्षहरुलाई भेला पारे । मानिसहरु दिनमा काम गर्थे भने अमनुष्यहरु रातमा काम गर्थे । गुरु चांही राजाको ढुकुटीका सम्पति फेरी फर्काइदिन प्रयत्नरत रहे । तीन रातसम्म पद्मसम्भव गम्भीर ध्यानमा तल्लीन रहे र नागहरुलाई तिव्वतका राजासंग मिलेर वस्न आग्रह गरे । त्यसपछि एक वृहत नाग सरोवरबाट उत्पन्न भयो । उसले पानीलाई हल्लाएर किनाराहरुमा सूनका छालहरुको आधीवेरी ल्याइदियो ।

जव मन्दिर बन्ने काम सिद्धियो, पद्मले एक हजार आठ शरीरहरु एकैसाथ उत्पन्न गरिदिए र मन्दिरका एकसय आठ कोठाहरुभरी फूलहरु छरिदिए । एकैचोटी सबै पवित्र प्रतिमाहरु जीवित भए र धर्मोपदेश दिंदै मन्दिर वरिपरि विचरण गरे । आकाश स्वस्फूर्त संगीतद्वारा व्याप्त भयो, चारैदिशातिर रहेका क्रोधी लोकपाल देवताहरुका शीरबाट आगोका लप्काहरु निस्के र बादलै नभएको आकाशबाट पनि आरोग्यकर अमृतको वर्षा भयो ।

तर धातुहरुलाई नियन्त्रण गर्न सक्ने गुरु फर्कलान् भन्ने डरले

राजा ठि सोङ् दे छेनले गुरुलाई सम्बोधन गर्दै भने, "वर्षौंसम्म मेरा बाजे र आमाबाबुले हिमालयहरुमा एकसय आठ मन्दिरहरु बनाए । ती मध्ये कतिपय ठाउँ त यति दूर्गम र विकट छन् कि अधिकांश मन्दिरहरु अब जीर्ण अवस्थामा पुगिसकेका छन् । यता उता व्यापकरुपले छरिएर प्रचार भएका उपदेशहरु एक ठाउँमा संग्रहित भएर कहिल्यै रहेनन् । यदि तपाई यहा हुनुभएको बेला नैं, सूत्र र तन्त्रका पवित्र ग्रन्थहरु तिब्बतमा ल्याउन सकिएन र तिनलाई पूर्णरुपले अनुवाद गर्न सकिएन भने मैले यहाँ स्तूपहरु निर्माणगरेपनि, भाष्यहरु लेखेपनि र मन्दिरहरु निर्माण गरेपनि त्यसको केही लाभ हुन्न ।"

तसर्थ राजाले भारतका प्रख्यात गुरुहरुबाट संस्कृत सिकेर धर्मका पवित्र ग्रन्थहरु साथमा लिएर फर्कनको लागि एक जमात तिब्बती अनुवादकहरुलाई भारतमा पठाए । र बुढो भइसकेतापनि शान्तरक्षित हिनयान र महायानको सूत्र र दार्शनिक भाष्यहरु प्रतिष्ठापन गर्न र पहिलो तिब्बती भिक्षुहरु तालिम प्रदान गर्नको लागि तिब्बतमै रहे । त्यसपछि उपयुक्त समयमा लोचावा र पण्डितहरु उचाइमा रहेको साम्ये गुम्बाको

मध्य सभा कक्षमा भेला भए । जन्मको दागबाट मुक्त भई कमलपुष्पबाट उत्पन्न भएका, र सबै सूत्र र तन्त्रहरुका अर्थहरुको पूर्णरुपले ज्ञाता, तिब्बतमा आमन्त्रण गरिएको कारणले तिब्बतमा आई सारा भूमिलाई नै परिवर्तन गरेका गुरु पद्म सम्भव मन्दिरको मध्यभागमा रहेको स्वर्ण आसनमा पलेटि कसेर बसिरहेका थिए ।

उनको साथमा काश्मिरबाट आएका तान्त्रिक विद्वान तथा गुरुहरु, त्रिपिटक र बाह्य एवं भित्री मन्त्र पूर्णरुपले बुझेका विमलमित्र उपस्थित थिए । अनि त्यसपछि, ८०० विद्वानहरुको सम्पूर्ण भेलाले अलिकति पनि नछुटाइकन संस्कृत, पालि, गिल्गिट र चिनिया भाषामा लेखिएका बौद्ध ग्रन्थ तथा पुस्तकहरुलाई तिब्बती भाषामा अनुवाद गर्ने ऐतिहासिक कामको थालनी गरे । एक्काइस भाषाहरुका ज्ञाता प्रकाण्ड लोचावा बैरोचनको साथमा पद्मसम्भवले सामान्य तथा गुह्य तन्त्रहरु अनुवाद गरे र बज्रयानका विशेष मंन्त्र उपदेशहरु अनावरण गरे । भनिन्छ कि, तिब्बतमा त्यस बखत फस्टाएको धार्मिक ज्ञानका चर्याको शिखरसम्म भारत पनि पुग्न सक्दैनथ्यो ।

पद्मले आफ्ना निकटत्तम शिष्यहरुलाई अभिषेक दिन्छन् र तिब्बतबाट प्रस्थान गर्छन्

अनेक शिष्यहरु ग्रन्थहरुको ज्ञान र अभ्यासमा परिपक्व भए र तिनीहरुले दूर्लभ गुरुको खोजी गरे । पद्मसंभव त्यसबेला साम्ये गुम्बा माथि चिम पु नजिकै अवस्थित माथिल्लो डाडाको एकान्तमा साधनाको अभ्यास गरिरहेका थिए । राजा ठ्रि सोङ्ग दे छेन, येशे छोग्याल, अनुवादक बैरोचन र अरु हरेकले गुरुलाई कमलपुष्पको आकृतिमा दश औंस सुनका टुक्राहरु चढाए र सर्वबुद्धसमागम मण्डलको अभिषेकको लागि विनम्र अनुरोध गरे । पूजा समारोहमा सबै शिष्यहरुले फूलहरु मण्डलमा फ्याके र अत: भित्री मण्डलका द्वारपाल क्रोधी देवताहरु (हेरुक) लाई आव्हान गरे । आफ्ना चित्त, वेदना र संज्ञालाई पूर्णरुपले र सक्रियरुपले गुरु रिम्पोछेमा लगाई शिष्यहरुले गुरुका धेरै निर्माणकायहरुमध्ये एकमा आफ्नो विज्ञानलाई समाहित गरे ।

त्यसपछि, पद्मसंभवले पच्चीस जना निकटत्तम शिष्यहरुलाई सारयुक्त मौखिक दिक्षा र संसारबाट पूर्ण मुक्ति प्रदान गर्ने समयहरु अनावरण गरे । मनको एकाग्र समाधि प्राप्त गर्नुभन्दा पहिले उनीहरुले

सातवर्षहरुसम्म ध्यान गरिने रहे । मनको एकाग्रता प्राप्त भइसकेपछि, उनीहरुले अनेकन अनियोजित तथा चमत्कारीपूर्ण प्रदर्शनहरु गरेर देखाए। राजा ठि सोङ् दे छेन समाधिमा लीन रहे, येशे छोग्यालले एक मृत व्यक्तिलाइं पुणर्जीवित गरिदिईन्, नाम खाई निङ्पो सूर्यका किरणहरुमा हिड्न समर्थ भए र बैराचनले त्रिकालका घटनाहरुबारे जान्न सक्ने दिव्य अन्तंज्ञान (त्रिकालदर्शी) प्राप्त गरे । पद्मसम्भव केही क्षण हिमभूमिका विभिन्न गुफाहरु, मसानहरु, बगैचाहरु, विहारहरु र पहाडहरुमा ध्यान गरी तिब्वती जनताहरुको माभमा नैं रहे । मनुष्यप्राणी केही अनुत्तर तन्त्र उपदेशहरु ग्रहण गर्न अफै तयार नरहेको कुरा महसुस गरी दूर्लभ गुरु पद्मसम्भवले आफ्ना उपदेशहरुको सार समावेश गरी थुप्रै ग्रन्थहरु रचे। साम्येबाट केही मील टाढा उत्तरमा अवस्थित चिमपू नजिकैको गुफामा यी ग्रन्थहरुलाइं उनका शिष्यहरुले संक्षिप्त सांकेतिक लिपिमा अनुवाद गरे। ती अनुवादित ग्रन्थहरुलाई राम्रोसित योग्य भइसकेका व्यक्तिहरुले मात्र बुझ्न सक्छन् । यी उपदेशहरु वा तेरमा अनि होशियारीपूर्वक एक कागजमा बेरिए र गुफा तथा मन्दिरहरु, सरोवरमुनि र चट्टानका खोल्साहरुमा लुकाउनुका साथै गुरुको चित्तमा पनि लुकाए । बोधि प्राप्त भइ नसकेका प्राणीहरुले बौद्धधर्मको गलत अर्थ लगाउनेछन् भन्ने कुरा थाहा पाई पद्मसम्भवले यी पच्चीस जना शिष्यहरु नै पछि तेरतोन (तेरमा पत्ता लगाउने व्यक्तिहरु), गुरुका निर्माणकायका रुपमा फर्कनेछन् र ती तेरमा वा निधिहरुलाइं तिनका प्रलुप्त स्थानबाट पत्ता लगाएर जसजसलाई शिक्षाको खाँचो पर्छ त्यसलाइं तेरमाको संक्षिप्त सांकेतिक लिपि अनुवाद गरी व्याख्या गर्नेछन् भनी भविष्यवाणी गरे ।

यो कार्यको समापन पछि अन्तमा मन्त्रयान गुरु पद्मसम्भवले तेरमा पत्ता लगाइने निश्चित समय र स्थान, हरेक तेरतोनका नाम, तेरमा शिक्षा प्राप्त गर्ने शिष्य, आफ्ना परिश्रमका फलस्वरुप हिमालय तथा संसारमा ज्ञान प्राप्त गर्ने मानिसहरुको संख्याको भविष्यवाणी गरे । ठा डुक (बहुरङीय नाग) मा एक्काइस दिनसम्म उनले एकपल्ट फेरी बाह्य, भित्री र गुह्य उपदेशहरु दिए तर अन्तमा राजा र उनका मानिसहरुलाई परिश्रमपूर्वक अभ्यास गर्न र धर्मलाइं भविष्यमा जोगाइराख्न आदेश दिए । यसको अतिरिक्त, उनले राजा र प्रजालाइं कृषि, कानून, समाजको सङ्गठन तथा एक प्रबुद्ध

शासनका सिद्धान्तहरुका बारेमा पनि उचित मरसल्लाह दिए ।

त्यसपछि विशाल जनसमूह पद्मसम्भव गुरुलाई तिब्बती मिमाना (माङ् युल) मा अवस्थित गुङ् थाङ् ला भञ्ज्याङ्सम्म छोड्न आए । त्यहाँ पद्मसम्भवले मानिसहरुलाई आफ्नो अन्तिम उपहार – तन्त्र परम्पराको जगेर्नामा आउने सबै बाधा अवरोधहरुलाई निर्मूल पारिदिने तन्त्र समयहरु – प्रदान गरे । उनीहरुलाई आफ्नो अन्तिम उपदेश दिँदै पद्मसम्भवले भने, "अहिले मलाई भेट्न नसकेका सबै भावी पिढीहरुले यस लोकमा मैले गरेका धार्मिक अभ्यासहरु तथा मैले प्राप्त गरेको स्वयंमुक्तिको यो व्याख्या पढेर यसको महत्ताबारेमा स्पष्ट दृष्टि प्राप्त गर्न सकून् र यसको परिलक्षित आज्ञाबमोजिम जीवन निर्वाह गरेर सबैमा पारंगत हुनसकून ।" यसरी मानिसहरुलाई बुद्धत्वको कामना गरी अभ्यास गर्ने आज्ञा दिँदै पद्मसम्भव आकाशबाट उत्पन्न भई तल आएका वायुपंखी घोडामा चढे र इन्द्रेणीको ज्योति निकालेर उनी माथि आकाशमा उडे र सूर्यको किरणमा अन्तर्ध्यान भए ।

तिब्बतबाट पद्मसम्भव दक्षिणपश्चिम भूमिस्थित अविनित क्रुर राक्षसहरुका स्थानमा आकाशमार्ग बाट प्रस्थान गरे । ती राक्षसहरुलाई पद्मसम्भवले सांसारिक जीवनका नैरास्य दु:खबाट मुक्त गरिदिए । त्यहाँ तामा रङ्को पहाडको शिखर स्थित दरबारमा पद्मसम्भव अहिले विराजमान हुनुहुन्छ । पूर्णरुपले करुणामयी, अनुत्पन्न अनात्म पुरुष पद्मसम्भव यस पृथ्वीलोकमा बोधिसत्त्व, डाकिनी, क्रुर देवता, मन्त्र एवं कला, गुरु र बुद्धको रुपमा देखापर्छन् । आजदेखि सबै दु:खहरुको अन्त नभएसम्म, उनका निर्माणकायहरु विना परिश्रम कार्यहरु गरिरहने छन् ताकी अन्ततोगत्वा सारा प्राणीहरु बुद्धत्वको परमज्ञानमा आनन्दित हुन सकून ।

पद्मसम्भवका निर्माणकायहरू

༄ གུ་རུ་པདྨ་འབྱུང་གནས ༎

पद्मसम्भवका निर्माणकायहरू

गुरु पद्मजुङ्ने

" जव भगवान वुद्ध अन्तिम परिनिर्वाणमा प्रवेश गर्न लाग्नुभयो, उहाँले आफ्ना शिष्यहरूलाई भन्नुभयो, ' यो सांसारिक जीवन क्षणिक छ, र विछोड अपरिहार्य छ । तर आजभन्दा आठ वर्षपछि, उडियानाका उत्तरपश्चिम भूमिस्थित निर्मल शुद्ध सरोवरको वीचमा एक जना त्यस्तो बालक उत्पन्न हुनेछन् जो म भन्दा बुद्धिमानी र शक्तिशाली छन् । कमलको फूलको मध्यवाट जन्मेका हुँदा उनी पद्मसम्भव नामले चिनिनेछन् र सारा प्राणीहरूलाई दुःखवाट मुक्त गर्न गुह्य मन्त्रका उपदेशहरु अनावरण गर्नेछन् ।"

पद्मसम्भवको जीवनी

अमिताभ वुद्ध, अपरिमित प्रकाशका बुद्ध चतुर्दिशाका सम्राटका रुपमा प्रकट हुनुभई धर्मचक्रप्रवर्त्तन गर्नुभयो र छ वटा दिशाहरु मनमा अंकित गर्नुभयो । तिव्वतका मानिसहरूलाई धर्ममा श्रद्धा जागृत गराउन र तिव्वतका भयंकर देवताहरूलाई दमन गर्न एक चमत्कारी जन्मको खाँचो रहेको महसुस गर्नुभइ उहाँले आफ्नो एक्लो छोरोको मृत्युमा शोकले तडपिरहेको इन्द्रभूतिलाई सर्वप्रथम देख्नुभयो । त्यसपछि उहाँको दृष्टि धनकोष सरोवरका निर्मल जलमा पऱ्यो र त्यसपछि तिव्वती अधिराज्यमा आफ्नो दृष्टि पुऱ्याउनुभयो । त्यहाँ उहाँले राजा ठ्री सोङ दे छेनले धर्मज्योति तिव्वती अन्धकारमा वाल्न सक्ने देख्नुभयो । त्यसपछि अमिताभ बुद्धले एउटा पद्म फुलाउनुभयो ; त्यसको दलभित्र अमिताभका निर्माणकायले आफ्नो रुप लिए । यस निर्माणकाय मनुष्यहरुका माझमा पद्म सम्भवको नामले चिनिनेछ ।

कोही कोहीले पद्मसम्भवलाई निश्चित समय र स्थानमा निश्चित चर्या गर्नुभएका मनुष्य नै मानेतापनि तेर्मा परम्परा तथा अन्य ऐतिहासिक श्रोतहरूले महागुरु पद्मसम्भवलाई अमिताभपुत्र, त्रिकालबुद्धहरुका बोधियुक्त चर्याका मूर्तरुपको रुपमा पनि व्याख्या गरेका छन् । यस निर्माणकायमा

पद्मसम्भव ज्योतिर्मय मण्डलका केन्द्रिय विद्याधर हुनुहुन्छ । उहाँले ध्यानमार्फत आफ्ना हृदय जागृत गर्नेहरु जोसुकैलाई बोधिज्ञान प्रदान गर्नुहुन्छ । आफ्नो सुभाशीषद्वारा अद्वितीयपूर्वक उहाँले सबै बुद्धधर्मको एकता प्रदान गर्नुहुन्छ । प्रमुखरुपले आफ्ना आठ निर्माणकायहरुबाट परिचित हुनुभएका पद्मसम्भव सबै लोकका प्राणीहरुलाई सम्यक सम्बुद्ध तर्फ लैजानको निमित्त अनगिन्ती रुप तथा असंख्य नामहरुमा प्रकट हुने गर्नुहुन्छ ।

ཀུ་རུ་ཨུ་རྒྱན་རྡོ་རྗེ་འཆང ॥

गुरू उग्र्येन दोर्जेछाङ्ग

पद्म सम्भवका प्रथम निर्माणकाय

गुरु उग्र्येन दोर्जे छाङ्ग को रुपमा पद्मसम्भव सवै तथागतका सार अर्थात धर्मकाय को अभिव्यक्ति हुनुहुन्छ । धर्मकाय बुद्धका सर्वाधिक शुद्ध उपदेशहरुका श्रोत हुन् । ती उपदेशहरुलाई बज्रसत्त्वले महाबोधिसत्त्व बज्रपाणी र बज्रपाणीले विद्याधरहरुलाई प्रदान गर्नुभएका थिए । *पद्म थांग यिग* मा महागुरुले दोर्जे छाङ्गको रुपमा बज्रसत्त्ववाट प्रत्यक्षरुपले महायोगका उपदेशहरु सुन्नुभयो :

" अहिले देवभुवनको पवित्र गहिराइमा, बज्रसत्त्व आफ्नो निर्माणकाय रुप प्रदर्शन गरी हस्तिमाथि आसीन हुनुहुन्छ । उहाँले आफ्नो छातिनेर दायाँ हातले बज्र र आफ्नो तिघ्रानेर बायाँ हातले रजत घण्ट समात्नुभएको छ । पञ्च बुद्धको अलंकार शीरमा लगाउनुभएको छ । उहाँको काय सवै पूर्ण अलंकारले सुसज्जित छ । काँधमा हाडहरुद्वारा अलंकृत छन् तथा नाडी र घूँडामा मणिको सेतो चमकले प्रकाशमान छ ।

" महायोगका पूर्ण ज्ञाता हुनुभएका बज्रसत्त्वले आफ्नो बासस्थान त्रिपिटकका दिव्यमहलमा प्रकट गर्नुहुन्छ, सवै भित्री सार देवीदेवताहरुका रुपमा प्रकट गर्नुहुन्छ, शव्दका सम्पूर्ण उच्चारण मन्त्रका रुपमा प्रकट गर्नुहुन्छ, काय वाक र चित्तसित सम्बन्धित सवैथोक मनमोहक बस्तुका रुपमा प्रकट गर्नुहुन्छ, र सम्पूर्ण वर्गीकरण अनुसार पाच हजार महायोग तन्त्र प्रतिपादन गर्नुहुन्छ । ती सम्पूर्ण पाच हजार तन्त्रहरु अष्टादश मूलतन्त्रहरु हुन् ।

" चिन्तनको रुपमा पद्मले धर्मलाई एकबद्धरुपमा देख्नुभयो ।
ध्यानको रुपमा, उहाँले समाधिका तीन उपायहरु अभ्यास गर्नुभयो ।
चर्याको रुपमा, उहाँले साधनामा सिद्धि हासिल गर्नुभयो ।
फलको रुपमा, नवौं भूमि प्राप्त गर्नुभयो ।
र गुह्य नामको रुपमा उहाँलाई डाग जिन दोर्जे छाङ्ग कहलिनुभयो ।

गुरु शाक्य सेंगे

पद्मसम्भवको दोश्रो निमाणकाय

वर्तमान तथा भावी पिंढीका प्राणीहरुलाई धार्मिक मार्गदर्शनको आवश्यकता भएको महसुस गरी पद्मसम्भवले आफूलाई काय वाक र चित्तका तीन योगमा विनित पार्नुभयो र मनुष्य र अमनुष्य लोकहरुका गुरुहरुसित अध्ययन गर्नुभयो । वाराणसीमा जानुभई उहाँले अर्जुनभन्ने मुनिबाट ज्योतिषविद्या सिक्नुभयो; पद्मवतीको देशमा आचार्य जीवकुमार पुत्रसित आयुर्वेद सिक्नुभयो । रगलमा उहाँ सबैका मित्र गुरु कल्याणमित्र भेट्नुभयो र उक्त गुरुबाट ३६० भाषाहरु र चौसाठ्ठी लेखन विद्याहरु सिक्नुभयो । सिपालु कलाकार तथा कालिगढहरुबाट उहाँले प्राविधिक तथा व्यवहारिक कलाहरु सिक्नुभई कालिगढिमा आफूलाई निपुण पार्नुभयो ।

आफुले इच्छाएका जेसुकै शिक्षाहरु उहाँले प्राप्त गर्नुभयो । त्यसपछि पद्म योगी प्रभतिकहाँ पुग्नुभयो र पूर्णरुपले योगतन्त्रहरु सिक्नुभयो । तदोपरान्त, उहाँले बुद्धका शिष्य आनन्दबाट प्रबज्याको लागि अनुरोध गर्नुभयो र देवताहरु आएर उहाँलाई धर्मचीवर प्रदान गरे । त्यसबेलादेखि उहाँ शाक्य सेंघे नामबाट चिनिनुभयो । आनन्दले तीन धर्मचक्र प्रवर्तनका उपदेशहरु र वर्गीकृत सूत्रहरुका शिक्षा प्रदान गर्नुभयो । शाक्य सेंघेको अनुरोधमा आनन्दले लिखितरुपमा विद्यमान भएका सूत्र तथा मन्त्रयानका ग्रन्थहरु , ती ग्रन्थ राखिएका स्थान, भविष्यमा तिनलाई प्रचार गर्ने व्यक्ति सबैको व्याख्या गर्नुभयो ।

"बुद्धको उपदेश खुल्लारुपले संरक्षित रहनेछन् भने सूत्रहरु आकाशमा नागहरुको वासस्थानमा, चट्टानमा, पानीमा, पर्वतहरुमा, रुखहरुमा, खण्डहर हरुमा, सीमावर्ती भूमिहरुमा, मसानहरुमा, विहारहरुमा, स्तूपहरुमा, नालन्दामा, गन्धर्वहरु, कुम्भाण्डहरु, यक्षहरु तथा नागेन्द्रहरुको भूमिमा सुरक्षित रहने छन् तथा प्रचार भइरहनेछन् । विश्वका महानिधिहरु राजा, डाकु, अग्नि तथा जलले गर्दाखेरी केही पनि बाँकी रहन्न । तर यसरी प्रलुप्त गरिएका

ཀུ་རུ་ཤྲཱ་ཀྲ་སེང་གི ॥

तथागतका सद्धर्महरुका निधि भने अनेक कल्पहरुसम्म अक्षुण्णरुपमा रहिर हनेछन् । भविष्यवाणी गरिए अनुसार कालान्तरमा यी ग्रन्थहरु प्रचारमा आउनेछन् ।"

आनन्दबाट सम्पूर्ण उपदेशहरु ग्रहण गरिसक्नुभएपछि, शाक्य सेंघे बेघ भन्ने देशमा जानुभयो ; मसानमा रहनुभई उहाँ गम्भीर ध्यानमा लीन हुनुभयो ।

गुरु पद्म ग्याल्पो

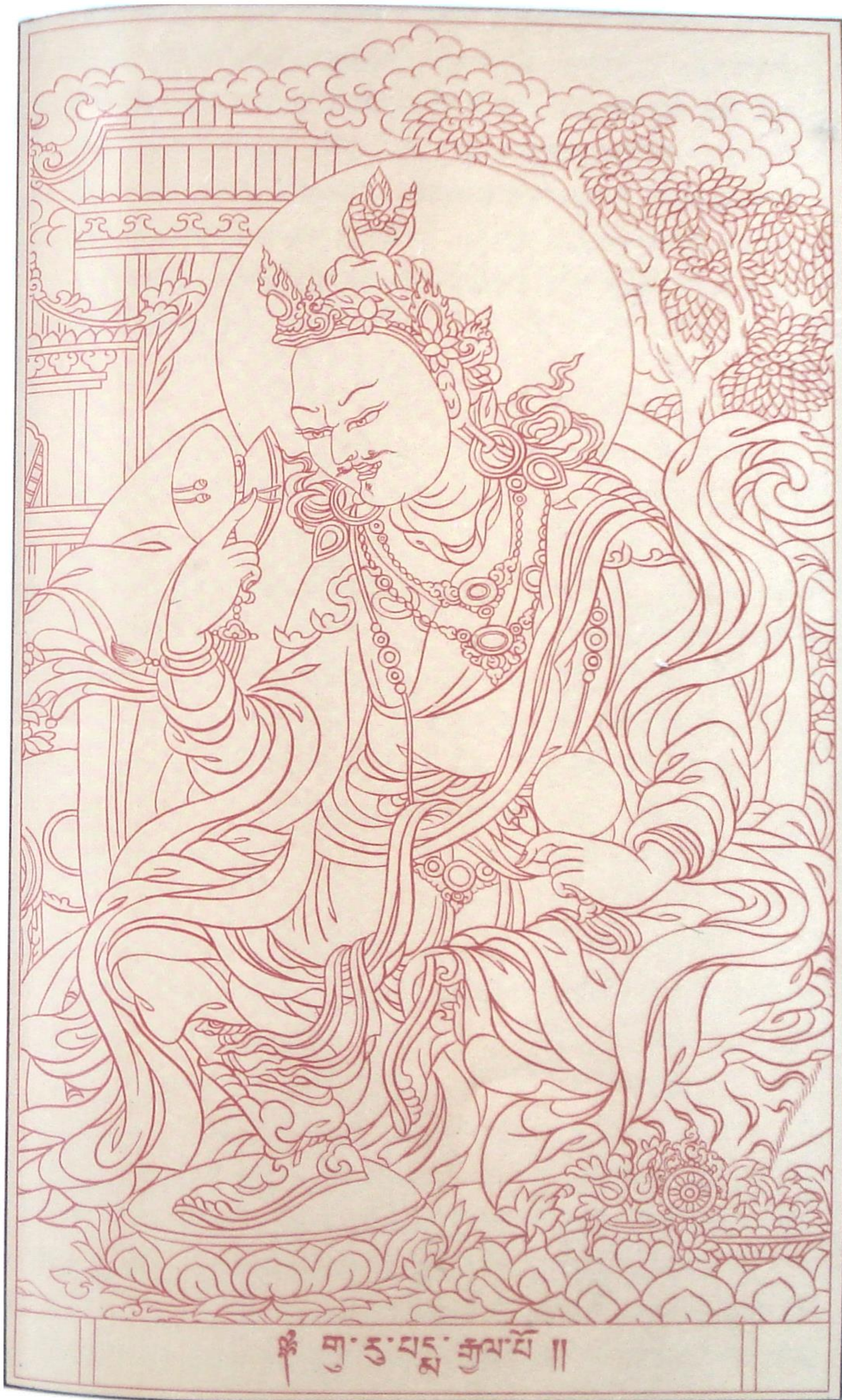
पद्मसम्भवका तृतीय निर्माणकाय

"अट्बादेशा तथा हरेक अष्टकोणदिशाबाट त्रिकालबुद्धहरुका साथमा ज्ञादलकोपिण्ड भित्रबाट संगीत ध्वनिसहित र पुष्पवृष्टिमा शुभ मंगलका गीतहरु गाएर ३।६ जनागरी पंक्तिबद्धरुपमा मुनिहरु उनको निर्माणकायमा प्रवेश गरे। र श्रेष्ठ परम्पराका १६ महाडाकिनीहरु फलकायमा प्रवेश गरे। चम्किलो मनोज्ञ अद्भूत कमलको डांठ तथा पत्रदलहरुमाथि प्रकट हुनुभएका साच्चिकै अकृत्रिम शुद्ध सुख प्राप्त गरि, सारले युक्त शुद्धभूमि, आठ नामहरुसहित अद्वितीय हुनुभएका महापुरुष तपाईलाई अभिनन्दन तथा सादर प्रणाम !

– पद्म सम्भवको जीवनी

चीरकालदेखि एउटा छोरोका लागि प्राथना गरिरहेका उडियानका राजा ईन्द्रभूतिलाई उनका मन्त्रीले एक अलौकिक दृष्यको बारेमा प्रतिवेदन गऱ्यो, " धनकोष सरोवरमाथि पद्मवाटिकामा एक अलौकिक बालक विराजमान छन् । कृपया महाराज दिनको शुरुवाततिर उक्त बालकलाई त्यहाँबाट ल्याउनुहोस् र पालनपोषण गर्नुहोस् ।" र राजा इन्द्रभूभिले जवाफमा भने, "हामी त्यहाँ जानैपर्छ । गएको राती मैले आकाशबाट नौवटा कोण भएको एक ज्योतिर्मय स्वर्ण बज्र उत्पन्न भएर मेरो हातमा खसेको र मेरो हृदयमा सूर्योदय भएको सपना देखे ।"

बालकलाई देखेपछि राजा खुसीले रोए र उनको अन्धो आँखा खुल्यो । उनले बालकलाई छोकि दोर्जे, 'सरोवरबाट उत्पन्न बज्र' भनी नामाकरण गरे र आफ्नै छोरोको रुपमा बालकलाई पालनपोषण गरी हुर्काए । उमेर पुग्नासाथ इन्द्रभूतिले आफ्नो छोराको विवाह सुन्दर राजकुमारी भासधरासंग सुसम्पन्न गराइदिए र उनलाई पद्मग्याल्पो, 'पद्म राज' भनी नामद्वारा अभिषेक गरे । अरु पाँच बर्षहरुसम्म पद्मले राजदरवारमै विताए र तत्पश्चात आफ्नो विचार सांसारिक सुख त्यागनतर्फ लगाए । मन्त्रीको

༄ གུ་རུ་པདྨ་རྒྱལ་པོ ༎

छोरालाई मारेको आरोप लगाएर उनलाई देशनिकाला गरिदिए । उनको प्रस्थानमा, उनलाई चतुर्लोकपालहरुले वन्दना गरे ; चतुर्परिषद डाकिनीहरुले उनलाई एक अदभूत घोडा उपहारस्वरुप दिए । र त्यो घोडामा चढी पद्म ग्याल्पो आकाशमार्गबाट प्रस्थान गरे । पश्चातापको आगोले पोल्दै राजा लगायत उनका मन्त्री, भारदार तथा अनुचरहरु राजकुमार दक्षिणतर्फ बढ्दै उडियानबाट अन्तर्ध्यान भएको हेरिरहे । खुर्सानि वाटिका नामक मसानमा पुगेपछि, पद्मले आफ्ना राम्रा वस्त्रहरु फुकालेर साडा चीवर लगाई दुष्कर चर्यामा लीन भए ।

पद्मसम्भवका चौथो निर्माणकाय

गुरु पद्मसम्भवको रुपमा आचार्य पद्मसम्भवले बज्रसत्त्वका निर्माणकाय र कुलका प्रथम मनुष्य विद्याधर सुरतिबज्रबाट महासन्धि उपदेशहरु हाँसिल गरे ।

"सबै त्रिलोकमा आधिपत्य जमाउने सहजज्ञान,
चित्त जसमा कुनैचीजको रोक छैन, बुद्ध जसमा कुनैपनि चीज परिवर्तन हुँदैन,
सुरतिबज्र, धर्मका उत्कृष्ट मुहान लाई सबैकुराको ज्ञान छ र पद्मसम्भवले तिनलाई आत्मसात गरे ।
महाशून्यता समाधि, त्यसबाट उत्पन्न तथागतगर्भसमाधि र स्वयंत्पन्न तथा अनिर्मित धर्मसमाधिमा उनी लीन रहे । उनले दु:ख वा बोधि ग्रहण वा त्याग गर्नबाट आफूलाई वर्जित गर्ने अभ्यास गरे ; जसको फलस्वरुप, उनी त्याग वा लाभवाट वर्जित स्वयंमुक्ति प्राप्त गरे । "

पद्मसम्भवको जीवनी

बोधिज्ञानका सबैरुपहरुका विद्याधर, तथागतका धर्मकाय, सम्भोगकाय र निर्माणकायको मूर्तरुप पद्मसम्भवले तिव्वतमा मन्त्रयानका गुह्य उपदेशहरु प्रचार गरे । उनी साम्येमा अल्पसमयको लागि मात्र रहे शायद, तर अधिकांश तेर्मा ग्रन्थहरुमा, उनी करीव १११ वर्षहरुसम्म सुदूर पवित्रस्थलहरुमा रहेका ध्यानकेन्द्रहरुमा आफ्ना शिष्यहरुको अभ्यासलाई निर्देशन दिँदै निर्माणकायको रुपमा तिव्वतमै बसे भन्ने बारे सहमति भएको देखिन्छ । साम्येमा रहँदा उनले धर्म प्रचारमा अवरोधरुपी सबै मनुष्य तथा अमनुष्य बाधाहरुलाई वशमा पारेर तिव्वतभूमिलाई अनुगृहित तुल्याइदिए । उनले ठ्री सोङ दे छेन तथा अन्य अग्रशिष्यहरुलाई गुह्य उपदेशहरु पनि दिए । ती उपदेशहरु पछिल्ला पिढीका निम्नमा गुरुहरुले अद्यापि चलाइराखेका

ཀུ་རུ་པདྨ་སམྦྷ་ཝ།།

कामा र तेर्मा परम्पराका आधारको रुपमा स्थापित भए ।

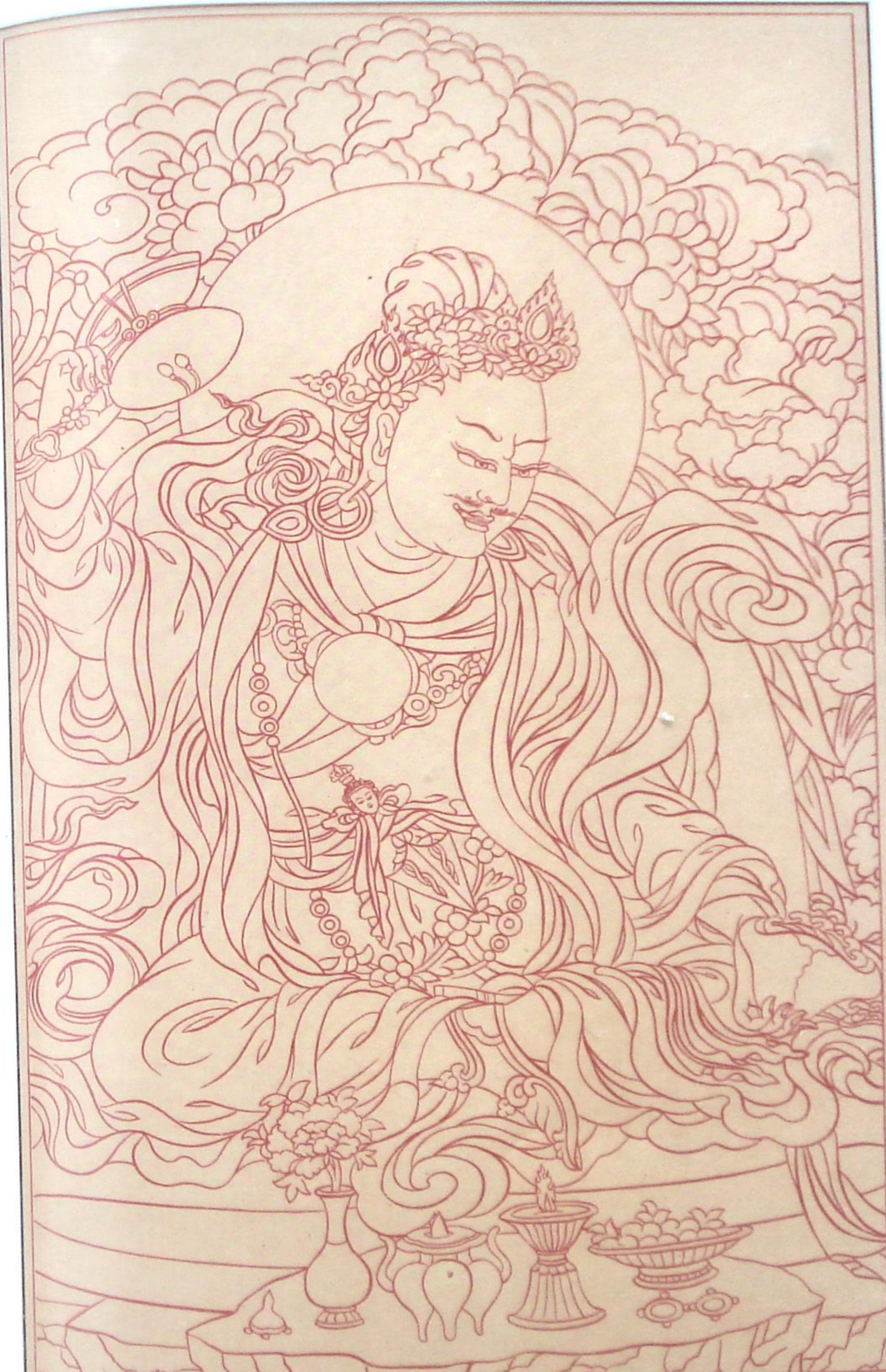
तिब्बतमा महागुरुले अठार रुपहरुमा हजारौ धर्मनिधिहरु लुकाए ताकी पछि कुनै उपयुक्त समयमा ती निधिहरु आफ्ना वा आफ्ना शिष्यहरुका निर्माणकायहरुले पुन: पत्ता लगाउन सकून् । ठ्री सोङ् दे छ्नको शासनमै उनका चर्याहरुको अभिलेख राखिएको थियो ; सम्पूर्णरुपले उहांका महिला येशे छोग्यालद्वारा विरचित पद्म थागयिग लगायत एकसयभन्दा बढी पद्मसम्भवको जीवनीहरु कामा र तेर्मा परम्परामा संरक्षित गरिएका छन् ।

गुरु लोडेन छोग्से

पद्मसम्भवको पाँचौ निर्माणकाय

काश्मिरभूमिस्थित सिंहपुरमा पद्मसम्भव तेजस्वी आनन्द नामक मसानमा रहेर एक स्वयं उत्पन्न स्तूपमा आफ्नो पीठ्यू अडेस लगाएर त्यहाँ जम्मा भएका डाकिनीहरूलाई पाँच बर्षसम्म धर्मचक्रप्रवर्तन गरे । सबै प्राणीलाई माता र पिताको रुपमा कल्याण गरेको हुनाले उनको नाम गुरु लोडेन छोग्से रहन गयो ।

आफ्ना कुकर्मको फलस्वरुप मसानमा वस्न बाध्य एक व्यक्तिमाथि करुणा देखाई पद्मसम्भवले उसलाई त्यो स्थानको भयबाट सुरक्षा र भोजन प्रदान गरे । तर आफ्नो कल्याणको मात्र ख्याल गरी त्यो व्यक्तिले उसलाई नै बचाउने बांदरहरुको मृत्यु गरायो र अडिगरुपले महागुरूलाई असत्य बचन बोलिनै रह्‍यो । तैपनि , गुरूले उसलाई उपदेश दिएर बचाइराखे र आफ्नो शक्तिले उसलाई उसको परिवारमा फर्काइदिए । गुरुको यस्तो करुणाको बावजुद पनि त्यो मान्छेले महारोष मनमा लिइनैं रह्‍यो, त्यसले गर्दा उसले खतराहरु जसबाट आफूलाई पार लगाइएको थियो देख्न सकेन । उसको मनमा एउटा मात्र लोभ थियो, उसले मसानमा देखेका ठूलो रुखबाट फल टिपेर खाने । त्यसैले उ आफ्नो परिवारसहित फेरी मसानमा फर्के र उनीहरु सबैलाई जंगली जनावरहरूले मारिदिए । यो बृतान्त सुनी सबै प्राणीहरु स्मृतियुक्त भई आत्मकेन्द्रित चिन्तन तथा कार्यहरुको असरका बारे चिन्तन गरे र धर्ममा शरण लिए ।

ཀུ་རུ་ཀློ་ལྡན་མཆོག་སྲིད ༎

ཀུ་ཀྐུ་རི་པ་འོད་ཟེར །།

गुरु निमा ह्वेयसेर

पद्मसम्भवको छैठौं निर्माणकाय

वेध देशको शरीरहरुको अन्त नामक मसानमा पद्म डाकिनीहरुलाई धर्म उपदेश दिँदै पाँच वर्षहरुसम्म रहे। त्यो समयपछि उनले अरुको कल्याणार्थ गरिएका आफ्ना कार्यहरुको फलस्वरुप गुरु निमा ह्वेयसेर सूर्यको किरण' भन्ने नाम पाए। त्यसपछि ज्ञान तथा मोक्षको खोजीमा अकनिष्ठ भूवनका धर्मधातुमा गएर उनले साक्षात् आदिबुद्ध समन्तभद्रबाट अतियोगका उपदेशहरु पाए।

एक अर्थमा, ठ्री सोङ्ग दे छेन र महापण्डित शान्तरक्षितसाथमा पद्मसम्भव निङ्गमा परम्पराका मुटुको रुपमा रहेको बोधिप्राप्त महापुरुषहरुको कुलका तीन संस्थापक पिताहरुमध्ये एक थिए। पद्मसम्भव बोधिज्ञान हुन्; उनी सबै रुपहरुमा प्रकट भएर उनको शुद्धज्ञान प्राप्त गरेका महाविद्याधर हरुलाई प्रेरणा दिन्छन्। अतः महागुरुका कतिपय जीवनकथाहरुका घटनाहरु लाक्षणिक भाषाद्वारा अलंकृत छन् र वोधगम्य देखिन्छन्। यस्तो अभिव्यक्ति शैलीले पद्मसम्भवको वास्तविक स्वभावलाई प्रतिविम्वित गर्छ किनकि मारगर्भित अर्थहरु सधै विशेष शव्द तथा धारणाभन्दा पर रही केवल मौनताद्वारा मात्र व्यक्त गरिन्छन्। कुनै मानिसले गुरुको वृतान्त पद्दाखेरी, प्रयुक्त अर्थहरु बुझ्ने उसको क्षमता विश्लेषणात्मक ध्यान तथा उसको मानसिक प्रज्ञाको गहिराई मा निर्भर हुन्छ।

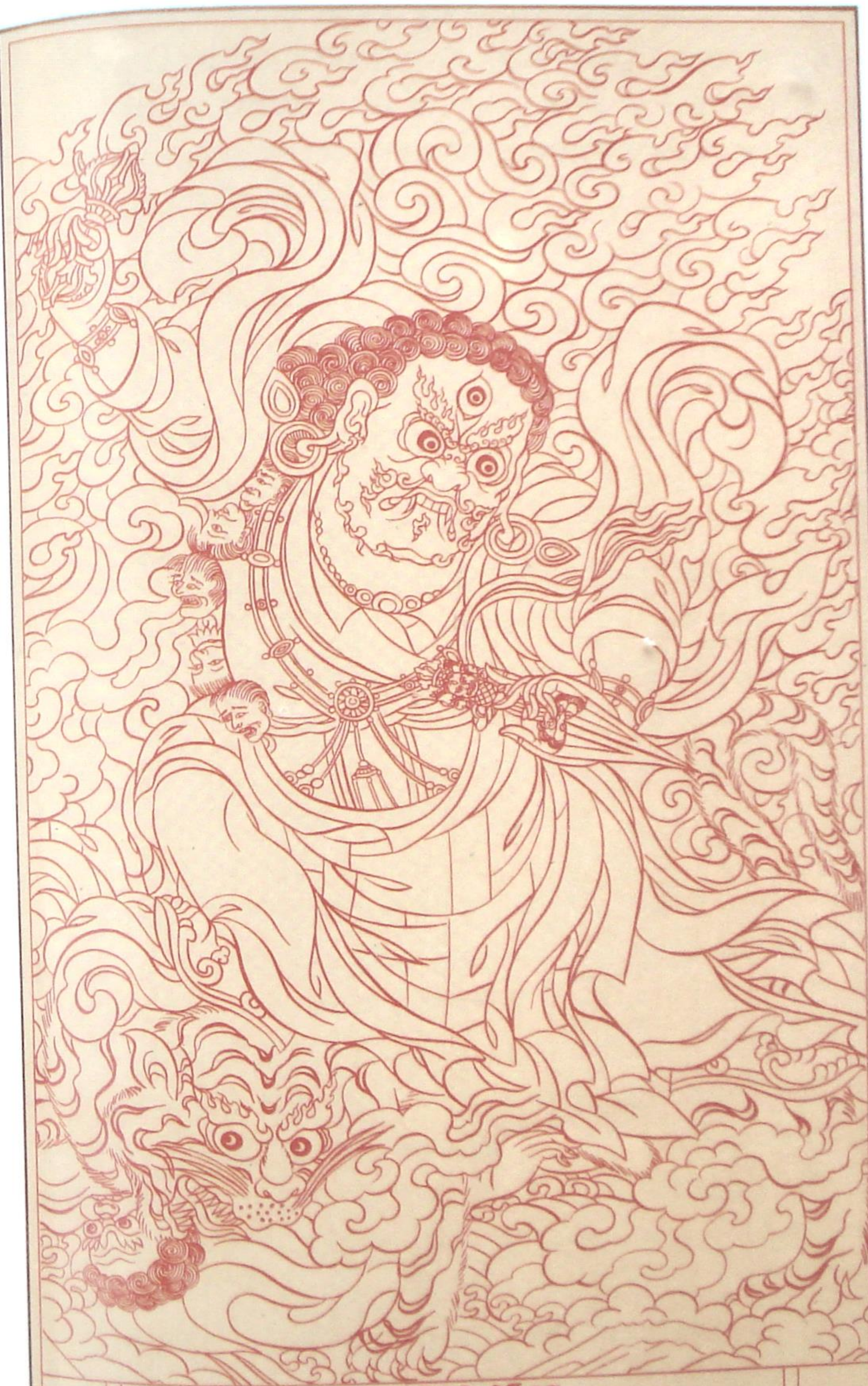
जजसले पद्मसम्भवको आशीष माग्छ उसले उनका उपदेशहरुका अर्थहरु पहिल्याउन सक्छ। र अर्थ अनावरण गरी मानिसले मनुष्य प्राणीहरुको गम्भीरत्तम इच्छा अभिलाषाहरु परिपूर्ति गर्ने उत्तरहरु पाउंछ। गुरुको उपदेश भावी बुद्ध मैत्रेयको आगमनसम्म रहिरहनेछ किनकी यसले बोधिको पूर्णता व्यक्त गर्छ र यो मनुष्य को मानसपटलबाट कदापि अलग्गिदैन।

गुरु दोर्जे द्रोलोग

पद्मसम्भवको सातौं निर्माणकाय

महायान उपदेशका पालक तथा संरक्षक महाबोधिसत्त्व वज्रपाणीवाट, पद्मसम्भवले अनुयोग तन्त्र श्रवण गरे । त्यसपछि उनी डाकिनीहरूलाई धर्मचक्रप्रवर्तन गर्दै पाँच वर्षहरुसम्म संसारका समूह नामक मसानमा बसे । त्यस समयको अन्तमा, उनले गुरु दोर्जे द्रोलोग नाम प्राप्त गरे । गुरु दोर्जे द्रोलोग को रुपमा पद्मसम्भवले निर्भिकरुपले सदाछलकपटी आत्मलाई पैतालामूनि कुल्चेका छन् र त्रिकोणी बज्रकिलाद्वारा कर्मका पाशहरुलाई काटेका छन् । आफैले उत्पन्न गरेका नकारात्मक तथा व्यक्तिगत वासनाका प्रलोभनलाई उनले सबै आत्मोत्कर्षी लक्ष्यहरुका देखावटी रुप स्वभाव उजाग्र गर्नुका साथै मनलाई पूर्णरुपले शुद्ध र जेसुकै उत्पन्न भएपनि त्यसलाई ग्रहन गर्न सक्ने देखाए । वाह्य रुप जस्तोसुकै भएपनि जीवनका हरेक परिस्थितिहरु धर्मको उपदेश सावित हुनसक्छन् भन्ने धारणाले उनले अकुशल धर्मका सबै अभिव्यक्तिहरूलाई चुनौति दिए । अत: उनीसंग मानव संज्ञाद्वारा निर्मित आत्मभ्रान्ति तथा मायामाथि बिजय प्राप्त गर्ने शक्ति छ र धर्मको चिसो प्रभाले प्राणीहरूलाई आनन्दित तुल्याउंछ ।

शान्त र क्रुर रुपहरुमा प्रकट भएर पद्मले प्राणीको जीवनशैली, मानिसहरु, देश वा कल्पका रुपमा देखापर्ने कर्मका आवरणहरु निराकरण गर्न बहुविध उपायहरु बताए । जहाँ जहाँ र जहिले जहिले आफ्नो उपस्थितिको खाँचो पर्छ त्यहाँ र तव प्रकट हुने महागुरुको लागि असंख्य निर्माणकायहरु सम्भव छन् । विकल्पयुक्त चित्तको लागि ती निर्माणकायहरु अचिन्त्य छन् । अतीतमा उनी मनुष्य तथा अमनुष्य लोकमा, भारतका भूमिहरुमा, श्रीलंकामा, इन्डोनेशियामा, बर्मामा, मध्य एशियामा, अफगानिस्तानमा, चीनका प्रान्तहरुमा र रुस, मिश्र, अफ्रिका, अहिले अज्ञात भइसकेको दमदीको टापु र सम्भलाको गुह्य लोकमा प्रकट भएका थिए । भनिन्छ कि उनी अहिले ताम्रपर्वतको भूमिमा प्रकट भएका छन् । ताम्रपर्वतको भूभागलाई धुप्रैते

༄ གུ་རུ་རྡོ་རྗེ་གྲོ་ལོད༎

पाश्चात्य देशहरु मध्येमा पर्छ भनी मानेका छन्। मानसिक पीडा, अस्थिरता तथा असुरक्षाद्वारा पिडित प्राणीहरुलाई उनले तिनीहरुको दुःखलाई जरैदेखि उखेलिदिन्छन् र मानसिक शान्ति पैदा गर्छन्। उनको आशीषको प्रभावले, प्राणीहरुको राक्षसी शक्ति बाट सुरक्षित हुन्छन् जुन यस अन्धकार कलियुगमा विशेषरुपले विध्वंसकारी हुन्छ ।

गुरु सेंगे द्रावोग

पद्मसम्भवको आठौं निर्माणकाय

नेपालको स्वनिर्मित अनेकपर्वत नामक मसानमा पद्म डाकिनीहरूलाई धर्मचक्रप्रवर्तन गर्दै पाँच वर्षहरुसम्म बसे र गुरु सेंगे द्रादोग 'प्रज्ञाका सिहनाथ' नाम प्राप्त गरे। पद्म चतुर्कायस्वामी समन्तधर को भूमिमा गए। स्वयं उत्पन्न नामक दरवारमा उनले समन्तधरबाट नौ यान, महासमाधि योग प्राप्त गरे। दशलाख सत्तरी हजार महासमाधि तन्त्रहरु-प्रकट गरी तिनका पूरा उपदेश समन्तधरले पद्मलाई प्रदान गरे।

"उहाँले असत्, अनादि, शाश्वत, दृष्टि औल्याउनु भयो ;
उनी पञ्च मार्ग र चतुर्ध्यानमा ध्यान गरे।
चर्याको लागि उपयुक्त मार्गदर्शक श्रेणीहरु बोध गरे।
अठार तथागतहरुका भूमि फलको रुपमा प्राप्त गरे,
समन्तधरको गुह्य नाम उनलाई अनावरण गरिए।

पद्म सम्भवको जीवनी

एक समयमा नालन्दा विश्वविद्यालयका बौद्ध गुरुहरूलाई तीर्थिक धर्मका प्रतिपक्षीहरुसित शास्त्रार्थ गर्न चुनौति दिइए। "हामीले उनीहरूलाई वादविवादमा त हराउन सक्छु," बौद्धहरूले भने, "तर, तिनीहरुको गुह्य शक्तिमाथि विजय पाउन हामीले सक्तैनौ।" उनीहरुको आव्हानको प्रत्युत्तर मा पद्म नालन्दामा आए। र शास्त्रार्थ भयो, त्यस दौरानमा अबौद्धहरु आफ्नै दृष्टिप्रति सशंकित भए ; उनीहरूले आफ्ना ऋद्धिबल प्रर्दशन गर्दाखेरी पद्मले बुद्धधर्मको अनुत्तर स्वभाव प्रकट गरेर देखाए। बुद्धधर्मको उच्च ज्ञानबाट पूर्णरुपले विश्वस्त भई, चुनौतिकर्ताहरूले त्रिरत्नमा शरण लिए।

महागुरु तथागतहरुका प्रज्ञाको मूर्तरुप हुन र दशदिशामा व्याप्त छन्। उनी काल र स्थानको सीमाबाट बांधिएका छैनन्। उनको दृष्टि

༄ ཀུ་རུ་སེང་གེ་སྒྲ་སྒྲོགས ॥

धर्मकायको सर्वव्याप्त, पूर्णसंज्ञा हो ; उनको चिन्तनले स्वयं दिप्त र हरेक परिस्थितिसित पूर्ण तदात्म्य भई सम्भोगकाय अभिव्यक्त गर्छ ; र उनको चर्या निरन्तररुपले निर्माणकायका स्वभाव प्रतिविम्बित गर्ने रुपहरुका अविच्छिन्न निर्माता हुन् । धूव, अजर र अमर भई उनले आफ्ना सबै निर्माणकायहरुमा वज्रयानका उपदेश दिन्छन् ।

The Life and Liberation of Padmasambhava

- English Version -

THE LIFE AND LIBERATION OF PADMASAMBHAVA

Tarthang Tulku

Translated from English by:
Buddhist Text Translation Committee

Edited by:
Min Bahadur Shakya

Siddhi - Indra Memorial Trust
Pimbahal, Lalitpur
N.S. 1119

B.S. 2056 1999 A.D.

LIFE AND LIBERATION OF PADMASAMBHAVA

Content

THE LIFE AND LIBERATION OF PADMASAMBHAVA

> "When Lord Buddha was about to pass into final Nirvana, he said to his followers, " This worldly life is transitory and separation is inevitable. But eight years from now, in the midst of an immaculately pure lake in the northwest land of Uddiyana, one will appear who is wiser and more powerful than myself. Born from the center of a lotus blossom, he will be known as Padmasambhava and will reveal the teachings of the Secret Mantras to deliver all beings from misery."
>
> ***Yeshey tso-gyal, Padma Thang Yig***

Padmasambhava, the renowned saint and scholar of the eight century, became a central figure in the shaping of Buddhism's history in Tibet. Born from the lotus of compassion and revered as the " second Buddha", he entered this world to enlighten all beings. As his biography relates, Padmasambhava is the manifestation of the mind Avalokiteshvara, the speech of Amitabha, and the body of Sakyamuni Buddha. All the Buddhas of the Ten Directions and the Three Times of past, present and future are identical in essence and unitively embodied in Padmasambhava. Just as the Buddha's teaching is the same for all but is interpreted variously by those on different stages of the spiritual path, so Padmasambhava appears in different ways according to the receptivity of those seeking liberation.

This account of Padmasambhava's life story operates on many levels. While his origins as well as various episodes in his career are shrouded in mystery, we know that the he appeared on this earth as a great seeker and integrator of the Vajrayana teachings. In worldly matters, such as language, logic, the earth sciences, the fine arts, and even architecture, Padmasambhava was the quintessence of a true "renaissance man". In his travels, he exhaustively mastered the teachings of human and " non-human" guides, practiced austerities to subdue the demons of cupidity—attachment, aversion-hatred,

and bewilderment-erring, received numerous initiations, and appellations, and, at the time of his invitation to Tibet, was renowned as the foremost scholar and Tantric master at the University of Nalanda.Upon his arrival in Tibet, he did not entertain obstacles but instantly transmuted countless manifestations of negativity and, in a short time, safeguarded the Tantric teachings in the hearts and minds of the Tibetan people.

In the grandeur of the mountain highlands, Padmasambhava encountered numerous capricious spirits, personifications of the emotional undercurrent of the entire Tibetan civilization. At once he was faced with prevailing powers of the primitive mythic beliefs, hostile natural forces, and wrathful wielders of destructive magic. His first task therefore was to provide new explanations for ancient understandings and to demonstrate, in a skillful and unsullied manner, the deepest and most mystic aspects of human existence. He could not ignore the pre-existing Tibetan predilection for magic and the world of spirits, for Buddhism has always recognized that demonic or godlike forms are the expression of our own minds. To subdue wrathful spirits is to tame our own emotionality, and thus the very obstacles to our spiritual progress. To some therefore, the magical acts performed by Padmasambhava may appear to be an ostentatious display of his psychic accomplishments. However, his miraculous acts were in actuality a pretense for something else. By encountering these malevolent demons, he not only transformed their hostile displays into an energetic appreciation for the Dharma, but also entrusted to their charge the responsibility of protecting and safeguarding the sacred teachings. Similarly, his words and deeds sent a shaft of fear into the minds of the Tibetans and stirred them with hope, offering to the king and his subjects a dramatic opportunity to express their confidence in him. In this way he carefully prepared them to receive the liberating teachings of the Tantras. Until they sought out the truth in their own minds, the Guru illustrated that they would remain helpless against the demons who inflicted

wrath upon the country.

As the dispeller of darkness and the immediate expression of Buddhahood, Guru Rinpoche addresses himself to the consciousness of all beings. More implicitly, episodes in Padmasambhava's biography express meditation experiences through events in the outer world. To some, for example, he may appear as the wrathful deity, Dorje Drolo, fearlessly treading underfoot the ever-deceptive ego and severing karmic entanglements by wielding his three-edged dagger (phur-ba). To others he appears as the central figure of a radiant Mandala, an all-discerning friend, refuge and inner guide. By subduing the self-created demons and fascinations of our individual predispositions, he lays bare the apparitional nature of all selfish aims and exposes the mind as utterly pure and ready to receive any content without bias.. He challenges every manifestation of negativity with an attitude that each situation in life, regardless of its outer appearance, can prove to be an instruction in truth.

If, in the course of Guru Rinpoche's biography, certain episodes seem ambiguous or are couched in metaphorical language, it is because the essential meaning is revealed in silence, beneath the level of specific language, such that one is left to measure and test the authenticity of his own psychological insights from within the meditation.

On the most inner level, Padmasambhava is not to be viewed as a mere historical figure having a psycho-somatic constitution just like ours, for he is no ordinary being. He is like a rainbow-pure, transparent, untouchable and clear. He is all knowing and all beauty-the Buddhas of the Three Times shine from the pores of his skin. His entire form is pure light in a world of absolute perfection. He sits on a lotus seat of compassion and a sun throne of highest wisdom, which resides in the heart of the meditator. From here, the illuminated mind of the Guru fills the ten Directions of space like the rays of the sun, the embodiment of trikaya: his view is all-embracing, absolute awareness (Dharmakaya), his thoughts are in perfect attunement with every situation, self-lucent (Sambhogakaya),

and all his actions the on-going expression of the very nature of the universe (Nirmanakaya). Timeless, ageless, and deathless, unoriginated, not dependent on externals and without suffering, he manifests through a variety of forms which he assumes at various times- and in this time- to teach the Diamond Path.

Constant and mindful meditation on the pure essence of the Guru destroys all selfish desires, inappropriate qualities and unnecessary delusions, so that one learns to view every situation as the means to attain Buddhahood in this lifetime. Ordinarily, the mind is diffused and wandering, but when this meditation is properly enacted, every form which one sees becomes the body of Padmasambhava, every sound which one hears, the speech of Padmasambhava, and all action, the mind of Padmasambhava.

Birth

In the Land of Uddiyana[1] lived a wealthy king named Indrabhuti. He was a compassionate king who in times past had freely given his wealth-and even his eyesight- for the welfare of the people.Upon the death of his only son and heir, he was filled with overwhelming sorrow, for famine and drought afflicted the land, the royal treasury was exhausted, and the people were forced to eat unripened grain and flowers. Making offerings of all their possessions, the king and his people prayed to the immortal Buddhas.

Avalokiteshvara saw all this from the Sukhavati heaven, and appealed to the Adi-Buddha of primordial awareness, Amitabha- from whom all Buddhas emanate- to witness the people's suffering with compassion. Immediately there went forth from Amitabha's tongue a ray of red light, which, like a meteor, entered the center of the Dhanakosh Lake where a lotus blossom spontaneously unfolded. Simultaneously, he emitted from his heart the mantric syllable *HRI* which fell in the shape of a golden Dorje into the center of the lotus. There, in a mist of rainbow light, sat the essence of all Buddhas in the appearance of an eight- year- old boy, who was surrounded by

Dakinis,[2] .Thus, from the heart of the most compassionate Buddha, the Lotus born Guru appeared in the world to aid all beings.

Indrabhuti, meanwhile, downcast and near despair, decided to risk his life for the good of his people and set out to obtain a wondrous wish-fulfilling gem from the Nagas who dwelt beneath the waters of the ocean. After a hazardous but successful journey, the Nagas greeted him with offerings of precious stones, while the goddess of Azure unveiled a brilliant blue gem. With this auspicious gem safely concealed in his garments, the king uttered a wish, and his blind left eye immediately opened.

Returned from the palace of the Nagas , the king beheld a five-colored rainbow hovering over the Dhanakosh Lake. There he discovered the young boy-whose body shone like the sun-sitting on the pollen bed of an enormous lotus. Believing this shimmering sight to be a dream, the King asked the child who he was and from whence he came, and the boy replied, " I have no parents, but am born spiritually, the gift of Amitabha and Avalokiteshvara. As foretold by the Buddha, I have come to aid all beings and reveal the doctrine of the Inner Mantras." Hearing this, the King completely recovered his sight and joyfully enthroned the youth as his son and heir, naming him Padma Jungnay (Lotus King). Thereafter, in the land of Uddiyana, vapor arose from the sea, clouds formed in the sky, rain fell, flowers blossomed and fruits ripened; all depression and fear lifted from the hearts of the people.

When the Lotus-born grew to maturity, Indrabhuti, who had now grown old, arranged Padma's marriage to a beautiful princess from Simhala[3] and crowned the young prince King of Uddiyana, Padma Gyal-po (Lotus King).Secretly, the King presented Padma with the wish-fulfilling gem, saying, " This will satisfy all your wants." But the prince returned it replying, " whatever I behold is my wish-fulfilling gem," and, requesting the king to extend his opened hand, instantaneously produced another gem. But Padma's attainment of the heights of worldly power and sensuous enjoyment quickly led him to

realize the illusory and unsatisfactory nature of all things. Recalling the Great Renunciation of the Buddha, he decided to renounce his home and kingship, saying," this worldly life is transitory, the activities of the Samsara are endless, and separation is inevitable.Since this is the law of the world, I will fix my thoughts on attaining liberation." Soon, however, it happened that Padma was held karmically responsible for killing the wife and demon son of a minister and was banished into exile without worldly possessions.Thereupon he freely took up the life of a yogi.

Seeking the Teachings

Wandering among the eight famous cemeteries (cremation grounds) of India, Padma practiced meditation without distraction.Then he proceeded to the cool Sandalwood cemetery near Bodh Gaya.[4] Using corpses for his seat, he entered into deep samadhi and continued meditation for five years.Peaceful Dakinis often visited him and gave him many empowerments and oral instructions. For food he took the offerings made to the dead, and for clothing, the shrouds of the corpses. In each of the eight cemeteries he received ritual practices (sadhana) from the guardian Herukas (wrathful male deities) and Siddha Masters (accomplished yogis), who hold the secrets of enlightenment. While meditating for many years in these cemeteries, Padma traveled through space to different realms and world-systems, requesting instructions in the esoteric teachings. Through constant practice he acquired mastery over all the restless and destructive forces of nature and was named Dorje- Dragpo (' Indomitable Wrathful One').

Then Padma walked to Bodh Gaya multiplying his body so that it appeared like a vast multitude of yogis, and thus astounded the crowd of onlookers.When asked by the people who he was and what Guru he followed, Padma replied, " I have no Guru, but am the Self-born Buddha." Yet seeing that these people and those of coming generations would need spiritual guidance, Padma disciplined himself in the three yogas of body, speech,and mind, and continued to study with the

teachers in both human and non-human realms. For he desired to find a doctrine capable of being explained in a few words, which, when applied, would prove immediately effective, just as the Sun, once it has risen, immediately gives heat and light.

Journeying to the country of Padmavati, Padma mastered the art of healing, learning diagnoses and an innumerable variety of remedies. In the land of Ragala, Padma met an old, white-haired man, the Friend- of- All, and asked him, " Old man, what is your knowledge ?" and the oldman replied, " In teaching language and writing, I have no rival in the world beneath the sun." " Then," Padma said, " kindly teach me language and writing," and so he learned Sanskrit, the language if the gods, and many other dialects- altogether 360 languages and 64 forms of writing.Thereafter, he mastered the arts of the lapidary and the potter and become skillful in all crafts. In this way, Padma proceeded receiving whatever instruction he requested.

From Ananda he received an account of all the Sutras and commentaries that had been recorded in writing.From Guhyabuddha he received the Mahayoga Tantras, from Sri Simha the Tantras of the Supreme Heruka, and from Garab Dorje the Dzog-chen (Mahasandhi) teachings, the Highest of the tantras.[5] Visited by Bodhisattvas from other realms, Padma learned all that was known concerning astrology, philosophy, logic, physics and the combined wisdom of all other worlds. His next teacher was an ordained Dakini who manifested before him one hundred Peaceful and Wrathful Deities and transformed him into the Hayagriva Mandala,empowering him to overcome all conflicting spiritual beings and mental forces. Thus having practiced the outer, inner and secret traditions of the Tripitaka, and having received the precepts, explanations, initiations and empowerment of the tantras, Padma became a complete Master of all existing knowledge. Before him, the incarnation of the mind of the Buddha Amitabha,there spontaneously appeared the Mandala of the Unity of all Buddhas and Bodhisattvas. Externally he appeared as a brown-robed monk, but inwardly he was the master of the Supreme Secret Mantras.

Then Padma attained the yogic arts of clairvoyant seeing,hearing, feeling, smelling, and tasting, by practicing austerities which assisted his development of birth control and the resultant 'psychic heat'. Having acquired knowledge as limitless as the sky, Padma journeyed to a cemetery where the Tantric deity, Mahakala, dwelt.There, resting his back against a Stupa adorned with precious gems, he taught the Mahayana and vajrayana teachings to the Dakinis. Having traveled far and wide, in India he was called Nyi-ma Od-zer ('Ray of the Sun), and in Nepal, Loden chog-se (' the Transmitter of Wisdom to all Worlds').

Travels throughout the World

Padma then journeyed to the land of Zahor where he preached the Dharma and gave instructions in the Mantrayana to the King's daughter, Princess Mandarava. however, the people became scandalized, believing that a monk was cohabiting with a woman, and reported this to the King. The King became enraged, confined his daughter to a pit of thorns, and condemned Padma to be burned alive. But the Lotus born Teacher, in full command of all natural forces, transformed his cremation pyre into an immense lake[6] surrounded by a burning ditch.In the center of this lake, an ivory-petalled lotus supported a child of eight, whose translucent body glowed with the purplish color of seashells.The King, rubbing his eyes, saw the whole sky halloed with iridescent lights and ,repenting his error, offered Padma the throne, naming him Padmasambhava (' The One Born from a Lotus').

Then Amitayus ('Buddha of Boundless Life') came in a vision to Padma and Mandarava as they were meditating in a cave, and, placing the urn of boundless life on their heads, rendered their bodies luminous, and henceforth immune to illness, old age, and death- the immortal essence of the Buddhas. Thereupon he constructed the Mandalas of the Wrathful Deities and demonstrated the effective methods of doctrine and conduct, whereby one may, step by step, attain Nirvana.

Stainless as a diamond, the Guru then returned to his birthplace, Uddiyana, and appeared in public with his woman disciple, asking for alms. But the royal ministers recognized him saying, This is the former prince who abandoned his wife and then murdered the minister's son. What catastrophe will he now bring upon the country? He aspires not to good, but to crime." All the ministers agreed. So loads of sandalwood and measures of oil were assembled, and the couple was committed to the flames. But even after twenty-one days, the smoke from the pyre had not dispersed. With all his ministers the king visited the site and beheld an enormous lake,with the entwined couple dancing in the center of blossoming lotus, radiantly enhalloed in rainbow auras. Humbly, the King of Uddiyana asked for blessings and teachings, and Padma replied, " The Three worlds[7] are like a prison house. Even though you are a wise king and possess every material comfort, you cannot escape the material and sensual attachments which cause you frustration and mental suffering. But knowledge of temporal impermanence and the inevitability of death will guide you to honor this precious life, abandon worldly illusions, and teach you to govern your mind." Thus saying, Padma became known as Dorje Dro-lo (The Eternal Comforter of All Beings), and stayed in Uddiyana for thirteen years, instructing the populace in the outer, inner and secret mantric formulas. Many of these people became successful practitioners and later passed away in a brilliant rainbow light, leaving behind no physical trace.

Padmasambhava traveled throughout India and Nepal giving instructions in the Mantrayana. He also journeyed throughout this world and to higher realms- to South India and Lanka (Ceylon),Indonesia, Burma, Central Asia, parts of China and Russia, Afganistan, Persia, Egypt, Africa,, to various mystic lands such as Sambhala and Sumeru, and to many other realms. In all these lands he subdued fierce mountain gods, barbaric cannibal spirits, and demons of pestilence and plague. To all dark planetary forces he brought the harmonious influence of the Dharma, and in those tormented by mental anguish, emotional instability and lack of confidence, he

dispelled the causes and manifestations of bewilderment, dissatisfaction, frustration and negativity, and cultivated equanimity.

In Southeast Asia, in the copper-colored land, a Tirthika (non-Buddhist) king had him bound and thrown into the river. But Padma flew up into the sky, dancing in the air, and converted the ruler and his people. Thus he became known as 'Vajra Garuda' or ' Diamond Bird'. Another Tirthika king poisoned him to prevent the teaching of the Dharma, but the Precious Guru transmuted the poison in his body into purest radiant light.

Once, at Nalanda Mahavihara, the renowned Buddhist University, the Buddhist scholars were being challenged in philosophical debate by powerful proponents of opposing doctrines and said among themselves," Although we can defeat them in controversy, we cannot overcome their occult powers." Thus making prayers and offerings, the Buddhist invited Padmasambhava. The next morning at dawn, Padmasambhava arrived at the palace, coming down through the branches of a tree like a great bird, and emanated four personalities resembling his own, while he himself remained seated in meditation. Quickly challenging dualistic arguments, he convinced his opponents to doubt their own views. In the next competition, the non-Buddhists magically produced leaping flames of fire, whereupon Padma touched the earth. At once, a lotus blossom appear and a wide swash of sun-bright flame jumped from the pollen bed, rising beyond sight into the sky. Thus quelling all doubts concerning the supreme nature of the Buddhadharma, Padma became known as Senge-Dra-dog (' The Lion Master of Wisdom')

Padma also traveled to Nepal where, at that time, many natural disasters-earthquakes, storms and floods-plagued the land, destroying both animals and harvests. While meditating in yang-le shod grotto, he assumed the wrathful manifestation of Vajrakila (rDo-rje Phur-bu) and, through the intensity of his concentration, bound by promise eight different classes of conflicting and disruptive forces to protect and defend the

Dharma in Nepal. Through his activity, Padma transmuted the obscuring powers of bewilderment into a stream of peaceful existence and exemplified the unerring integrity and compassion of all Buddhas.

The Advice of the Bodhisattva Abbot

The work of perfecting mankind is guided by three Bodhisattvas called the Lords of the Three Families: Manjusri, Lord of Wisdom, Avalokiteshvara, Lord of Compassion,and Vajrapani, Lord of Mystic Power . In order to bring the Dharma to the plateaus of Tibet, they appeared as three early kings of that land. Avalokiteshvara manifested as Song-tsen Gam-po, the first Buddhist king of Tibet, whose two queens,a Chinese and a Nepalese princess, were emanations of merciful female Bodhisattvas.. Manjusri appeared as King Tri-song De-tsen, and Vajrapani as King Ralpa-can.

Tri-song De-tsen, eager to spread the Buddhadharma in his kingdom, invited from India the learned scholar and gentle Bodhisattva, Santarakshita, and placed the construction of 'Self -created Temple' of Samye[8] under his direction. One auspicious morning, the King robed in white silk, took a golden pickaxe smeared with unguents and dug to the depth of one cubit, whereupon three oils oozed up from the earth, one red,one yellow, and one white. Spreading this chrism over his face and anointing his head, the King proclaimed, with great joy, the coming of the Buddha's Doctrine to the Land of Snows. Thus were the foundations laid for the building of Samye Monastery.

The priests and shamans of the Bon-po religion, however, did not wish to relinquish either their governing social status or their cultural heritage. They firmly resisted the intrusion of new and different teachings, and called upon the wrathful Nagas who destroyed by night what has been constructed during the day, restoring all the earth and stone to its original places. Realizing that social insurrection and chaos would ensue if Santarakshita remained, Tri-song De-tsen reluctantly requested him to depart. But the Abbot replied, " I

have endeavored to perfect the spirit of Bodhisattva.If gentleness cannot prevail, we must rely upon one who is learned in five classes of knowledge and before whom all negative forces tremble and become powerless.At this moment, the Doctor from Uddiyana, Padmasambhva, resides near the Diamond Throne of India. All your hopes for the people of Tibet will materialize if you invite this incarnate Buddha of Three Times."

Padma is Invited to Tibet[9]

And Siddharaja, after traveling around India,came to King Tri-song De-tsen with this news:" In the Indian land, the crowd of Panditas is like the crowd of stars, without number.The one who among them all has proven himself the best is Guru Padmasambhava, who resides in a cavern of the Lofty Schist Mountains.Born not sexually but by spiritual projection, he is a renowned incarnation."

The King was moved to great joy by these words and he dispatched three messengers: to Khri Gzir of the village of Sba, to Maradharsanavajra, to Sakyaprabha of the Chim clan, and to the military count, Lion of Fame; to all four he sent gold dust and golden bowls to be borne to the Diamond Throne of India.

The four lotsavas crossed the Indian plain.To King Surya they presented a measure of gold dust,a golden bowl and a message; to the great ceremonial Pandita, one measure; to Padma of Uddiyana, one measure and golden bowl. The Great Guru graciously received the royal gifts.Then the envoys spoke: " The King of Tibet, Tri-song De-tsen has decided to found a residence for the faith,a monastery of meditation, but the spirits are obstructing him.We invite you to consecrate the blessed soil, and to secure, preserve, and defend the Buddha's doctrine; we beseech you to show yourself well-disposed."

The Great saint of Uddiyana looked with condescension on his request, and in the earth-male-tiger year, on the fifteenth day of the winter midmoon, under the sign of

Pleiades, he set out on his way. By new moon he had reached Nepal. Then Padma, the Doctor of Uddiyana, spoke:" Carrying out the task of conversion, in the end I will arrive. The spirits born sexually must hold their peace. You, the lotsavas, go on ahead! "And he dispatched them in advance, endowed with his protective blessing.

The Great Saint of Uddiyana spent three lunar months in Nepal. After loading with benefactions the Nepalese Vasudhara and many other beings in Nepal, he hid a treasure in the monastery of Ekara. Then , in the grotto of Yang-le-shod, Asura and other grottoes, at the crag called Mighty soil, and in many roundabout places, he hid a thousand other treasures. Then, on the first day of the first summer moon, having decided to continue on his way, he dreamed that the trees of India and Nepal were pointing their crest toward Tibet, that all the flowers facing Tibet opened new blossoms, that the Panditas of India and Nepal beheld dreams with mysterious portents, that the sun and moon rose together in Tibet, and, the Law of India having been transferred in its entirety to Tibet, that this barbarian region was newly bedecked with monasteries.

At this, the Dakinis of all four orders cried out graspingly: "The Guru is leaving for Tibet. Postpone such a declaration!

Diamond master, treasure of thought, teaching the treetops, is that a method?

The flower corollas, do they have a south ?

The Panditas' nightmares, are they a method?

Once the glorious Mandala has gone, there will be forthwith a relapse into the cycle.

The Guru is departing. It is as though the unshakable unmoving sky were leaving.

Increate infinity of the four elements, the Guru is leaving and will not remain. Immense spontaneous benefaction for beings, we beg the Guru not depart, but to remain."

Thus thy spoke. The Master answered: " Oh, conspiring Dakinis, listen to me!

At the instigation of the summer season, fruits swell with juice.

Besought by those in need of conversion, pity springs up. Having seen the law of Karma, I do not have the time to linger. The Garuda, wings outspread, is soaring. For me, benefits and happiness are mere ornaments of the past. The time has come to benefit others impartially. Mother and sister Dakinis, may the Dharma befriend you."

Having spoken thus, he arrived at Mang-yul (the border of Tibet). There, in the presence of the Nepalese woman, Sakya Devi, he predicted:" After the lapse of more than two hundred generations, in the districts of Purang and Mang-yul, a king, Threefold -Aid, will rise from your descendants. In Kashmir, three noble brothers from Turkestan will be famous.
In Nepal, from the interior of the Ekara monastery will made manifest the hidden Holy Law of Uddiyana. In the town of Lad-lar, the monastery Virtue and Renown will appear. If poor folk lay down body and life for the Dharma, their confidence will prove to be a substantial pillar." He spoke, and Sakya Devi, the Nepalese woman, placed his trust in the master Who-Will-Mold-the- World.

Clairvoyantly, the Great One from Uddiyana now deemed that the time had come to effect conversion through the force of deeds, and he went to lake Nyimakhud in Nepal.Seven royal envoys met him there, to entreat him once again. Akashgarbha headed the delegation, accompanied by the chief of Dab Mang, Lion of Light-from-the -gods-above, a man from Dab, Kru Zinga, one from Cogro, Guardian-of -the-Noble-Formulas, Maradharsana of the Na-nam clan, Putrasi of Sa, and finally the minister Who-Looks-the-Tiger-in-the-Face." He has vanquished Mang-yul. How was that possible? His investigation embraces everything, he scrutinizes essential Truth. He brings about the festival of increasing joy by means of the Dharma. Through his fortune benediction he plants hope within one's mind. Thanks to him the human race follows the holy Dharma."
Conversing thus, and carrying the inscribed roll and the gold dust, they reached their destination. From this side of Nepal, facing India, they gained access to the Great One of Uddiyana,

Padmasambhava, and handed over the inscribed roll together with the King's presents. Thereupon the Guru sent the seven intercessors head of him, to Samye.

The Great One from Uddiyana, after mounting to the sky, remained in the central plain of Mang-yul for three lunar months. In high places and low, wherever he chose, he hid a treasure. And tri song De-tsen, King of Tibet, forthwith dispatched posthaste Srikuta of Skaba,Mahadharshanavajra and Nagadhvaja of Cogro, bearing gold. On their way they talked day and night, waring themselves out. And when the guru's Dakini-guardians invited them to express a wish, the three couriers, overwhelmed with fatigue,begged to be conveyed as far as Mang-yul's central plain.

After admitting them to audience, the Master asked, though he already knew, " who are you?" We are Tibetans, come with an invitation for the Guru." They greeted him, offering a measure of gold dust." Are these presents from the ruler of the Town -of -the -Deceased? And he threw the gold to the farthest limits of Mang-yul and Nepal. But he saw that the loss affected them painfully, and said, " Hold out the flaps of your cloaks!" And he filled them with earth and pebbles. When, one by one, they opened the flaps and looked, all was gold, silver, turquoises, and precious stones. Filled with complete confidence, the conceived great respect for the Saint.

Padma Subdues the Demons of Tibet

Then, in the autumn, Padmasambhava came to the castle of Mang-yul. A fury of the region of Zhang-zhung, Jamun the Eminent Enemy, thought she could crush the Guru between two stone mountains. But he rose up in the sky, and the humiliated Fury offered the heart of her life. Her secret name became debt-of-Turquoises-and-Diamonds, and the Guru gave her a great treasure to protect.

Then, on the plateau of the Sky, he reached the Black Castle. The White Dakini of the glaciers thought a thunderbolt would destroy him. But the Guru, surrounding her with one finger, swept her away into a lake. The terrified apparition fled

as far as the lake of Pal-mo Pal-thang. At once the water began to boil, her flesh dropped from her bones, and the Guru, hurling the Vajra, blinded her in one eye, whereupon she rose above the surface and uttered this supplication: "Face of the Master! Oh, Vajra! Strength-of-the-Death's-Heads-Rosary! I swear I will do no more harm. This thought comforts me. What else could I do? I yield, I approach as the Guru's vassal." Thus she gave the heart of her life while he bound her by an oath. Her secret name became the Unfleshed Turquoise-and-Diamond Lamp, and he committed a great treasure to her care.

Then he came to Oyug-bremo, where twelve Earth Goddesses each released a thunderbolt and tried to crush him between the mountains. But the thunderbolts turned into charcoal, the Goddesses' strength failed to crush him, and they were exorcized. The twelve of them, together with the twelve Tutelary ladies and the twelve From Above and From Below, offered the heart of their lives. The Guru bound them by oath and to all of them entrusted a treasure.

Then he pushed on to the fort called the Bird's Nest of Oyug. The great layman, Protective-Good-Vajra, appeared amid a retinue of three hundred and sixty brothers. Padma bound them all by an oath and left a treasure in their care. Then, when he came to the valley of Sham-po, Sham-po appeared a white yak the size of a mountain, with mouth and nostrils exhaling whirlwinds and snow tempests. Using the iron-hook mudra, the Guru seized him by the muzzle, bound him with the mudra of the noose, chained him with the mudra of the shackles, and, with the bell mudra, flogged him body and mind. When the great white yak offered the heart of his life, the Guru bound him by oath and entrusted him with a treasure.

To test the Guru, the Spirit of the Argalis Plateau took on the guise of a white reptile and blocked his path. The head reached the district of the Uighurs, while the tail coincided with the Sog River of Kham and Gyer-mo-thang. With a staff the Guru transfixed the serpent through the middle, saying, "You are the King-Dragon Chalk-Color, king of the Gandharvas with the Five Hair Coils. Depart, and prepare

yourself to make a circular oblation!" The Spirit fled to the ice-cold snows, but the snows melted and, when the greenish ice had given way, the black mountain peak could be seen. The Spirit could withstand no longer, so he served a Ganacakra (food offering) decked out with dainties and, changing into a child with a turquoise hair net and a turban of white silk, he did obeisance and circumambulated. He gave the heart of his life and, having been bound by oath, he was given one hundred treasures to watch over. His secret name became Vajra-of-Great-Power.

Then, on the Northern Plateau, the Guru came to the valley of Phan-yul. Those insolent Northerners, the Ting-lo-man Visages, gathered together the storms of the arctic regions and loosed them on the guru and his following. Those who were with him became thirsty, so he attracted a cool breeze. Then, guiding a fiery wind, he melted, like sun on butter, one of the Ting-lo-mans and bound him by oath. When all of them had given the heart of their lives, he entrusted a treasure to their care.

Then, at Lang-drom of the heavenly Blue Juniper Trees, he entered the Mandala of the Supreme Perfect Meaning and reached Attainment. On the midnight following the seventh day, fright and anguish reigned. And when he looked, the leaders of the army of Mara, their banners unfurled, were imploring him. "Oh, Guru! Now we are terrified. Forgive us!" They gave the heart of their lives, and were bound by oath. Thereupon he placed a treasure into their keeping.

Then he came to Kham, to the place called One-Legged-Musk-Deer. There he bound by oath all the Cyclops and the other The'urang. After that he halted at the crag, Lion of Kham. The being called Impure-One-Born-from-Slate, an old man with a monkey's amice as headgear, put his head on the Guru's chest, stretched his feet toward Gyer-mo-thang in Kham and raised his hands to the peaks of Mount Kailash and to Lake Manasarowar.

Ten milliard millions of Non-Human-Beings, utterly

unimaginable, hastened thither, letting fall like rain weapons of every kind. The Guru took on the fearsome aspect of the five classes of Angry Deities and, together with their leader Impure-One-Born-from-Slate, all these Genies were tamed.

Then he reached Mount Chubo and Kharag, where he bound by oath all the M-mos and all the Senmos. Then he came to Silma in Tsang, where he bound by oath all the Manmos and all the Lhasmans. At the spring of Gempa he obtained the submission of all the laymen.

At the sands of Rabka, he mastered the Spirits of all eight classes. In the speckled vale of Roha, he tamed the Ladies of the Epidemics. In the black valley of Rong-rong, he subjugated the Ogres. In Malgro, he bound by oath the Dragon tribes. At Phugmo-of-the-Turquoises, he bound by oath the Phorgyuds. At the Seashell-Color-Vermilion-Rock, he bound by oath the Perfume Eaters. On the snowy peaks of Mount Kailasa, he subjugated the twenty-eight asterisms. In the cavern of the Hidden-Elephant, he concealed yet another treasure. At the Stargo glacier, he subjugated the eight great planets and other satellites and concealed twenty-one treasures. At the Blue glacier, the Genies prepared a concentric oblation, offering all the victuals and wealth of the universe. In this glacier and at the lake of the Stargo glacier, the Guru hid yet other revelatory scriptures. At Lobo, he bound by oath the nine Danma sisters. Called by the Genie Purnabhadra, he bound him by oath. Called to the glacier of the Genie of the Peaks, he bound the Genie by oath. Called by the Genie of the Heavenly Mountain, he bound him by oath. And to each of them he entrusted a treasure.

At this juncture a repeated message arrived from the sovereign: "The time has been fixed for our meeting in the Tod-lung-grambu Park. Triumphant and powerful king as I am, I have dispatched many legates to you; now only I myself have yet to come."

Yet for one more winter and one more lunar month, the Guru resided on Mount Khalabrag. Binding by oath the crude Spirits of the Mountaintops, he entrusted to them a treasure. Then he sojourned at the park of the Hemiones, at Zul-phug. After taming demons, planets and the Damri gnomes, he gave a treasure in their keeping. Then he dwelt for a whole spring in the Lofty Schist Mountains, subjugating the Gongpos of the Ja ravines, and the Damri at Sosha.

Padma Arrives in Tibet and Encounters the King

Then Padma came to Lhasa, to the Tod-lung Pleasure Park. The king, who had taken up his abode on the bank of the Brahmaputra, sent Bhdradeva and Nagasri as ambassadors with five hundred ironclad horsemen to escort them. Now, at the time of this encounter at Tod-lung Zong-pa-mia, the heat was oppressive and neither water nor tea was available. But the Great one from Uddiyana, Padmasambhava laid his staff on the Tod-lung well. "Bhadradeva! The water is gushing out. Hold a basin under it!" he said. And the spot was called Divine-Water-of-the-Basin.

After that, in the Double-Castle in the park along the Brahmaputra's bank, he met the ruler himself. The King of Tibet stood forth in the midst of his mercenaries- one might have thought it the quivering radiance of a brood of pigeons. And the two queens appeared, surrounded by their ladies, in dazzling attire, iridescent as tents made of samite. For welcome there were dances with drums, dances with songs, dances with masks and harmonious dances.

Padma, the Great One from Uddiyana, thought to himself: 'I was not born from a womb, I was born by apparition; the King was born from a womb: by birth I am the greater. At this instant the Law of Uddiyana lays hold on his kingdom. This King of defiled Tibet is great through his paternal lineage. But who are we, he and I? Plunged in darkness is his mind; I am learned in the five realms of knowledge, Buddha in a single lifetime, exempt from birth and death. Out of necessity he

invites me here. Formally, this King came to greet me. Shall I or shall I not return his greeting? If yes, the majesty of the Doctrine will be slighted. If no, since he is the King, he will be angered. Yet, however great he be, greet him I cannot.'

And King Tri-song De tsen thought to himself: 'I am sovereign over all the black-headed peoples of Tibet. The Bodhisattva Abbot has already greeted me. The Guru must greet me too.' So, loath to extend the first greeting, he stood there hesitant.

Now the Guru sang his greatness and nobility:
"The Buddhas of the Three Moments of Time passed through the gate of the vagina. Theirs are knowledge and merit, heaped up thrice innumerable. But I am the Buddha Sprung-from-the-Lotus. Mine are the counselings in the lofty concepts of the Dharma. I possess the precepts of the Tantric Scriptures. I explain exhaustively, clearly distinguishing all the Vehicles.

" I am Padmasambhava the Holy Doctrine.
Mine are the counselings for assured ascension in the Dharma. Externally I am a brown-robed Bhiksu, within, yogi of the Supreme Mantras.

"I am Padmasambhava the Stupa. Mine are the counselings of attentiveness of mind, the theory and practice of the Scriptures, an intuition higher than the heavens, more precise than the wheaten meal of retribution.

"I am Padmasambhava the Lama. Mine are the counseling that illuminate and measure the Causal Data of the Doctrine. In the book of the World and of Nirvana, I explain the direct sense and the sense transcendent.

"I am Padmasambhava the Friend-of-Good. Mine are the counseling that classify failings and virtues in keeping with the Teachings. I don the mantle of the fivefold sciences. I am the vessel of the Five Perfect Beings.

"I am Padmasambhava the Doctor. Mine are the counseling of Man-become-Buddha. I know solitude within inspection and tranquillity. Effortlessly I deliver the 'Great Perfection' and its themes.

"I am Padmasambhava Lofty Meditation. Mine are the counseling on contemplating the Doctrine outside the time of repose. In Nirvana's circle of Victory I am peerless in espousing or refusing the meditations that lead to apotheosis.

"I am Padmasambhava Master of Mantric Formulas. Mine are the counseling for evading the apotheoses within the Doctrine. On the table of divination, appearing in white and red, I shall enumerate retribution's choices.

"I am Padmasambhava the Reckoner. Mine are the counseling of the three indivisible holy vows. To men laid low by the sickness of the five poisons I bring the immaculate Teaching as balm.

"I am Padmasambhava the Leech. Mine are the nectar of the Law, the counseling that cure one of death. And, apart from their apparition, I raise up images identical with the gods.

"I am Padmasambhava Maker-of-Gods. Mine are the counseling of the Holy Luminosities on the Level of Essence. Concerning equanimity, that chart of the mind, I interrogate the scripture that has no words to bear the meaning.

"I am Padmasambhava the Scribe. Mine are the counseling of the unwritten Teachings. To men born on the four continents I expound archknowledge by means of the Three Moments of Time.

"I am Padmasambhava the Astrologer. Mine are the counseling of the Way that converts everyone on his own path. Surging up as the enemy of the five poisons, of the evil Geniuses, I am

floodwater at the heart of the five branches of learning.

"I am Padmasambhava the Sorcerer. Mine are the counseling of the Dharma that transmutes the five poisons. I do not bid farewell to pleasures, I take them with m on the path. I exult in the fivefold knowledge of the positive.

"I am Padmasambhava the Bon-po. Mine are the counseling of the Doctrine that awards ill-fortune and luck. I bear happiness to the six orders of beings. I have bent to my service Gods and Raksasas of the eight classes.

"I am Padmasambhava the King. Mine are thee counseling of the Dharma possessing authority in the Three Realms. I embrace and shake profound Karma, profound cycle of casualty. I accomplish every action, subjugating the mind itself.

"I am Padmasambhava the Minister. Mine are the counseling for entering into the Dharma, whatever one's past deeds. I watch over the ultimate outcome of desires. I contemplate the Three Jewels without averting my gaze.

"I am Padmasambhava the Queen. Mine are the counseling of the Buddha at the hour of death. I protect the undertakings of those who have great confidence. I make happy th subsequent life of man.

"I am Padmasambhava the Lord. Mine are the counseling of the Doctrine that scrutinizes and pronounces upon error. With the Bodhisattva's compassion as a blade, I have slaughtered inimical heresy and doubt.

"I am Padmasambhava the Hero. Mine are the counseling of the Doctrine that treads underfoot the hostile cycle. Having assigned the heritage of the three gifts, firmly within the Doctrine I establish blessed sons.

"I am Padmasambhava the Aged Man.
Mine are the counseling of the Doctrine that with its finger touches old men. I escort and guide the three monastic vows. I travel the ways of celestial happiness.

"I am Padmasambhava the Aged Woman. Mine are the counseling of the Doctrine whose imperious finger points at old women. I gird about me the armor of threefold patience. I vanquish inimical misery and error.

"I am Padmasambhava the Young Woman. Mine are the counseling of the Doctrine that halts fourfold Mara. I don the adornments of the three zeals. I give myself as spouse to all beings.

"I am Padmasambhava the Adolescent. Mine are the counseling of the meaning, both relative and absolute, of the Doctrine. I storm the fortress of the threefold ecstasy. In places of ever kind I like to play.

"I am Padmasambhava the Child. Mine are the counseling of the Doctrine that imposes silence on the denunciation of offenses. I see by means of the threefold eye of understanding. I suck the milk of the unitary knowledge of Sunyata.

"I am Padmasambhava the Little One. Mine are the counseling of the ecstasy of the Doctrine that rouses one from sleep. While in the Three Realms the transitory being dies, I evoke that glorious Yoga, Receptacle-of-the-Knowledge-of-Life.

"I am Padmasambhava the Deathless. Mine are the counseling for the diamond life of the Doctrine. I am not dependent upon the four external elements nor do I set up a dwelling for the internal body of flesh and blood.

"I am Padmasambhava the Unoriginated. Mine are the counseling of the Great Seal of the Doctrine. My diamond

body will never wane. For my mind, in Awakening, is perennial lucidity.

"I am Padmasambhava the Ageless. Mine are the counselings of the Doctrine the assuages suffering. He who once sensed his arrow-straight body yields to sickness. He whose presence was a splendor, through accident loses it.

"I am Padmasambhava Who-Knows-No-Sickness. Th counseling of the Great Perfection of the Doctrine are mine.

"And you, King of barbarian Tibet, King of a country without virtue, uncouth men and ogres surround you. You rely upon famine's serfs, neither joy nor good humor is yours. As for your queens, Raksasi in human shape, beautiful purple ghouls surround them, sandalwood, turquoise, and gold adorn them, but by love ad charm they are abandoned. Since you are King, your lungs swell. Great is your power, your liver is well-satisfied. Sceptre in hand, you stand high and haughty. But I, Sire, will not greet you! And yet, in accordance with my conjoined vows, having come to the heart of Tibet, here I stay. Great King, witness, have I come?"

He spoke, turned his hands and, springing up from his finger a miraculous flame seared the king's garments. King, ministers, courtiers could not withstand him. Bowing in unison, they gave greeting as though swept by a scythe.

Padma Translates the Sutras and Tantras

Padma purified the ground to lay the foundations for the temple at Samye and then assembled all the subjugated demons and spirits. Men worked by day and nonhumans by night, while the Guru sought to restore the wealth of the King's treasury. For three nights, Padma sat in deep meditation and enjoined the Nagas to become friends with the King of Tibet. Whereupon a large serpent emerged from the lake and stirred the water, flooding the shores with waves of gold.

When the temple was finished, Padma emanated one hundred eight simultaneous bodies and scattered blossoms throughout the one hundred and eight shrines of the temple. At once, all the sacred images came to life and strolled around the temple discussing the Dharma. The sky filled with spontaneous music, flames of fire leapt from the heads of nectars rained from cloudless skies.

But Tri-song De-tsen, fearing that this Great Master of the Elements would depart, address the Guru saying, "Over the years, my grandfather and parents built one hundred and eight temples throughout the Himalayas. Some of these areas are so remote and difficult to reach that many have now fallen into disrepair. And the teachings, scattered far and wide, have never been gathered in one place. I will have built Stupas, written commentaries, and erected temples to no avail if, once you are here, the sacred texts of the Sutra and Tantra cannot be brought to Tibet and completely translated."

The King, therefore, sent off a caravan of young Tibetan translators to learn Sanskrit in India from renowned teachers and to carry back the sacred texts of the Dharma. And, though old, Santaraksita remained in Tibet to introduce the Sutras and philosophical commentaries of the Hinayana and Mahayana and to train the first native-born Tibetan monks. Then, at the appropriate time, the lotsavas and panditas gathered in the central hall of the lofty Samye Monastery. Guru Padma, free of the stain of birth and sprung from the lotus stalk, who understood perfectly the meaning of all the Sutras and Tantras, and who, having been summoned to Tibet, converted the whole land, sat cross-legged on a golden throne in the center of the temple. He was joined by the Tantric scholar and master from Kashmir, Vimalamitra who comprehended completely the Three Baskets (Tripitaka) and the external and internal Mantras. Then the entire assembly of 800 scholars began the monumental work of translating, without a single omission, the Buddhist scriptures and texts from the languages of Sanskrit, Pali, Gilgit and Chinese into Tibetan. Together with the learned lotsava Vairocana, who knew twenty-one

languages, Padmasambhava translated the general and esoteric ritual Tantras and revealed the special Mantra teachings of the Vajrayana. Not even India, it has been said, could match the heights of enlightened activity that flourished at that time in Tibet.

Padma Initiates His Close Disciples and Departs from Tibet

Many disciples matured in their understanding of the texts and practices and sought out the Precious Guru who was practicing Sadhana (yogic meditation) in solitude on the upper slopes near Chim-phu above Samye Monastery. King Tri-song De-tsen, Ye-shey Tso-gyal, the translator Vairocana, and others, each offered the Guru a ten-ounce gold-piece, shaped as a lotus flower, and asked him for initiation into the Mandala of the Unity of all Buddhas (*bDe-gshegs-'Dus-pa'i dKyil-'kor*). During the ritual ceremony, each of the disciples tossed a flower into the Mandala and thus invoked the wrathful deities (Herukas) who guard the entrance to the inner circle. Identifying thoughts, feelings and perceptions fully and actively with Guru Rinpoche, the disciples integrated their consciousness with one of his many manifestations.

Then Padma released to twenty-five close disciples the essential oral instruction, the precepts which give complete liberation from Samsara. For seven years they meditated before achieving the level of one-pointedness of mind through which they expressed many uncontrived and miraculous demonstrations. The King sat absorbed in Samadhi, Ye-shey Tso-gyal resurrected a man from the dead, Nam-khay Nying-po could ride on the rays of the sun, and Vairocana attained clairvoyant insight, gaining access to all knowledge in the three moments of time.

Padmasambhava remained for a while among the Tibetan people, meditating in various caves, cemeteries, gardens and groves, and on various mountains in the Land of the Snows. Realizing that mankind was not yet ready to receive some of the highest Tantric teachings, the Precious Guru composed

many scriptures which contained the essence of his teachings. At a cave near Chim-phu, several miles north of Samye, these texts were transcribed by his disciples in an abbreviated, codified script, which could only be understood by those who were properly prepared. These teachings, or Terma, were then carefully wrapped and concealed in caves and temples, at the bottom of pools and in the cracks of rocks-and also in the Guru's Mind. Knowing that the Buddhadharma would be misinterpreted by those who were not enlightened, the Uddiyana Teacher predicted that these same twenty-five disciples would later return as tertons, incarnate emanations of the Guru, to recover these treasures from their hiding places and to interpret the abbreviated script for the understanding of whoever required instruction.

When at last this work was completed, the Master of Mantrayana predicted the specific time and plane of the terma discoveries, the name of each Terton , the disciple to whom the teachings would be given, and the number of people who would become enlightened throughout the Himalayas and the world as a result of their effort. Then for twenty-one days, at Tha-duk (Multi-colored Dragon), he once again explained the outer, inner and secret teachings, and finally commanded the King and his people to practice diligently and to protect the Dharma in the future. In addition, he advised them on a variety of subjects such as farming, law, the organization of society and principles of enlightened government.

A vast throng of people then escorted the Lotus-born Guru to the Gung-thang-la Pass on the border of Tibet (Mang-yul) where he made his final gift to the people-the Thirteen Precepts which remove all obstacles to the continuation of the Tantric lineage. Giving them his final instruction, Padma said, "May all future generations who cannot now meet me read this exposition of my spiritual practice and self-liberated existence in this world, obtain a clear view of its significance, and live according to its implied command, becoming perfect in all things. Thus exhorting the people to aspire to Buddhahood, Padma mounted a winged horse which appeared from out of

the sky, and, rising upwards in a mist of rainbow radiance, he vanished on the rays of the sun.

From Tibet, Padma flew to the southwest land of the untamed Raksasas and liberated them from the frustrations of samsaric existence. There, on the summit of the Copper-colored Mountain, he now dwells in a celestial palace. Completely compassionate, the Unoriginated Selfless One, Padmasambhava appears in this earthly world as a Bodhisatva, a Dakini and a Wrathful Deity, as Mantra and as Art, as Teacher and as Buddha. The many names and legends which surround him are inexhaustible. From now until the end of all suffering, his manifestations labor effortlessly that all beings may finally rejoice in the ultimate realization of Buddhahood.

The Manifestations of the Guru Padmasambhava

Guru Padma 'byug-gnas

"When Lord Buddha was about to pass into final nirvana,
he said to his followers, "This worldly life is transitory
and separation is inevitable. But eight years from now,
in the midst of an immaculately pure lake
in the northwest land of Oddiyana, one will appear
who is wiser and more powerful than myself.
Born from the center of a lotus blossom,
he will be known as padmasambhava, and will reveal the teachings
of the secret Mantras to deliver all beings from misery.' "
-*Life of Padmasambhava*

Amitabha, Buddha of Boundless Light, manifesting as the emperor of the four continents, turned the Wheel of the Dharma and considered the six directions. Knowing a miraculous birth was needed to inspire faith in the Dharma and subdue the fierce deities of Tibet, he saw first Indrabhuti, who had lost his only son. His glance then fell upon the immaculate waters of lake Dhanakosa, and next upon the kingdom of Tibet, where he saw th King Khri-srong lde-btsan, who would cause the light of the Dharma to shine through the darkness. Then he caused a lotus to arise; within its petals an emanation of Amitabha took form of itself. This emanation would become known to human beings as Padma 'byug-gnas, the 'Lotus-born-Guru'.

Although some regard Padma 'byung-gnas as a human being who performed specific actions at a certain time and place, the gter-ma tradition and other historical sources describe the Great guru as thee son of Amitabha, the embodiment of enlightened activity of the Buddhas of the past, present, and future. In this manifestation, Padma 'byung-gnas is the central Vidyadhara of a radiant mandala, transmitting enlightened

knowledge directly to the hearts of those who open their beings through meditation. Padma 'byung-gnas is often visualized as depicted here, seated on the brilliant disk of the sun on a throne of compassion. Through his blessing, the Great Guru uniquely imparts the unity of all Buddhadharmas. Principally known through eight manifestations, Padma 'byung-gnas appears in countless forms and under innumerable names to bring beings of all realms to complete enlightenment.

Guru U-rgyan rDo-rje 'chang

First Manifestation of Padmasambhava

As Guru U-rgyan rDor-rje, Padmasambhava is an expression of the Dharmakaya, the essence of all the Tathagatas. The Dharmakaya is the source of the purest teachings of the Buddha, which were transmitted by Vajrasattva to the Great Bodhisattva Vajrapani, and from Vajrapani to human Vidyadharas. In the Padma Thang-yig, the Great Guru, manifesting as rDo-rje 'chang, heard the Mahayoga teachings directly from Vajrasattva:

"Now, in the pure depth of the heavens, Vajrasattva, allowing he Metamorphic Body to be seen, seated upon an elephant, holding a golden Vajra to his heart with his right hand, and with his left hand holding a silver bell at his side, crowned with the ornaments of the Five Transcendent Buddhas, his body covered with all the perfect ornaments, decorated with bones at the shoulders, at the wrists, and at the ankles, brilliant with the white glitter of crystal.

"Perfectly learned in the Mahayoga, Vajrasattva reveals as a dwelling the celestial palace of the three Baskets, reveals as gods and goddesses the whole internal essence, reveals as Mantra the entire murmur of the words, reveals as enchantments everything which is of body, speech, and mind. And he sets forth the Tantras of the Mahayoga, which are, according to the whole classification, five hundred thousand,

and the whole of which forms the eighteen root Tantras.

"For contemplation, Padma saw the truths blended into one. For meditation, he practiced the three methods of samadhi. For activity he realized completion through the ritual objects. As fruit he obtained the ninth stage, and as secret name he was called sNgag-'dzin rDo-rje 'chang."
-Life of Padmasambhava

Guru Sakya Seng-ge
Second manifestation of Padmasambhava

Knowing that beings of present and future generations required spiritual guidance, Padmasambhava disciplined himself in the three yogas of body, speech, and mind, and studied with teachers in human and non-human realms. Travelling to Varanasi, he learned astrology from the sage Arjuna; in the country of Padmavati, he studied medicine with the son of the doctor Jivakumara. In Ragala, he met the teacher Kalyanamitra, the Friend of All, and mastered the 360 languages and the sixty-four kinds of writing. From skilled artisans and craftsmen he learned the technical and practical arts, and became skilled in all crafts.

Receiving whatever instruction he requested, Padma came to the yogin Prabhati, and mastered the Yogatantras. From there he sought ordination from Ananda, the Buddha's disciple, and was given Dharma robes by the gods. From that time he was known as Sakya Seng-ge. Ananda taught him the teachings of three turnings and the classifications of the scriptures. At Sakya Seng-ge's request, Ananda described the Sutras and Mantrayana texts that existed in writing, the locations where they had been placed, and the persons who would disseminate them in the future.

"While the Doctrine of the Buddha remains preserved in the Openness, it is in the sky, in the abodes of the Nagas, in the rocks, waters and trees, in the mountains, caverns,

borderlands, and charnel grounds, in the monasteries, the stupas, and at Nalanda, in the regions of the gandharvas, kumbhandas, yaksas, and nagendras, that the Sutras have deposited and are propagated. The world's great treasures, at the mercy of kings, of robbers, of fire and water, will be reduced to nothing. This treasure of the holy Dharma of the Tathagata, hidden thus, will remain indestructible throughout many eras. In later times these books will come to light, as has been predicted."

Upon receiving Ananda's complete teachings, Sakya Seng-ge went to the country called Bedha; residing in a cemetery, he entered profound meditation.

Guru Padma rgyal-po

Third Manifestation of Padmasambhava

"From the zenith and from each of the eight points, six sages with the Buddhas of the Three Times, six by six, in rows within the mass of clouds, with the sound of music and in a rain of flowers, multiplying the songs of happy omen, thus hail in him the Metamorphic Body. And the sixteen great dakinis of high lineage hail in him the Body of Fruition. On the stem and in the corolla of the wonderful lotus of Shining Immaculate, pure Plane of Essence, attaining the pure happiness of the truly unfeigned. Being unique with the eight names, to you praise and homage!"
-Life of Padmasambhava

To Indrabhuti, king of Oddiyana, who had long prayed for a son, his minister reported an unusual sight: "In the middle of a lotus garden on Lake Dhanakosa, there is seated a miraculous child. May the king consider taking the child away at daybreak, and let him deign to see him himself." And King Indrabhuti replied: "We must go there. Last night I had a dream that a radiant golden vajra with nine points appeared from the sky and came into my hand, and I saw the sun rising in my heart."

Upon seeing the child, Indrabhuti wept with joy and his blind eye was opened. He named the child mTsho-kyi rdo-rje, the 'Diamond born of the Lake', and raised hi in the palace as his son. When the prince Bhasadhara, and crowned him Padma rgyal-po, the 'Lotus King.' For five years more Padma lived in the palace, and then turned his thoughts to renunciation of worldly pleasures. Held responsible for the death of a minister's son, he was banished from the kingdom. At the time of his departure, the Four World Guardians saluted him; the dakinis of the four orders presented him with a marvelous horse, and, with Padma rgyal-po mounted on its back, they carried horse and rider through the air. Overcome with remorse, Indrabhuti together with his ministers and attendants watched as the prince headed south, disappearing from Oddiyana. Arriving at the cremation ground known as Chilly Grove, Padma removed his fine clothing; dressed in a cotton robe, he engaged in the practice of austerities.

Guru Padmasambhava

The Fourth Manifestation of Padmasambhava

As Guru Padmasambhava, the Master received the Mahasamdhi teachings from Surativajra, a Nirmanakaya emanation of Vajrasattva, and the first human Vajradhara of the lineage.

"Innate knowledge dominating the three regions altogether,
mind which nothing stops, Buddha whom nothing changes,
Surativajra, excellent fountain of the Dharma,
knew everything, and Padma assimilated it.
He concentrated on Absorption in the Pure Void,
on the Plane of Essence which proceeds from it,
And on the meditation which is self-created and unfeigned.
He practiced abstention from accepting or rejecting pain or Awakening;
As result, he obtained salvation through oneself, free from renouncing or acquiring."

-Life of Padmasambhava

Padmasambhava, embodiment of Dharmakaya, Sambhogakaya, and Nirmanakaya of the Tathagatas, and Vidyadhara of all forms of enlightened knowledge, transmitted the Inner Teachings of the Mantrayana to Tibet. Although he probably lived at bSam-yas for only a short time. Most gter-ma texts agree that he manifested in Tibet for about 111 years, guiding his disciples' practices at retreat centers in remote sacred places. While at bSam-yas,, he subjugated all human and non-human obstacles to Dharma transmission, and blessed the land of Tibet; he also transmitted the Inner teachings to Khri-srong lde-btsan and other major disciples' establishing the basis of the bka'-ma and gter-ma transmission continued by succeeding generations of rNying-ma masters to the present day.

In Tibet the Great Guru concealed thousands of Dharma treasures in eighteen forms, to be recovered at an appropriate time by reincarnations of himself or his disciples. Records of his activities were kept during the reign of Khri-srong lde-btsan; in all, over, one hundred biographies of his life have been preserved in both bka'-ma and gter-ma traditions, including the Padma Thang -yig by his consort Ye-shes mtsho-rgyal.

Guru Blo-ldan mchog-sred

The Fifth Manifestation of Padmasambhava

In the land of Kashmir, at Simhapura, Padma dwelled in the cemetery known as Radiant Beatitude; in this place, with his back to the self-arisen stupa Kanika, he turned the Wheel of Dharma, teaching the Dakinis who gathered at that place for a period of five years. Serving as father and mother to all beings, he received the name Blo-ldan mchog -sred.

Extending his compassion to a man sentenced to live in the cremation ground for his evil deeds, Padmasambhava protected him from the terrors of that place and provided him with food. But thinking only of his own welfare, the man

caused the death of monkeys, who had saved him, and persisted in lying to the Great Guru. Still, the master instructed and protected him, and by his power restored him to his family. Harboring great resentment despite the Guru's kindness, the man was unable to perceive the dangers he had been spared. Thinking only of the food to be had from the great tree he had seen, he returned to the cemetery with his family, all were devoured by wild animals. Upon hearing this account, all beings endowed with reflection considered the implications of self-centered thoughts and actions, and took refuge in the Dharma.

Guru Nyi-ma 'od-zer

Sixth Manifestation of Padmasambhava

In the country of Bedha, at the cremation ground known as Bodies'End, Padma remained for five years, teaching the Dharma to the dakinis. At the end of this time he receive the name Nyi-ma'od-zer, 'Ray of the sun', for his actions for the benefits of others. Then, in quest of a doctrine of knowledge and salvation, he went to the realm of the Dharmadhatu in the Akanistha heavens, and heard the Atiyoga teachings directly from the Adibuddha Samantabhadra.

In one sense, Padmasambhava, together with Khri-srong lde-btsan and the great scholar Santarakshita, was one of the three founding fathers of the enlightened lineage that forms the heart of rNying-ma tradition. In a deeper sense, Padmasambhava is enlightened knowledge; he breathes through all forms, and inspires the great Vidyadharas who received his knowledge most purely. Thus, in most biographies of the Great Guru, episodes are couched in metaphorical language and may seem ambiguous; this style of expression reflects the true nature of Padmasambhava, for essential meanings are always revealed in silence, beneath the level of specific words and concepts. When one reads accounts of the Guru, the meanings conveyed depend on the clarity of meditation and the depth of one's psychological insight.

Whoever requests Padma's blessings can unfold the meanings of his teachings, and in doing so receive answers that satisfy the deepest yearnings of Human beings. The Guru's teaching will last to the coming of the future Buddha Maitreya, for it expresses the wholeness of enlightenment, and is never separate from human awareness.

Guru rDo-rje gro-lod

The seventh Manifestation of Padmasambhava

From Vajrapani, the Great Bodhisattva, Guardian and Preserver of the Mahayana Teachings, Padma heard the Anuyoga Tantras.Then he dwelled in the cemetery known as the Pile of the Worlds, turning the Wheel of the Dharmas for the Dakinis for five years.At the end of this time, he received the name rDo-rje gro-lod.

At rDo-rje gro-lod, Padma fearlessly treads underfoot the everdeceptive ego and severs karmic entanglements by wielding his three-edged phur-bu. By subduing the self-created demons and fascinations of individual predisposition, he reveals the apparitional nature of all selfish aims and exposes the mind as utterly pure and receptive to whatever arises. He challenges every manifestation of negativity with an attitude that each life situation, regardless of its outward appearance, can prove to be an instruction in truth. Thus he has the power to overcome self-deception and illusions created by human perceptions, and comfort beings with the cool radiance of the Dharma.

Appearing in peaceful and wrathful forms, Padma teaches in manifold ways to counteract the karmic obscurations which surface as the life style of a being, a people, a country, or an era. The rational mind cannot conceive of the innumerable manifestations possible for the Great Guru, who appears wherever and whenever there is a need of his presence.

In the past, he has appeared in human and nonhuman realms, in the lands of India, Sri lanka, Indonesia, Burma, Central Asia, Afghanistan,, parts of China and Russia, Egypt, Africa, the now unknown island of Damadu, and the uncharted realm of Shambala. It is said he now manifests in the land of the Copper Mountain, which many equate with the West. To those tormented by mental anguish, emotional instability, and insecurity, he dispels the cause of their suffering and brings peace of mind. By the power of his blessing, beings are protected from the demonic energies of chaos, particularly destructive during this darkened age.

Guru Seng-ge-sgra-sgrogs
Eighth Manifestation of Padmasambhava

In Nepal, in the cemetery known as Many Mounds Self-formed, Padma dwelled for five years, turning the Wheel of Dharma for the dakinis, and received the name Seng-ge-sgra-sgrogs,'Lion Master of Wisdom'. After that time, Padma went to the realm of Samantadhara, master of the Four Bodies. At the place named Self-Arisen, he heard from Samantadhara, master of nine- yanas, the sByiti yoga of the Great Contemplation. Setting forth the hundred million and seventy thousand Tantras of the Great Contemplation, Samantadhara imparted to Padma this complete teaching.

"He indicated the view, entities, without beginning, eternal;
He meditated on the Five Paths and Four Concentrations.
He realized the categories, the guiding ways appropriate for action.
He obtained as fruit the stage of the Eighteen Tathagatas,
and to him was disclosed the secret name of Samantadhara."

-*Life of Padmasambhava*

At one time the Buddhist masters of the university of Nalanda were challenged to debate with non-Buddhist

opponents of the Dharma teachings. "Although we can defeat them in controversy," said the Buddhists, " we cannot overcome their occult powers." In response to their invocations, Padma arrived at Nalanda. In the course of the debate which ensued, the non-Buddhists came to doubt their views; when they displayed their powers, Padma's own powers demonstrated the supreme nature of the Buddhadharma. Convinced of the superior wisdom of the Dharma, the challengers sought refuge in the Three Jewels.

Unlimited by time and place, the Great Guru embodies the wisdom of the Tathagatas and fills the ten directions. His view is the all-embracing, absolute awareness of the Dharmakaya, his thoughts are self-illuminating, in perfect attunement with every situation, expressing the Sambhogakaya; and his actions are the ceaseless unfolding of forms, continually reflecting the nature of Nirmanakaya. Timeless, ageless, and deathless, he teaches the Vajrayana in all his manifestations.

(Reproduced from Crystal Mirror Vol IV p.1-34, and VolVI, p.260-276
Dharma Publishing1971 & 1973 for Dharmic purpose only)

Notes and References

1. Uddiyana (Oddiyana,U-di-an or Urgyan) corresponds, perhaps, to an ancient territory northwest of Kshmir, but does not necessarily refer to a specific geographic location in our world system.

2. Dakinis (Tib:mKha'-'gro-ma, 'sky-walker') are goddesses or accomplished yoginis who travel in both the sky and in the heights of pure awareness. Together with their male counterparts, Dakas, they exemplify the Buddhist teachings of Sunyata.

3. Usually identified with Ceylon.

4. Bodh Gaya, or Vajrasana, the plae for position in which the Buddha sat when he attained enlightenment.

5. Ananda, Guhyabuddha (or Buddhaguhya, Tib:Sangs-rgyas gsang-ba), and Sri Simha are early Indian Masters, and Garab Dorje (b. 55 A.D.) is the first of the rDzogs-chen lineage in human form.The

rDzogs-chen Nying-thig, or absolute Perfection teachings, were delivered by the Buddha Vajrdhara to the Indian Pandita garab Dorje who left them to his pupil, Sri Simha, from Padma Sambhava received them.

6. Today, Lake Rewalsar, between the rivers Byas and Ravi in northern India, is still venerated by pilgrims as the site of Padma's miraculous transformation.

7. The world of desire (kamadhatu),form (rupadhatu), and formless (arupadhatu)

8. Samye is situated about thirty miles southeast of Lhasa at an altitude of 11,500 feet.

9. The following three cantos (LIX-LXI) appear in the celebrated Tibetan account of Padmasambhava's life story (rnam-thar) *Padma Thang Yig*, which was discovered in the mid-fourteenth century and whose authorship is attributed to Yeshey Tso-gyal. G.C.Toussaint translated the Tibetan into French (*Le Dict de Padma*, Paris:1933), and Kenneth douglas, the French into English. Tarthang Tulku (ed), *The Life and Liberation of Padmasambhava*, Copyright 1975 Dharma Publishing, unpublished manuscript